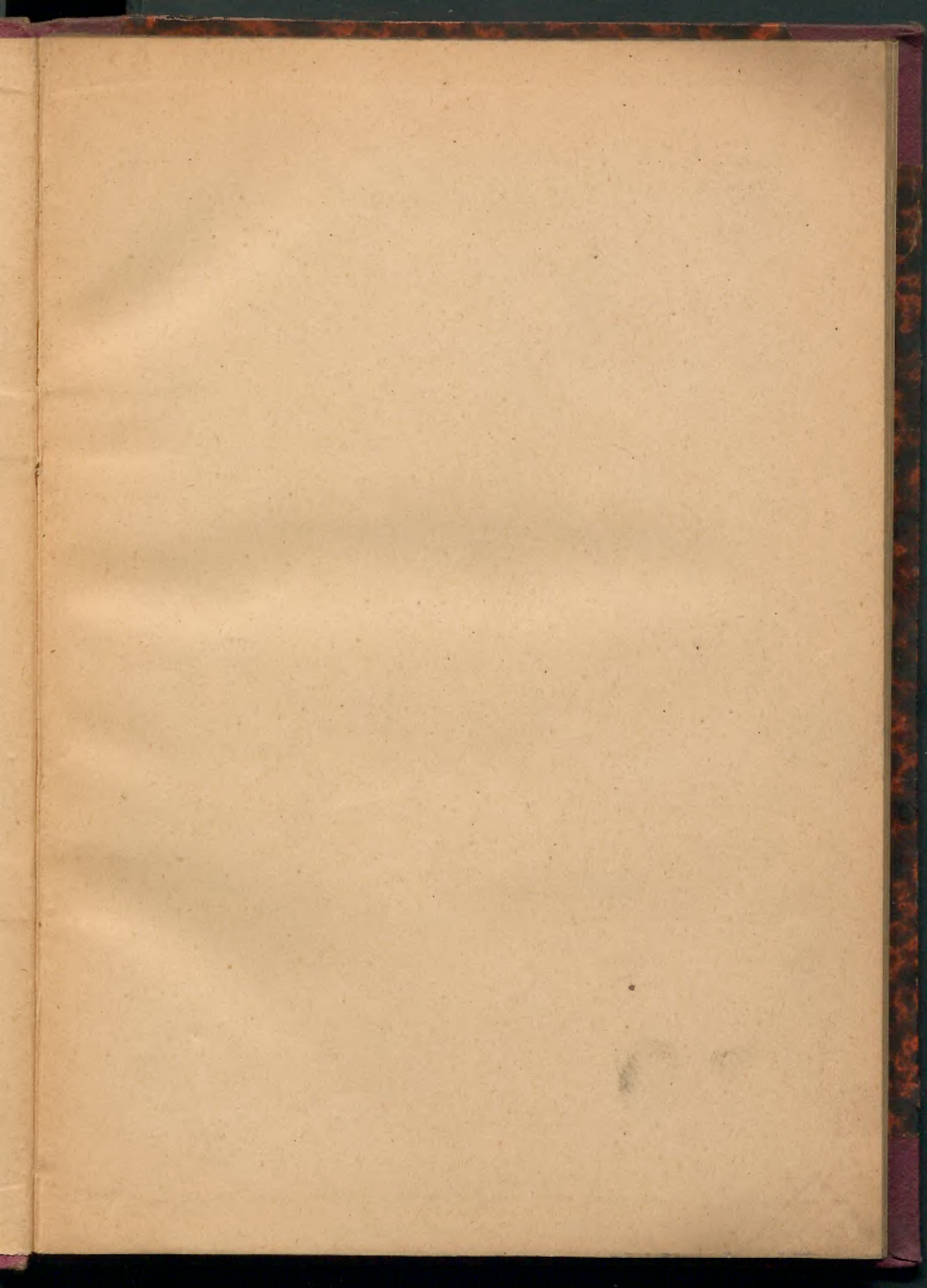

m/643

nr. 678.

ՀԻՔԵԱՅԷՅԻ

Ր Օ Պ Է Ն Ս Օ Ն

ԷՎԼԱՏ ՎԷ ԱԹՅԱԼԸՆ ՔԷՆՏԻ ԲԷՏԷՐ ՎԷ
ՎԱԼԻՏԷԼԷՐԻՆԷ ԳԱՐԵԸ ՊՕՐՃԼՈՒ ՕԼՏՈՒԳԼԱՐԸ
ՀԻԻՐՄԷԹ ԻՀԹԻՐԱՄՏԷ ԳՈՒՍՈՒՐ ԻԹՄԷՄԷԼԷՐԻ
ԽՈՒՍՈՒՍԸՆՏԱ ԿԱՅԷԹ ԱԶԸԳ ՊԻՐ ԼԻՍԱՆԼԷ
ՅՐԱՆՍԸԶՃԴՏԱՆ ԹԷՐՃԻԻՄԷ ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ՏԸՐ

ՍԱՀԻՊ ՎԷ ՆԱՇԻՐԻ
ՏԻԳՐԱՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک ۱۵۶ نومرو لی رخصتنامه سیله
طبع اولمشدر

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ
ՄԱԹՊԱՅԻ ՆՇԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1892

1848

1000

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

1848

1848

1848

1848

Մ Ո Ւ Գ Ա Տ Տ Է Մ Է

Իշպու. քիթապ հէր սիննու սընքֆա էլվէրիչլի
օլմագ իւզէրէ , կայէթ աղնաշըլաճագ պիր լիսանէ
թէրճիւմէ օլունմուշ տըր: Գիթապըն կիւզէլ վէ
խթիֆատէպախշ օլտուղու ալէմի հիքեայէրէրէս-
թանըն մալիւմի օլտուղու կիպի , աճիզլէրի տախի
շուրատա պիր իքի սէօզ սէօյլէմէյի էլզէմ կէօր-
միւշիզ :

Գիթապը մէզքիւրըն միւնտէրիճաթը Բօպէն-
սօնըն պիւթիւն էյեամը հայաթընը թէշքիլ իթ-
միշ տիր: Պիշարէ հէնուզ սիննու պիւլուղա վասլ
օլմուշ իքէն , պիր կիւն բէտէրինին էմրի խիւաֆըն-
տա օլարագ սանտալը իլէ , տէրեայը հալավէթնիւ-
մայը թէմաշայա չըդար . պիր միւտտէթ տէնիզ
իւզէրինտէ տօլաշտըգտան սօնրա , պիրտէ նակիհ-
զուհուր պիր ֆուրթունանըն տէսթը կազապընա
տիւշէրէք , քէնտիսինի գուրթարմադա չապալար
խստէ , չիֆայիտէ քի պինէրճէ տալկալարըն նու-
ֆուզըչիքէնանէսի թահթընտա սանտալը բարչա-
լանըր վէ գըյըր տէրեանըն պիր քէօշէսինտէ կայըր
միւթէմէտտին պիր ճէզիրէյէ կիւճ հալ իլէ ճան
աթապիլի: Շու հալը էսէֆ իշթիմալըն նէ տէրէ-
ճէլէրտէ վէսիմ վէ էնտիշնագ օլտուղու թարիֆէ
հաճէթ եօզ: Շիւտի Բօպէնսօն տէրեայը թէֆէք-
քիւրէ տալմըշ , կիւրիֆթար օլտուղու պէլայը աղի-
մին սէպէպը մութլագ ըպիզգաթ քէնտիսի օլտու-
ղունու վէհլէյի էվլէլատէ հիւքմ իթմիշ , գու-
սուրունու թանըմըշ , վէ իթաաթըզլըղըն լըրաս
իթմիշ օլտուղու մատտի վէ մանէվի զարարալընը
անը վահիտտէ անլամըշ ըտը . հէյհաթ: Շու հա-

գըգաթը իտրագ իթտիքտէն սօնրա , էվվէլ էմրտէ
ինայէթը Բապպանիյէյէ միւթէշէքքիւր օլուպ ,
պատէհու տէնիզ գըյըսընտա ուֆաճըգ պիր թէ-
փէ իւզէրինտէ կիւնլէրճէ պիր կէմի վէ եա վաբօ-
ըն վիւրուտինէ ինթիզար իթմիշ իսէտէ , պուն-
լարտան հիշ պիր էսէր կէօրէմէյինճէ , արթըգ
գաթը իւմիտ իտէրէք , հայաթընըն մուհաֆազասը
իչիւն , նէ' կիպի թէտպիրլէրէ միւրաճաաթ իտէ-
ճէյինի տիւշիւնմուշ տիր :

Պէօյէճէ օն իքի սէնէ եար եայընըզ գալմըշ
իքէն , ասլա իւմիւտինի գաթ' իթմէյուպ , քէմալը
սապրլա ինայէթը Իլահիյէյէ գարըլմըշ տըր , վէ
քէնտիսինին եէկեանէ արղուսը շայտ օ ճէզիրէյի
վահտէթ ապատտէն գուրթուլա' էվլատ վէ աթ-
ֆալըն քէնտի էպէվէյնլէրինէ գարչը պօրճլու օլ-
տուզլարընը հիւլմէթ վէ իհթիրամտէ գուսուր իթ-
մէմէլէրի , վէ քէմալը թաազիմ վէ թէքրիմտէ պու-
լունմալարը , անլէրին էմրլէրի խիւաֆընտա հարա-
քեաթը զայրը մէշուատէ գաթիէն պուլունմամա-
լարը , վէ էպէվէյնին տախի էվլատլարընըն թէհ-
զիպը էֆքեար վէ թէրպիյէյի ախլազլարը խու-
սուսընտա , տէրէճէյի նիհայէտէ սա'յ վէ զայրէթ
իթմէլէրի վազ' իյլէմէք պուլունմուշ տըր քի , պու-
արզուսընա իրիշմիշ տիր :

Վագաա պունլար կիպի տահա պիր չօգ նա-
սայիհի ֆէվլայիտ պախշայը պիր այինէյի ինիքեաս
կիպի թասվիր իտէն շու հիքհայէյի տիւքիւշանըն
թադտիրի' գարիյնի քէրամտէն պէրլէմէք իւմիւտի
գալիմիզ տիր :

POPPY

Դ Օ Պ Է Ն Ս Օ Ն

ՀԻՔԵԱՅԷՅԻ

Ր Օ Պ Է Ն Ս Օ Ն

1.

Րօպէնսօնըն տօղտուղու. — Իլք թահսիլի. —
Ինկիլթէրատան այրըլմասը. — Ֆուրթունայա թու-
թուլմասը. — Եէսիր Իտիլմէսի:

1632 թարիխինտէ փէտէրիմին թիճարէթի
թէրք Իտէլի, չէքիլմիշ օլտուղու Եօրք չէհրինտէ
տօղտում. փէտէրիմ պանա ուզուն ուզատիյէ վէ
հիշ օլմալտա օ թէրպիյէսի իլէ պիր տաչրա մէք-
թէպինին միւսաիտ օլտուղու տէրէճէտէ իլիմ էօյ-
րէթմիշ Իտի. քէնաիսի պէնի գաւանիյն թահսի-
լինէ թախսիս իթմիշ Իտիյսէտէ, պէնիմ պիւսպիւ-
թիւն պաշգա նիյէթլէրիմ վար Իտի. միւճէրրէտ
տէնիզ իւզէրինտէ կէզմէք վէ սէրսէրիյանէ վու-
գուաթա թապի օլմագ արզուսընա տիւշմիւշ Ի-
տիմ. նէ վալիտէմին կէօզ եաչլարը, վէ նէ տէ —
պէնի պու արզուտան վազ կէչիրմէք իչիւն, խաթըր
վէ խէյալէ կէլէպիլէճէք էսպապը մագուլէնին
քեաֆֆէսինի տէրմիյան Իտէն — փէտէրիմին նէ-

սայիհի հաքիմանէգի, հիշ պիր շէյ օնու թախֆիֆ իթմէյէ միւգթէտիր օլամատը. բէտէրիմ, պու մէյլը մէճնունանէմէ թապի օլտուզում թագտիր-տէ պաշմա պէօյիւք մուսիպէթլէր կէլէճէյինի, վէ օ վագըթ ըէյինէ մուխալիֆէթ վէ իթմարլէրինի թահգիր իթմիշ օլմագտան տօլայը, պէյհուտէ նա-տիմ օլաճաղըմը էօնտէն սէօյլէտի:

Բէտէր վէ վալիտէմ նիյէթիմի թագտիր իթ-մէյէ գանտըրամայաճաղընը կէօրիւնճէ, պին քէրրէ գաշմաղը գաստ իթմիշ օլտուզում հալտէ, նիհայէթ անսըզըն պիր ֆուրսաթ զուհուր իտուպ, ֆիրարըմը թասմիմ իթտիրտի:

Պիր կիւն ՀՕԼ շէհրինտէ պուլունույօրտըմ, օրատէ պահրէն Լօնտրայէ կիթմէք իւզէրէ պու-լունան էհպապըմտան պիրինէ բասթ կէլտիմ. պու-նուն իպրամլարընա թապի օլուպ, բէտէր վէ վա-լիտէմէ տանըշմոյարագ, վէ պէյինսիզ պիր կէնճ կիպի, բէտէրիմին վէ վալիտէմին տուասընը ալ-մագսըզըն, ճէնապը հագգըն սիյանէթինի թէզար-րու իթմէքսիզին, կէմիյէ պինտիմ. էօմրիւմին էն ուղուրսուզ կիւնիւ օլան օ կիւն 1631 սէնէսի իյ-լուլընըն պիրինճի կիւնիւ իտի:

Հօմպէր նէհրինտէն չըգար չըգմազ, — ատըմ թէճրիւպէմ հասէպիյլէ, պանա տէհշէթլի պիր ֆուրթունա կէօրիւնէն — խայլը շիտէթլի պիր գա-սըրղայա թուլթուլտըգ. բահաթսըզլըգլա տէհշէթ պիրտէն ճիսմու ճանըմը զապթ իթտի. օ վագըթ

տէրին պիր հիւզնէ տալարագ , պու թէհլիքէտէն
գուրթուլուրսամ հայլազ չօճուգ կիպի բէտէրիմին
եանընա ավտէթ իտուպ , րէյինէ միւթիւ օլմազը
վաճիպ իթտիմ . լաքին իրթէսի կիւն ըիւզկեար
պասըլտը տէնիզ քէսպը սիւքիւնէթ իթտի ֆուր-
թունա իլէ պէրապէր պէնիմ հիւսնիւ նիյէթլէրիմ
տախի մահլ օլտու . տէնիզ ատէմլէրինին մէսլէքը
միւթատընա գօյըլտըմ . բօնճ բիշիրտիլէր սէրխօշ
օլտում վէ էյլէնճէյէ հասր իտիլէն պիր կիճէտէ
նէտամէթի վէ իսթիգպալ իշիւն օլան վատլէրիմին
հէբսինի ունութտում :

Չօգ կէչմէտէն օնլարըն ֆիքրու խայալընը պիլէ
թէպայիտէ մուաֆագ օլմուշ ըտըմ վիճտանըմըն
սէտասընը հէման պիւսպիւթիւն զապթ իթմիշ ի-
տիմ . լաքին գատէր պանա պիր իքինճի տէրս իպ-
րէթ հազըրլայօրտը . (Եարմօթ) լիմանընըն գուր-
պինտէ պիր իքինճի ֆուրթունայա թութուլտըգ ,
վէ գօրգու պանա պիւթիւն վիճտան ըահաթսըզ-
լըգլարըմը իատէ իթտի . կէմիճիլէր քէնտիլէրի պի-
լէ տիւշարը խէվֆ վէ տէհչէթ օլմուշլարտը . սէ-
մայէ տօղրու տուալարընը ըէֆ իտիյօր վէ էօլիւմէ
հազըրլանըյօրլարտը , չիւնքի թուլումպանըն իշլէ-
մէսիյլէ պէրապէր , սու կէմինին իշինտէ միւթասըլ
ղալէպէ իտիյօրտը պիզիմ եանըմըզտան կէչիվիրէն
պիր կէմի իմտատըմըզա պիր սանտալ ինտիրմէմիշ
օլայըտը չիւպհէսիզ հէլլագ օլաճագտըգ պին թէհ-
լիքէլէրին իշինտէն կէչէրէք կիւճ հալ իլէ գարայա
եէթիշէ պիլտիք :

Իշթէ օ վագըթ պէնիմ իչին օգատար մուսիպէթի պիր սուրէթլէ պաշանըլան պիր մէսլէքտէն վագ կէշմէլի վէ բէտէրիմին էվինէ ավտէթ իթմէլի իտիմ, պիր ֆէնա մահնուպիյէթ պունա մանի օլտու սէրսէրիեանէ էօմրիւմէ տէվամ իթմէյի թէրճիհ իթտիմ:

(Կինէյէ) պիր սէյահաթ իթմէք իւզէրէ կէմիյէ պինտիմ մուվաֆագըլ յէթիմի ինթան իթմէքտէ եէքթա օլան պու սէյահաթ պէնի պիրտէն հէմ կէմիհի հէմ թիւճնար իթտի. հագլէրինտէքի հարաքէթիմիէ պէրապէր էպէվէյնիմին լութֆէն պանա տօլայըսը պիր թարիքլէ եթիշտիրաիքլէրի պիր մէպլաղտէն բէք մէնֆաաթլը պիր իսթիֆատէ իթտիմ: Պու պիրննի սէյահաթըն մուվաֆագըլ յէթի պանա պիր իքինճիսինի իթմէք արղուսընը իլգա իթտի. լաքին³⁰ պիր եէնի զարայիպ պիր սուրէթլէ մուսիպէթի օլտու. (Գանարիյէ) ատալարըլա Սֆրիգա սէվահիլի արասընտա գուրսանլար թարաֆընտան էսիր իտիլտիք, իքի սէնէ բայաբայ (Սալէ) չէհրինտէ հարեթիմի իսթիրատա իչին հիչ պիր վասիթա պուլամայարագ էսիր գալտըմ. մահէզա պիր կին էֆէնտիմ պանա թաամը իչին կիտուպ պալըգ ալմաղը էմր իթտի լտէրհալ թէրթիպիմի գուրտում գայըղը հաղըրլատըմ զախիրէլէրիմի իչինէ գօյտում գըլըտան ուզագլաշտըմ վէ հէվա միւսայիտ օլմաղլա ազ վագըթտա չօգ եօլ ալտըմ: Պունընլա պէրապէր հանկը եօլը ալաճաղըմը

պիլմէյերէք էն պէօյիւք միւշքիւլաթտէ իքէն, պէ-
րէքէթ վէրսին պիր Բօրթէքիզ կէմիսի կէօրտիւմ
քի գայըղըմը զարգ օլմուշ պիր կէմինինքինի զանն
իտէրէք, տուրուպ պէնի պէքլէմէք ինսանիյէթին-
տէ պուլունտու պէնի թահթը թէսարուֆըմտաքի
շէյլէրլէ պէրապէր քէմալի սէմահաթլէ գապուլ
իթտիլէր. տիւնեանըն էն էյի ատէմի օլան գա-
բուտան պէնի հիշ պիր մէսարիֆէ սօգմագսըղըն
(Պըրազիլիյանէ) կէօթիւրտի հաթտա կէմիմիտէ
սաթըն ալար քի պու պէնի պիր չիֆթիքիլ իլթիզա-
մընա կիրիշէճէք հալէ կէթիրտի. պու իլթիզամ
ֆէվզէլատէ հիւսնիւ նէթիճէ վիրուպ, պիր դաշ
սէնէ զարֆընտա քիւլլիյէթլի պիր իշ օլտու օ մէմ-
լէքէթտէ զիյատէսիլլէ աբանըլան պիր թագըմ ին-
կիլիզ մաթ աալարըտէ սաթարագ չօգ բարա գա-
զանըյօրտըմ: Պու վէչհ իլէ պիր պէօյիւք սէրվէթ
թօբլայուպ, լահաթ վէ րէֆահլը պիր էօմիւր սիւ-
րէպիլիրտիմ լաքին կէզմէք արզուլի մէճ նուհա-
նէսի ագըլ վէ թէտպիրին քէաֆֆէյի նէսայիհինէ
զալիպ կէլտի. Սֆրիգա սէյահաթընը իտէն պիր
կէմիյէ պինէրէք պիր տահա տէնիզէ չըգտըմ մալ
սահիպլէրինին թէշէպպիւսին մէսարիֆինէ գարըշ-
մատըղըմ հալտէ, պանա թէմէթթիւտէն քէնտի-
լէրինին հիսսէլէրինէ մուատիլ պիր հիսսէ վէրմէք
իւզէրէ, վագը օլան թէքլիֆլէրինտէն իգնա օլուն-
մուշըտըմ պէնի կէմի միւտիրի սըֆաթըյըլա ալ-
տըլար:

Բօպէնսօնըն կէմիյի պաթըրմասը .

1659 սէնէսի Խյուլընըն պիրինտէ հարէքէթ
իթտիք քի, սէքիզ սէնէ էվվէլ բէտէր վէ վալի-
տէմտէն այրըլուպ նէսայիհի հաքիմանէլէրինի թահ-
գիրլէ (Հօլ) շէհրինտէ կէմիյէ պինմիշ օլտուղում
կիւնիւն այնըսը իտի օն պէշ կիւնիւլք սէյրը տէր-
եատէն սօնրա, պիզի պիւսպիւթիւն եօլտան չը-
գարան տէհէթլի պիր պօրա գալգալը ալթը կիւն
միւթէմատիյէն ըիւզկեարըն քէյֆինէ թապի գալ-
տըգ հէր տագըգատա պաթմաղը պէքլէյօրտըգ .
նիհայէթ ըիւզկեար պիրազ քէսպը սիւքիւնէթ իթ-
մէքլէ, (Պարպատայէ) տօղրու եէլքէն աշմըշըտըգ
զիրա կէմիմիզին հալի բէք ֆէնա օլտուղունտան,
Աֆրիգայէ սէյահաթըմըզ մուհալ հիւքմիւնէ կիր-
միշ իտի. տէրքէն պիր եէնի ֆուրթուճա պիզի պի-
րինճիսինին շիտտէթինէ միւմասիլ պիր շիտէթլէ
Ղարպա տօղրու վէ մէմալիքի միւթէմէտինէնին
քեաֆէսինտէն օգատար ուզաղա աթտը քի, տալ-
կալարըն շիտէթինտէն գուրթուլտուղումուզ թագ-
տիրտէ վահիլէր թարաֆընտան եէնիլէճէքտիք
տէրագապ շիտէթլէ պիր գուճ սէթինէ չարբտըգ
կէմի տէրհալ տուրտու վէ տալկալար իւզէրիմիզէ
հիւճիւճ իթտի, մէվգըմըզ թարիֆ օլունմաղ պիր
հալտէ իտի հանկը դարայա սէվգ իտիմիշ օլտու-

ղումուզը վէ պունըն մէսքիւնիմի եօգտա հալիմի
օլտուղունու պիլմէյօրտըզ կէմի իսէ գըրըլմագ իւ-
զէրէ իտի :

Գալպիմիզ տօնմուշ վէ հիշ պիր իւմիւտիմիզ
գալմամըշ օլտուղու հալտէ սօն չարէմիզէ միւրա-
ճաաթ իթտիք քէնտիմիզի ճէնապը հագգըն մէր-
համէթինէ թէվտի իտէրէք սանտալըմըզա աթլա-
տըզ . տէնիզ գարայա գարչը գօրգուտընը պիր
իրթիֆաա գատար գալգըյօրտը պունընլա պէրա-
պէր պիզ գարայա եանաշտըրմագ իւզէրէ չալըշ-
մագտա իքէն , տաղ գատար պիր տալկա օգատար
չիտէթլէ իւսթիւմիզէ հիւճիւմ իթտի քի սանտալ
տէվրիլուպ պիզ մագամը իսթիմտատտէ Ալլահըն
իսմինի թէլէֆֆուզ իտինճէյէ գատար ճիւմլէմիզ
սույուն իչինէ պաթմըշ ըտըզ :

Սուլըն տիպինէ տօղրու տալմագտա օլտու-
ղումու հիսս իթտիյիմտէ , էֆքեարըմըն վագը օ-
լան գարըշըզըզ վէ պուլանըզըզընը թարիֆ իտէ-
պիլէճէք թապիր եօգտըր . հէր նէ գատար քի բէք
էյի եիւզմէք պիլիյօրտիյսէմտէ նէֆէս ալապիլէճէք
գատար քէնտիմի գուրթարամայօրտըմ նիհայէթ
պիր տալկա պէնի սահիլին խայրը իլէրիսինէ կէթի-
րէրէք , օրատա տաղըլմաղլա հէման գուրու թօք-
րաղըն իւզէրինտէ վէ եարը էօլմիւշ պիր հալտէ
պըրագտը . պունընլա պէրապէր ագլըմ պաշըմտա
իտի տիկէր պիր տալկա իւսթիւմէ հիւճիւմ իթմէ-
տէն գալգուպ գարայը թութմագ իւզէրէ չապա-

լայօրտըմ՝ լաքին իքի տէֆա շիտէթլի տալկալար
կէլուպ չապալամամա մանի օլտու. պիր սօն չար-
ըըմագլա շիտէթլէ պիր գայանըն իւզէրինէ աթտը
պու գայայա սարըլուպ տալկա պիր գաչ տէֆա
իւսթիւմտէն կէչինճէյէ գատար գօյու վէրտիմ .
սօնրա գուվվէթիմ եէթտիյի մէրթէպէտէ գօշուպ
գարայա չըգտըմ. սահիլին իւսթիւնէ չըգընճա ,
սուլարըն շիտէթը մէճնոլնանէսինտէն էմին օլարագ
օթլարըն իւզէրինէ օթուրտում :

3.

Բօպէնսօնըն պին տիւրլիւ հիսսիյաթը միւխթէ-
լիֆէ իլէ րահաթսըղ օլմասը . — Իլ ք կիճէսի .

Օգատար եագըն վէ գարուրի էլվուգու պիր
հալտէ կէօրմիւշ օլտուղու պիր էօիւմտէն գուր-
թուլան պիր րուհըն մէսրուրիյէթի գապիլ թարիֆ
տէյիլ տիր . էլլէրիմի կէօյէ տօղրու գալտըրարագ
պինլէրլէ իշարէթլէր վէ պինլէրլէ իմալէր իտէրէք ,
վէ պիւթիւն արգատաշլարըմըն հէլլագ օլտուգ-
լարը օ ֆէլտքէթը պահրիյէտէն անճագ պէնի գուր-
թարմըշ օլան օ մէրհամէթլի գատըրը տիւշիւնէրէք
տէնիղ գը յըսընտա տօլաշըյօրտըմ , շիւնքի արգա-
տաշլարըմտան հիշ պիրինին իզինի պուլամատըմ
հալէա քէօբիւքլի վէ ճօշկուն օլան տէնիղէ պա-
գըյօր վէ գս րայա վասըլ օլապիլտիյիմէ թէանճիւպ
իտիյօրտըմ լաքին տէրագապ պէնիմ պու իլ ք հիս-

սկսած մէսրուրիյէթիմի պիր թագըմ հէնի ֆիքիր-
լէր թէագըպ իտէրէք խէլասըմ տախի պիր քէտէր
վէրիճի իմթիհան օլտուղունու աղնատըմ, ըսլան-
մըշըմտա տէյիշէճէք էսվապըմ եօգ ըտը, գարնըմ
աճ ըտը տէ հէյէճէք պիր շէյիմ եօգ ըտը, սուսա-
մըշըմտա իշէճէք պիր շէյիմ եօգ ըտը, գայըֆ ը-
տըմտէ գուվվէթլէնտիրէճէք պիր շէյիմ եօգ ըտը
աճըգտան էօըմէք վէ եա եապանի հայվանլար թա-
րաֆընտան հէնիլմէքտէն պաշգա շարէմ եօգ ըտը
քէնտիմի միւտաֆաա իթմէք վէ եախօտ պէսլէնմէք
իւզէրէ պիր հայլան վուրմագ իշիւն պիր սիւահըմ
եօգըտը տիւնեատա պիր պըշագլա պիր չուպուգ վէ
պիրազ թիւթիւնտէն պաշգա պիր շէյիմ եօգ ըտը
կիճէնին թէգարրուպի ըզթըրապըմը արթըրըյօր
ըտը տէյի կիպի էօթէյէ պէրիյէ գօշարագ, քէ-
մալի հիւղնու քէտէրլէ քէնտի քէնտիմէ տիյօրտըմ
քի, պու եէր երրթըճը հայվանլար պէսլէյօր իսէ,
օնլար կիճէ էլպէթտէ ավ ավլամագտա պուլու-
հաճագլարընտան հայիմ նէ՞ օլաճագ տըր :

Չարէյի միւնֆէրիտէմ պիր աղաճա չըգմագ-
տան իպարէթ իտի սահիլէ եագլն պիր աղաճ վար
ըտը օնու հուվա մագամընտա իթթիխազ իթմէյի
թաօարլատըմ օրատան ազ մէսաֆէտէ թաթըր սու
պուլմագ թալիինէ մագհար օլտում օնտան քէմալի
թէլէզզիւզլէ իշտիմ վէ աճըղը թէսքին օլմագ ի-
շիւն աղըրմա պիրազ թիւթիւն գօյտուգտան սօն-
րա աղսճըմա ասէնտիւմ էլիմտէն կէլէպիտիյի

գատար տիւշմէյէճէք սուրէթտէ եւրէշտիմ վէ
տէրին ույգույա տալտըմ զիրա եօրկունլըղըմ սօն
տէրէճէտէ իտի:

4 .

Բօպէնսօնըն կէմիյէ իւք եօլճուլուղու .

Ույանտըղըմ վագըթ պիւսպիւթիւն կիւնտիւզ
իտի ույգու զայպ իթմիշ օլտուղում գուվլէթլէ-
րիմի զարիպ պիր սուրէթլէ իատէ իթմիշ իտի հէվա
աչըգ վէ տէնիղ թէմամիյլէ սաքին իտի:

Կէմինին տալկատան եիւքսէրլիշ մույուն թա-
րափընտան պէնիմ աթըլմըշ օլտուղում գայանըն
բէք եագընընա գատար աթըլմըշ օլտուղունու կէօր-
մէքտէն միւթէաճիւպ օլտում կէմի Նալէա սըրթը
իւզէրինտէ տուրույօր կիպի կէօրինիյօրտը էն լա-
զըմ օլան շէյլէրի չէքիւպ ալմագ իչին միւմքիւն
օլսա կէմինին իչինտէ պուլունմաղը արզու իտիյօր-
տըմ. էթրափըմա պագարքէն տէնիզտէ խայը ու-
ղագ պիր մէսաֆէտէ սանտալը կէօրտիւմ լաքին
պէնիմ պիւթիւն արզուլարըմ կէմիյէ մէյիլի իտի.
օրատա հիշ օլմազսա մուագգաթէն թէայեիւշիմի
թէէմին իտէճէք շէյլէր պուլմաղը մէէմուլ իտի-
յօր ըտըմ:

Էօյլէտէն սօնրա տէնիզ բէք սաքին օլուպ ,
սուլարտա խայը չէքիլմիշ իտի կէմիտէն պիր գաշ
գուլաճըրգ մէսաֆէ գատար այրըլտըմ օ վագըթ

քէմայր մահգունիյէթլէ կէօրտիւմ քի, կէմիտէ
դաւմըջ օլայըտըգ ճիւմլէմիզ եավէրիյի թալիլիլէ
գարայա չըգապիլէճէքմիչիզ. պու միւքէտտէրֆի-
քիր աճը աճը կէօզ եաչը տէօքմէքլիյիմի իճապ
իթտի: Հէվա բէք սըճազ օլտուղունտան էլպիսէ-
մին էքսէրիսինի չըգարարազ քէնտիմի սույա տթ-
տըմ կէմինին ալթընա վասըլ օլունճա իպթիտա
եօգարըյա չըգապիլմէքլիյիմ միւմքին օլամայաճազ
տըր զանն իթտիմ. լաքին էօն թարաֆտան սար-
գան պիր իր ուճու կէօրիւնճէ ճուլ թուլթուպ եօ-
գարը չըգտըմ կէմի աչըմըջ վէ անպարընըն տի-
պինտէ խայը սու պիրիքմիչ իտի. լաքին պիր սու-
րէթլէ օթուրմուշիտի քի կիւվէրթէսի սույուն խա-
րիճինտէ գաւմըջ ըտը վէ իւսթիւնտէքի շէյլէրին
ճիւմլէսի պիւսպիւթիւն գուրու իտի իպթիտա պօ-
ղուլմուշ վէ պօղուլմամըջ շէյլէրի մուայէնէ իտէրէք
հէր թարաֆընը արաշտըրտըմ ֆէվզ էլտտէ պիր
իշթահըմ օլտուղունտան ճէպլէրիմի բէքսիմաթլա
տօլտուրարապ պաշգա իշ կէօրիւրքէն եէյօրտըմ.
գաբուտանըն գամարասընտա պուլտուղուլմ րօմ-
տան պիր եուտուլմ իչիչիմ ճէսարլէթիմի թահրիգ
իթտի: Հէր նէվ էսպապը նազլտէն մահրուլմ պու-
լունուլուլմ պէնտէ սէնաաթ բէրտաղլըգ հիւսնիւ
ույսնտըրտը. կէմիտէ պիր չօգ սէրէնիմիզ պիր իքի
տիրէյիմիզ վէ իքի իւշ այըր աղաճ սըրըզըմըզ վար
ըտը պունլարը իսթիմալ իթմէյէ գարար վէրտիմ.
պունլարը տաղըլմամազ իչիւն այըր այըր պիր իւրէ

պաղլատըգտան սօնրա կէմիտէն տըշարըյա աթ-
տըմ պունու եաբտըգտան սօնրա կէմինին եան թա-
րափընա էնտիմ վէ օնլարը քէնտիմէ տօղրու չէքէ-
րէք տէօրտիւնի իքի ուճլարընտան էլիմտէն կէ-
լէպիլտիյի սուրէթտէ պաղլայարագ պունա պիր
սալ սուրէթի վէրտիմ վէ իւթլէրինէ էնլէրինճէ
իքի իւչ գըսա թահթա գօյտուգտան սօնրա, իւս-
թիւնտէ բէք ալէա եիւրիւյէպիլէճէյիմի վէ անճագ
բէք նարին օլտուղունտան աղըրճա պիր եիւք չէ-
քէմէյէճէյինի աղնատըմ, պինայէն ալէյճ թէքրար
իչէ պաշլատըմ թալիյիմին եավէրլիյիլէ քէշֆ իթ-
միշ օլտուղում պիր տօղրամանճը տէսթէրէսիլլէ սէ-
րէնլէրին պիրինի պօյլու պօյունա իւչ բարչայա քէ-
սէրէք, պունլարը խայլը զահմէթլէ սալըմա իլավէ
իթտիմ լուզումլու չէյլէր թէտարիք իտէպիլմէք իւ-
միւտի պու եօլա սէվգ իտէրէք պանա սայըր պիր
վագթու հալտէ եաբապիլէճէյիմտէն չօգ զիյատէ
իշ եաբտըրըյօթտը:

Սալըմ աղըր պիր եիւք չէքէպիլէճէք գատար
սաղլամ ըտը շիմտի պունա նէ եիւքլէյէճէյիմի վէ
համուլէսինի տէնիզ սույունըն թէճավուզընտան
նասըլ մուհաֆազա իտէպիլէճէյիմի տիւշիւնմէք
իգթիզա իտիյօր ըտը. իպթիտա սալըն իւզէրինէ
պուլապիլտիյիմ թախթալարըն ճիւմէսինի գօյտըմ
սօնրա քիլիտլէրինի գըրարագ աշտըգտան սօնրա,
պօշաթմըշ օլտուղում իւչ թալիֆէ սանտըղընը պիր
իբլէ սալըմըն իւզէրինէ էնտիրտիմ պունլարըն պի-

րինէ եքմէք, բիրինճ, իւշ բէլլէ ֆիլէմէնք բէյնիրի,
պէշ բարչա գուրու թուլում վէ պիր մըգտար իվ-
րօքա պուղտայը պագըյէսի կիպի զախիրէլէր գոյ-
տում գուլվէթ վէրիճի իշկիլէրի հավի պիր չօգ
չիշէ սանտըղլարընը տա այրըճա եէրլէշտիրտիմ:

Պէն պէօլէճէ մէշղուլ իքէն, տէնիզ եիւքսէլ-
մէյէ պաշլամաղլա գըյըտա պըրագմըշ օլտուղում
բալթօմլա սէթրիմ վէ կէօմլէյիմ եիւզէրէք սուլա-
րըն հարէքէթինէ թապի օլտուղունու քէմալը թէ-
էսիւրլէ կէօրտիւմ իւսթիւմտէ եալընըզ տօնըմլա
չօրապլարըմ գալմըշ ըտը պէրէքէթ վէրսին քի զի-
յատէսիլլէ զիյանը էլտէ իտէճէք շէյլէր պուլտում
լաքին պու տէֆա անճագ զարուրի օլան շէյլէրի
ալտըմ զիրա տահա զիյատէ արզու իթտիյիմ չօգ
շէյլէր վար ըտը պու ճիւմլէտէն պիրիտէ գարայա
չըգտըղըմ վագըթ իշլէմէք իշիւն լազըմ օլաճագ
պագը ալէթլէր իտի խայը վագըթ արատըգտան
սօնրա, տօղրամաճընըն սանտըղընը պուլտում պու
պէնիմ իշիւն ատէթա պիր տէֆինէ իտի տիւնեա-
նըն պիւթիւն ալթունլարը ինտիմտէ օ իշ ալէթլէրի
գատարը գըյմէթտար տէյիլտի պունտան սօնրա էն
զիյատէ արզու իթտիյիմ շէյ միւհիմմաթ իլէ իս-
լէհա իտի գաբուտանըն գամարասընտա պուլու-
նան իքի կիւզէլ թիւֆէնկի պարուլթա սօլու պիր
գաշ պարուլթըղը գուրշուն սօլու պիր քէսէյի վէ
իքի բասլանմըշ գըլըճը ալտըմ. պիւթիւն քէօշէ վէ
պուճագլարը արատըգտան սօնրա, իքի ֆըշը պա-

րութ տախի քէշֆի իթտիմ քի պունըարտա սիւահ-
լարլա պէրապէր սալըմըն իւզէրինէ վազ օլունտու:

5.

Բօպէնսօնըն գարայա եէթիշմէքլէ եիւքլէրինի
սաղ օէլիմ չըգարմասը:

Օ վազըթ քէնտիմի քեաֆի պիր զախիւրէյէ
մալիք զանն իթտիմ. պունը գարայա սէվգ իթմէք-
տէն պաշգա կայլէմ եօգ ըտը. նէ եէլքէնիմ նէ
քիւրէքլէրիմ նէ տիւմէնիմ վար ըտը ճիւզի պիր
րիւզկեար էսմէսի պիւթիւն համուլէմի զարգ իտէ-
պիլիւր իտի եալընըղ իւշ չէյ պանա ճէսարէթ վէրի-
եօրտը տէնիզ սաքին իտի սուլար եիւքսէլմէքտէ
օլուպ՝ գարայա սէվգ իտիյօրտը ըիւզկեար հէր նէ
գատար բէք կէվշէք իտիյսէտէ պանա մէվտֆըգ
օլմագտան կէրի տուրմայօրտը եարը գըրըլմըշ իքի
իւշ քիւրէքլէ իքի տէսթէրէ պիր պալթա վէ պիր
չէքիճ տախի պուլուպ համուլէմէ զամ իթտի. օն-
տան սօնրա տէնիղէ չըգտըմ սալըմ թագըրիպէն
պիր քիլօմէթրօլըգ օլան մէսաֆէյի բէք ալէա գաթ
թթաի անճագ մուգատտէմա չըգմըշ օլտուղում
եէրտէն պիրազ սարա տիւշտիւ պունտան պիր ա-
գընթը օլաուլունու աղնատըմ վէ պինայէն ալէյհ
գարայա չըգմագ իւզէրէ լիման եէրինի թութաճագ
պիր գօյ վէ եա պիր նէհր պուլմագ իւմիւտինտէ

իտիմ: Հագըղաթէն թա էօնիւմօէ պիր քիւչիւք
գարա արալըղը կէօրտիւմ քի, ագընթընըն պէնի
օրայա մօզրու չէքմէքտէ օլտուղունու հիսս իթ տիւմ
սալըմը սույուն աղընթընտան շաշըրթ մամուղ. իւ
չիւն էլիմօէն կէլաիյի գատար էյի գուլլանը յօրտըմ
լաքին օ սահիլ պիւսպիւթիւն մէճհու լիւմ օլտու
ղընտան աղ գալտը իքինճի տէֆա օլտարագ պաթը
յօրտըմ սալըն պիր քէնարը գումա տույանըպ օպիր
քէնարը իսէ, սույուն իւզէրինէ եիւղմէքտէ օլտու
ղընտան, աղ գալտը համուլէմ թէքմիլ պու թա
ւաֆա գայարագ տէնիղէ տիւշէճէքտի. սանտըգ
լարա տույանարագ եէրլէրինտէ տուրտուրմաղա
չապալայօրտըմ լաքին սալը գուրթարաճագ գա
տար գուվլէթիւմ եօղըտը հէմտէ օ վազիյէթի պը
րագմաղա ճէսարէթ իտէմէյօրտըմ. սույըն եիւք
սէքլիյինէ վարընճա պէնի եաւլաշ եաւլաշ գալտը
րուպ խիւտամը պուլտուրընճայա գատար թագ
րիպէն եարըմ սաաթ պէօյլէ գալտըմ:

Սու կիթտիքճէ արթարագ սալըմը պիր քիւ
չիւքնէհրին մէնսըպընէ գատար իթիվէրտի. օրատա
քիւրէյիմի տէմիր եէրինէ գուլլանարագ, եազընտա
սույըն ալթընտա գալաճագ օլան տիւղ վէ միւս
թէվի պիր գարա բարչտսը իւզէրինէ օթուրմագ իւ
չիւն, սուլաբըն եիւքսէլտիյինի պէքլէտիւմ պու թէտ
պիրտէ մուաֆագ օլտում սալընըն ալթընտա տէ
րէճէյի քիֆայէտէ սու պուլունտուղընը աղնա
յընճա օ մէվզը'ն իւզէրինէ սիւրտիւմ վէ իքի գը

լըգ քիւրէյիմի հէր պիրինի պիր քէնարտէ օլարագ սալըն եանընտան թօքրաղըն իչինէ սօգտում. պու վէչհլէ սուլարըն չէքիլուպ սալըմը գուրու թօքրաղըն իւզէրինտէ վէ սաղլամ պիր հալտէ պըրագ տըղընը պէքլէտիմ:

6 .

Բօպէնսօնըն մէմլէքէթին իչ թարաֆլարընա օլան իլք եօճուլուղու . — Պունըն պիր ատա օլտուղունու աղնամոսը . — իլք թիւֆէնք պօշաթմասը .

Օրատան մահալը թէֆթիչ իթմէյէ , վէ իգամէթ իտուպ էչեամը գօյաճագ պիր եէր արամաղա կիթտիմ. թիւֆէնքլէրիմին պիրիյլէ պիր թապանճա պիր պարութլուգ պարութ պիր քէսէ գուրչուն ալարագ քէչֆէ կիթտիմ. սարպ պիր տաղըն թէքէսինէ չըգընճա , պիր ատատա պուլունտուղումու աղնատըմ բէք ուզագտա պագը գայալարլա զարպ թարաֆընտա թագրիպէն օն իքի քիլօմէթրօլըգ մէսաֆէտէ վագը իքի քիւչիւք ատատան պաչգա գարալար կէօրէմէտիմ. օ վագըթ նասըլ պիր ինֆիրատը թամլէ մահքիւմ ալէյհ պուլունտըղըմը աղնատըմ չիւնքիւ ատա պանա պիւսպիւթիւն հալի վէ էհալիտէն մահրում կէօրիւնիւօրտը մէկէր քի եըրթընը հայվանլար օլա . մահէզա էօյլէ պիր հայվան տախի կէօրմէյօրտըմ եալընըլ պիլմէտիյիմ

պիր չօգ գուշար միւշահէտէ իտիյօրտըմ պունլար-
տան պիր օրմանա կիրիլէճէք եէրտէ պիր աղաճըն
տալը իւզէրինէ գօնմուշ պիր իրիսինի վուրտում
զանն իտէրիմ քի տիւնեա եարատըլալը օ եէրտէ
իլք տէֆա օլարագ պօշատըլան թիւֆէնք պուլըտը
թիւֆէնք սէտասընը լաեուատ գուշարտան չըգան
գարըչըգ սէտալար վէ ճըվըլտըլար թէագըպ իթտի
պէնիմ էօլտիւրտիւյիմ գուշ պիր նէվ աթմաճա ի-
տի քի, էթի մէքրուհ ըտը:

Սալըմա ավտէթ իտուպ օ կիւնիւն պագըյէ-
սինի գուշը այըգլամագլա կէչիրտիմ, լաքին կիճէ-
նին հուլուլիյլէ պէրապէր, էվվէլքի կիւնքի միւշ-
քիլաթ եէնիտէն թուլու իթտի անճագ օ վագըթքի
կիպի հէր նէվ էսպապտան մահրում տէյիլտիմ,
սանտըգլար վէ թահթալարըմլա պիրնէվ գուլիպէ
եաբմաղա մուաֆագ օլուպ, իչինտէ քէմալը բա-
հաթ իլէ ույուտում:

7.

Բօպէնսօնըն տէֆաթլէ կէմիյէ կիտուպ, բէք չօգ
զահրէ ալմասը. — Կիճէ իչիւն տահա էյի պիր սը-
ղընաճագ եէր թէտարիք իթմէսի:

Էրթէսի կիւն կէմիյէ պիր իքինճի եօլճուլըգ
իթմէյէ գարար վէրտիմ օրատան տահա խայլը
չէյլէր ալմաղը մէմուլ իտիյօրտըմ վէ վագըթ զայպ

ի թմէյետէ կէլմէղտի . իւք զուհուր իտէճէք թագ-
եիք կէմիլի բարաւայապիւրտի . 'պու տէֆա թէճ-
րիւպէտէն պիւ իսթիֆատէ էյլիյինտէն խաֆիֆ պիր
իքինճի սալ հազըրլատըմ վէ տահա ազ եիւքլէթ-
տիմ իքի իւչ թօրպտ չիվի վէ գարֆիչա , պիր պէօ-
յիւք թէօրբիւ , պիր տուզինա պալթա , պիր պի-
լէյի թաշը , իւչ տէմիր մանեօլա , եէտի ֆիթիլի
թիւֆէնք , տիկէր պիրաւ թիւֆէնկի , պիրազ պա-
րութ , իքի ֆըշը գուրշուն , պիր պէօյիւք թօրպա
սաշմա վէ պիւթիւն պուլապիլտիյիմ էլպիսէլէրլէ
պիր սալընճադ եաթադ պիր շիլթէ վէ պիր գաշ
եօրկան ալարմ ճիւմլէսի սալիմէն գարայա չըդա-
րըլալ . Նիտէրքէն պըրազմըշ օլտուզում շէյլէրին
հիշ պիրինէ խալէլ կէլմէմիշ իտինէ ինսան նէ հայ-
վան թարաֆընտան վուգու պուլմուշ հիշ պիր թէ-
ճաւուզ էսէրի կէօրմէտիմ եալընըզ սանտըգլտ-
րմտան պիրինին իւզէրինէ օթուրմուշ պիր այըը
եապանի քէտի կէօրտիւմ . պու հայվան ասլա իւր-
քէք կէօրիւնմէյուպ հաթթա քէնտիսինէ աթտըղըմ
պազը բէքսիմատ բարչալարընը եէտի սօնրտ չիյ-
նէտի : Խանըմտաքի պէզլէ վէ մախսուսէն քէստի-
յիմ գազըզլարլա քէնտիմէ պիր քիւչիւք չատըը
եաբմաղա պաշլատըմ . եաղմուր վէ եա կիւնէչտէն
պօղուլապիլէն շէյլէրին հէքսինի օրայա նազլ իթ-
տիմ վէ պօշ սանտըգլարլա ֆըշըլարը չատըըմըն
էթրաֆընա պիրպիլըի իւսթիւնէ գօյարազ , չատը-
ըմը հէր նէվ մէհաճիմաթէ գարշը թահրիմ իչիւն

պիր սիրէր եաբտըմ: Սօնրա գաբույը թահթալարլա վէ պօշ սանտըզլա սէտ իթտիմ թիւֆէնկիմի եանըմա վէ թապանճալարըմը եաստըղըմըն ալթընա գօյտըգտան սօնրա, իլք տէֆա օլարագ եաթաղա կիրտիմ վէ պիւթիւն կիճէ բահաթ ույուտում:

Մախգէնիմ եալընըզ պիր ատէմ իչիւն թէտարիք օլունմուշ մախգէնլէրին էն միւքէմէլի իտի զանն իտէրիմ լաքին պէն հալէա խօշնուտ օլմայըպ կէմիտէն գապիլ նագլ օլապիլէճէք հէր շէյի չէքմէք իսթէյօրտըմ: Պու վէչլէ հէր կիւն կէմիյէ կիտիյօրտըմ սայըր շէյլէր միյանընտա կէմիին թէճ հիզաթընտան գալտըրապիլտիյիմ մէվատլէ պաղը ուֆագ իբլէր վէ գընապլար վէ եէլքէնլէրի եամալամաղա մախսուս պիր բարչա գանափաջօ պէզի կէթիրտիմ. պիւթիւն սիւ զանիյմէթտէն էն զիյատէ մէսրուրիյէթիմի մուճիպ օլան շէյ բէքսիմատ տօլու պիր պէօյիւք ֆըշը իլէ իւշ վարիլ րօմ վէ գօնեադ պիր սանտըգ թուզ շէքէր վէ պիր մըգտար խաս ուն իտի. չարուճաճըգ բէքսիմատ ֆըշըսընը պօշատըպ պիր գաշ գըսմա թազսիմ իթտիմ, վէ պէզ բարչալարընա սարտըմ. սօնրա պիւթիւն պու համուլէյի սայըրլարը կիպի սալիմէն գարայա սէվգ իթտիմ: Կէմիին գօլայլըզլանագլ օլունապիլէճէք հէր շէյինի սօյտուգտան սօնրա, տիրէքլէրի գալտըրա պիլէճէյիմ աղըրլըգտա բարչալարա քէսմէյէ պաշլատըմ. պաշ տիրէյի իլէ միչինա տիրէյինտէն պիր պէօյիւք սալ եսրարագ իւզէրինէ իքի

հալած պիր չիմա վէ գօթարա պիտիյիմ գատար տէմիրէր երզտում սօնրա եիւրիւթմէյէ պաշլատում լաքին օգատար աղըր իտիքի սալ հէր վագըրթքի կիպի գուլլանըլամայուպ տուրուլտու վէ պէնի համուլէմլէ պէրապէր սույա աթըպ համուլէմին պաշլըճա գըսմը զայպ օլտու եալընըզ պիր գաշ ատէտ հալածլէ պիր գաշ բարչա տէմիր գուրթարա պիտիմ: Օն իւշ կիւնտէն պէրի գարատա պուլունուլ յօրտում կէմիյէ օն պիր տէֆա եօլճուլուգ իթմիշ իտիմ վէ զանն իտէրիմքի սիւքիւնէթ տէվամ իթմիշ օլայըտը պիւթիւն կէմիյի բարչա բարչա իտուպ կէթիրէ պիլէճէքտիմ. օն իքինճի եօլճուլուղըմա թէշէպպիւս իթտիյիմ վագըրթ, հէվա ֆուրթուլնալը օլմաղա պաշլայօրտը. չէքմէճէմի պիր տօլապաէ պուլտուլմ պուլ չէքմէճէլէրին պիրինտէ պիր մագասլա օն օն իքի պըշագ վէ օգատարտա չաթալ վարըտը տիկէր պիրինտէ - եարըսը ալթուն եարըսը կիւմիւշ օլարագ - օթուզ ալթը ինկիլիզ իրարսը իլէ տիկէր պաղը մէսքիւքեաթ վարըտը օվագըրթ էն քիւշիւք ալթը ագչէտէն նէ գատար զիյատէ թագտիր իտիյօրտում: Սալըմը եաբմաղա հազըրլանը յօրտում լաքին ըիւզկեար օգատար սէրթլէշիշ վէ հէվա օգատար գարարմըշըտը քի եիւզէրէք գարայը թութմագտան պաշգա պիր չէյ տիւշիւնէմէտիմ: Ֆուրթուլնա պաշլատըղը վագըրթ, պէն սալիմէն իգամէթկեահըմա վասըլ օլուպ, չատըրըմտա սէրվէթիմին օրթասընա եէրլէշիշ իտիմ

Ֆուրթունա պիւթիւն կիճէ տէւամ իթտի վէ էր-
թէսի կիւնիւ արթըգ կէմիյի կէօրէմէտիմ լաքին ա-
լընմասը ֆայիտէլի օլան հէր շէյի ալմըշ օլտուղըմ-
տան միւթէսէլլի օլտոււմ :

• 8 .

Բօպէնսօնըն պիր սաղլամ իգամէթ կեահ պինա
իթմէսի . — Ճէպհանէսի իշիւն օլան կայիլէսի . —
Եապանի թէքէլէր քէշֆ իթմէսի :

Ձօգ հայւանլար վար իտիյսէտէ, վահշի ատէմ
լէրէ գարշը քէնտիմի էմնիյէթտէ պուլունտըրմագ
իճապ իտիյօրտը . պու մագսէտլէ պիր սաղլամ չա-
տըր գուրմտղը վէ պիր մախլէն գաղըմտղը գա-
րարլաշտըրտըմ . մէվգը օլարագ - էօնիւ տիք վէ
կէշիտսիզ օլուպ արգատան իւսթիւմէ պիր շէյ կէլ-
մէսինէ կայրը միւսայիտ - պիր եիւքսէք թէքէնին
ալթընտա պուլունան պիր քիւշիւք օվայը ինթիսապ
իթտիմ . չատըրըն տիրէյինի գայանըն էօնիւնտէ
պուլունուպ պիր մախլէն գաբուսընա պէնդէյէն պիր
շուգուրըն թա էօնիւնէ տիքտիմ . օվա իգամէթ կեա-
հըմըն էօնիւնտէ պիր եէշիլ հալը սուրէթինի ալըպ
տէնիզէ գատար ուզանըյօրտը : Չատըրըմը գուր-
մագտան էվվէլ պիր նըսըֆ տայիրէ չըզտըմ քի ,
գայատան մուհիթ տայիրէսինէ գատար օլան նըսըֆ
գաթարը թագըրիպէն երկիրմի վէ պիր քէնարընտան

օ պիր քէնարընա գատար օլան մէսափէսի դըրդ
 մէթըէ իտի: Քպու նըսըֆ տայիրէսինտէ իքի սըրա
 սաղլամ գաղըդ տիքիպ, պուշլարը եէրէ տէրին
 դագմաղլէ պէրապէր եէրտէն տիշարը տախի իրի
 մէթըէ գատար եիւքսէք պըրագարագ թէրէյէրինի
 սիւլրիլէթտիմ արալարընտա ծն պէշ սանթիմէթըէ-
 տէն զիյատէ արալըդ եօգըտը: Սօնրա կէմինին
 իւսթիւնտէ քէսմիշ օլտուլում հալաթլարը ալըպ,
 իքի սըրա արասընա դաղըղլարըն ուճլարընա գա-
 տար պիր պիրի իւսթիւնէ իսթիֆ իթտիմ: Նըսըֆ
 տայիրէնին իշ թարաֆընտան տիքիլի դաղըղլարա
 տայապ եէրինի թուլմագ իւզէրէ, թագըրպէն իքի
 մէթըէլիք տիկէր պիր թագըմ գաղըղլար տախի
 տիքիպ իլիքլէրինէ տայանտըմ: պու իշ օգատար
 սաղլամ վէ օգատար եիւքսէք իտիքի, ծնու եըգա-
 պիլէճէք վէ եա աթլայա պիլէճէք նէ ինսան նէ
 հայվան պուլունա պիլիրտի: պունա չօգ վաղըթ վէ
 չօգ էմէք սարֆ իթտիմ: Իշինէ կիրմէք իշիւն, պիր
 դաբու տէյիլ պիր քիւշիւք մէրտիվէն եաբարմ քի
 պունընլա իսթիհքեամըմըն իւսթիւնտէն աթլար
 կէշտիքտէն սօնրա գալարըրըրըտըմ: պու վէչհ իլէ
 քէնտիմի հէր թէարիւզէ գարշը թէմամիլէ էմնի-
 յէթտէ զանն իտիյօրտըմ: Պիւթիւն սէրվէթիմի պու
 իսթիհքեամըմըն իշինէ նագլ իթտիմ սօնրա օրատա
 իքի գաթլը պէօյիւք պիր չասըր գուրուպ, օ ըգ-
 լըմէրտէ սէնէնին պիր մէվսիմինտէ քէսրէթիլ օլան
 եաղմուրլարտան մուհաֆաղա իշիւն գաթլոսնլը մու-

չամպա իլէ քօրթտիւմ: Չատըրըմըն թէրթիպի խի-
թամ պուլունճա, մախղէնլէ մէշղուլ օլմաղա պաշ-
լատըմ վէ պունըն իչին գայանըն իչինի բէք իլէ-
րիյէ գատար գաղըտըմ վէ գաղըտըքճա չըգան
թօքրագլա թաշլարը գաղըգլարըն ալթընա աթը-
յօրտըմ քի, պու իշ սութհ տախիլինին թագրիպէն
ալթմըշ սանթիմէթրէ իրթիֆաընը մուճիպ օլտու:
չատըրըմըն եանընտա ալէա պիր քիլէրիմ տէ օլտու:
Պու արալըգտա պիր կին պէօյիւք պիր կայիլէյէ
տիւշտիւմ շիտէթլի եըլտըրըմ սատմէլէրիլէ միւ-
թէրաֆըգ պէօյիւք պիր եաղմուր եաղտը պունտա
ֆէվգ էլատէ պիր շէյ եօգըտը լաքին տէրհալ պա-
րուլթմըն աթէշ ալըպ պիր անտէ բարլայա պիլէ-
ճէյի խաթըրմա կէլտի: Թագատիրտէ հալիմ նէ՞
օլաճագտը պու գօրգույա տիւշար օլարագ ֆուր-
թունանըն կէչմէսիլլէ պիւթիւն ատի մէշղուլիլէթ-
լէրիմի թաթիլ իթտիւմ վէ պարուլթմըն թագսիւմ
իչին թօրպալար եաբտըմ քի սօնրա պունլարը էօ-
թէտէ պէրիտէ գայանըն օյուգլարընա վէ լիւթիւ-
պէթտէն սալիւմ մահալլէրէ սագլայայըմ թա քի
պիրիսի աթէշ ալաճագ օլտա, տիկէրլէրինէ սիրա-
յէթ իթմէսին պու իշ պէնի օն պէշ կին մէշղուլ
իթտի չինքի էլլի քիլօկրամ պարուլթմըմ իչին ա-
գալլի եիւզ թօրպա եաբտըմ: Ատանըն մահսուլա-
թընը թահգըգ իթմէք վէ եէյէ պիլէճէք պիր հայ-
վան վուրմագ իչին հէր կին իթտիլիւմ սէյահաթ-
լարըն պիրինտէ ատատա տաղ քէչիլէրի պուլուն-

տուղուհու կէօրտիւմ լաքին պունլար օգատար վահի, օգատար հիյէքեար վէ գօշմատա օգատար սէրիէհարէքէ իտիքի, քէնտիլէրինէ եանաշմագլղըմ միւմքիւն օլամայօրտը. մէյուս օլմատըմ վէ կիտուպ կէլմէլէրինէ տըգգաթ իթ տիքտէն սօնրա, աղնատըմ քի պէն տէրէլէրտէ օլուպ տէ քէնտիլէրինի գայալարըն իւզէրինտէ կէօրտիւյիւմ վագըթ ֆէվգ էլատէ պիր սիւրաթլէ գաշարլարտը լաքին օնլար տէրէլէրտէ օթլամագտա օլուպտա պէն գայալարըն իւզէրինտէ օլուրսամ պանա տըգգաթ իթ մէզլէրտի պունտան աղնատըմ քի պագըշլարը օգատար աշաղըյա մէյիլ տիր քի, իւթլէրինտէ պուլունան շէյլէրտէն բէք ազ կէօրէ պիլիլէրտի. գայալարըն իւթլիւնտէն ալլամաղա պաշլայուպ բէք կիւզէլ վուրույօրտըմ: Լաքին հալիմ պանա օգատար տէհէթլի պիր սուրէթտէ կէօրիւյօրտը քի պին տիւրլիւ ֆիքիւրլէր զիհնիմի գարմագարըշ իտիյօրտը քէնտիմի չօգ շէյլէրտէն մահրում թէնհա պիւթիւն քեայինաթ թարաֆընտան թէրք վէ ունուտուլմուշ պիր հալտէ կէօրիւյօրտըմ վէ գատէրէ աթֆը գապահաթ իտէճէյիմ կէլլօրտը. լաքին տէրագապ ֆէլաքէթը պահրիյէտէն եալընը պէն գուրթուլմուշ կէմինին գարայա օգատար եագըն կէլմէսիյէ իչինտէն մալիք օլտուղում հէր շէյի ալլապիլմիշ օլտուղումու վէ նիհայէթ եաշայա պիլմէք իչին խայը վասիթամ օլտուղընը տէրխաթըր իտիյօրտըմ վէ պու ֆիքիւր պէնի պիրաղ թէսէլլի իտիյօրտը:

Բօպէնսօնըն ըուզնամէ զապթընա միւպաշէրէթի
— Քէնտիսի կիպի պօղուլմատան դուրթուլմուշ,
պիր քէօրէյին քէնտիսինէ եէթիշմէսի.

Շիմտի տայիմա պիր թարգտա վէ թէնհալըգլա
կէչէն էօմրիւմիւն իպթիտատընտան պաշլույըպ պու
ղարիպ վէ քէտէրլի ըիվայէթէ տէվամ իթմէքլիյիմ
իգթիպա իտիյօր:

Իյուլըն օթուզունճու կիւնիւ սօն պահարըն
իթիտալ լէյուլ նիհարընտա իտի քի, պու մէյու-
սիյէթ թօբրաղընա այագ պասմըշտըմ պիր վագըթ-
տաքի կիւնէշ շապէրինի հէման ամուտէն պաշըմըն
իւզէրինէ մըզըրագ կիպի էնտիբիյօրտը. զիրա խա-
թը իսթիվանըն 9 տէրէճէ 23 սանիյէ չըմալինտէ
իտիմ: Օն օն իքի կիւն կէշտիքտէն սօնրա, տիւ-
շիւնտիւմ քի քեաղըտլա միւրէքքէպիմ թիւքէնտիյի
վագըթ, զէմանըն հիսապընը շաշըրաճաղըմ վէ առ-
թըգ բազար կիւնլէրինի սայըր կիւնլէրտէն ֆարգ
իտէմէյէճէյիմ պու դարմագարըչըն էօնիւնիւ ալ-
մագ իչիւն, մսահիլին եանընտա գարայա չըգմըշ
օլտուզում մէվգըտէ խաշ շէքլինտէ պէօյիւք պիր
սիւթուն տիքիւպ իւզէրինէ պէօյիւք եազըլարլա
եազտըմ քի, «պու տտայա 1659 սէնէսի Իյուլըն
օթուզընտա կէշտիմ». պու սիւթունըն եան թա-

րաֆլարընատա հէր կիւն պիր քէրթիք հէր եէտին-
ճի կիւնիւ քէրթիյին պէօյիւճէյինի վէ հէր այ պաշը
տահա պէօյիւյինի եաբըյօրաւմ. պու վէչհ իլէ
բուզնամէյի բէք սաղլամ թութապիւտիմ:

Կէմիտէ պուտուղում շէյլէրի զիքը իթտիյիմ
սըրատա բէրքեարլէրի, բիյազիյէ ալէթլէրինի սէյ-
րու սէֆույին քիթապլարընը իւշ քիւթպ մուգատ-
տէսէյի վէ արգամ սըրա դարայա չըգմըշ օյան իքի
քէտի իլէ պիր քէօբէյի զիքը իթմէյի ունութուում
քէօբէք խայլը սէնէ բայտրայ պէնիմ եանըմտա պիր
խըամէթ ճի վէ սատըգ պիր արգատաշ խըամէթլէ-
րինի իյֆա իթտի. կիտուպ արայա պիլէճէյի հէր
շէյտէն պէնի մահրում պըրագմագաղը. պանա էյի
արգատաշըգ իթմէք իչիւն պիւթիւն իաթիտատ վէ
հիւսնիւ թապիյիսինի սարֆ իտէրտի. քէնուիսինին
խօշնուտսըլըղըմը մուճիպ օլաճագ պիր գուսուըը
վար ըտը քի, օտա սէօղ սէօյլէմէմէսի իտի:

10.

Բօպէնսօնըն պիր չօգ ալէթլէր բէյտա իթմէ-
սինէ չարէ պուլմասըյըլա սըղընաճագ եէրլինի
պէօյիւթմէսի:

Պէօյիւք մախզէնիմլէ պէրապէր, տահա չօգ
շէյլէրիմ էքսիք իտի. թօբրաղը գազուպ նագլ իթ-
մէք իչիւն նէ քիւրէյիմ, նէ գաղմամ, նէ պէլիմ
վար ըտը. նէ իբլիյիմ նէ իյնէլէրիմ նէ թօրուլա-
ըմ նէ պէզիմ վար ըտը. լաքին չօգ կէչմէտէն
պունլարսըղ իտէպիլմէյի էօյրէնտիմ:

Այնթընդին էքսիլմէսի պիւթիւն իշլէրիմէ պէօ-
յիւք պիր կիւճիւք վէրտի . դազըգտան եաբտը-
ղըմ սէտի իքմալ իթմէք իշիւն թամ պիր սէնէ
սարֆ իթտիմ դազըգլարըն հէր պիրի խայլը աղըր
իտի ծնլարը օրմանտա քէսմէք եօնութմագ նագլ
իթմէք օգատար ուզուն պիր իշ իտի քի , չօգ տէֆա
եալընըզ պիրի իքի կիւնիւք իշէ միւհթամ իտի .
իպթիտալէրինտէ պունլարը եէրէ դագմագ իշիւն
պիր իրի տուն գուլլանը յօրտըմ , մուախխաբէն պիր
տէմիր մանէլա գուլլանմագլա զահմէթիմ պիր ազ
ազալտը : Զաթէն իշին պիրի հէր նէ գատար ու-
զուն վէ սըգընթըլը օլտա , ֆիւթուրըմը մուճիպ օլ-
մայօրտը էսիրկէնմէյէճէք գատար վագթըմ վար
իտի . չօգ տէֆա պուլունտուզում հալ վէ մէվըզ
հագգընտա խայլը քէտէրլի միւլահագաթէ տիւշ-
մէքիյիմ թապիյի իտի լաքին նիքուպէտի էքէյիճէ
թէճըիւպէ իթտիքտէն սօնրա , նիհայէթ աղնատըմ
քի տիւնեատէ թէսէլլիտի միւմքիւն օլամայաճագ
գատար ֆէնա հալ եօգ տըր . եավաշ եավաշ թէն-
հալըղա ալըշտըմ վէ պիւթիւն կայրէթիմի խաթ-
ըմա կէլէպիլէճէք հէր նէվ գօլայըզլարը թէտա-
րիք եօլունա սարֆ իթմէյէ գարար վէրտիմ :

Իպթիտա - էշեա վէ էտէվաթ վէ ալաթտէն
իպարէթ օլան - մալ զանիյմէթիմի չատըրըն իշինէ
գարմա գարըշըզ գօյմուշտը պիր սուրէթլէ քի ,
պէնիմ իշիւն անճագ պիր մըգտար գալաճագ գա-
տար եէր թութմուշլարտը . մաղարամը հէր ճիհէթ-

տէն կէնիշէթմէյէ պաշլատըմ. գայա խայլը գօ-
լայլըգլա օյուլույօրտը. իսթիհքեամաթըմըն խա-
րիճինէ պիր գարու աչտըմ մաղարամ պու վէշնէ
պէօյիւյինճէ մուախխարէն պիր թագըմ սէտէրլէ
տիւզէլտիպ, իւզէրլէրինէ էշեամը գօյտում ալէթ-
լէրիմլէ սիւահլարըմ գազմըշ օլտուղում չիվիլէր
վասիթասը իլէ գայատա ասըլը տուրույօրտը. պու
սուրէթլէ օգատար ինթիզամ հասըլ օլմուշըտը քի
մաղարամ պիր պէօյիւք մաղազայա պէնզէյօրտը ։
Հէր նէ գատար քի օ վագըթա գատար հիշ պիր ա-
լէթ իսթիմալինէ ալըշմամըշ իտիյսէմտէ, եալընըզ
պիր պալթա իլէ պիր րէնտէ վասիթասը իլէ չօդ-
շէյլէր եաբմաղա մուաֆագ օլտում լաքին նէ իշ
մէսէլա, պիր թախթա եաբմագ իսթէսէյտիմ պիր
աղաճ քէսիպ իքի թարաֆտան լուզումու տէրէճէ-
սինէ ինճիլթինճէյէ գատար եօնութմագըզըմ լա-
զըմ կէլիրտի սօնրատա պիր րէնտէ իլէ տիւզէլ-
տիրտիմ. պիր աղաճտան եալընըզ պիր թախթա
չըգարա պիլիրտիմ օնուտա խայլը պիր զահմէթլէ.
լաքին նէ վագթըմ վէ նէտէ աղաճլար գըյմէթլի
իտի. պիր իսկէմլէ իլէ պիր մասա եաբմագ իչիւն,
կէմիտէն ալմըշ օլտուղում թախթա րարչալարընը
գուլլանտըմ:

11.

Բօպէնսօնըն պիր վուգուաթ ճուրնալը թութմասը.

Հէման եէրլէշուպ պազը էշեայա տէ մալիք

օլտուգտան սօնրա, պիր ճուրնալ թուլթմաղա պաշ-
լայուպ պունա քէմալը սէպաթլա տէվամ իթտիմ:

Ճուրնալ կէմինին պաթմասը կիւնիւ օլան 1659
սէնէսի իյուլընըն օթուզունըն կիւնիւնտէն պէտ
իտիյօրտը. իւք զէմանլար նագլ իթտիյիմ սուրէթ-
լէ իսթիմալ օլունտու: Շիմտի Թըշրինի սանինին օն
եէտինճի կիւնիւնտէն պաշլայօրըմ քի, մաղարամը
գազըմաղա պաշլատըղըմ կիւն տիր: Բէք լուղումը
իւշ շէյիմ էքսիք իտի պիր քիւրէք պիր գազմա վէ
պիր թէստէրէ եախօտ պիր սէրէթ գազմայա պէ-
տէլ - խայը աղըր լաքին թօքրաղը գազըմաղա
օլտուգճա էլվէրիշի - պիր տէմիր մանէլա գուլ-
լանտըմ. քիւրէյէ կէլինճէ պունտան տօլայը պէօ-
յիւք միւշքիւլաթտէ իտիմ:

18 Թըշրինի սանի օրմանլարտա արայարագ,
բէք սէրթ պիր նէվ աղաճ պուլտում քի, Պրազի-
լիյալըլար պունա տէմիր աղաճ (թէմիր հինտի) տէր-
լէր. բէք չօգ զահմէթլէ պիր բարչասընը քէսիպ
օնա պիր քէօրիւք շէքլինի վէրինճէյէ գատար եօ-
նութմագ իչիւն բէք չօգ զէման սարֆ իթտիմ.
Թէստէրէ եէրինէ հէման ամէլէնին խարճ նագլի
իչիւն գուլլանտըգլարը գութույա միւշապին պիր
գապ եաբտըմ:

23 Թըշրինի սանի եէնիտէն իշիմէ պաշլայա-
րագ, օն սէքիզ կիւն միւլթէմատիյէն մաղարամը
մախզէն, մաթպախ, եէմէք օտասը վէ քիլէր եէրինի
թութաճագ գատար արզէն վէ թուլէն թէվսի իթ-

մէք իւզէրէ չալըշմաղա տէվամ իթտիմ:

19 Քեանունի էվլէլ գուպպէմէ իքմալ օլուն-
մուշ նաղարը իլէ պագմագտա իքէն, անսըզըն պիր
թարափտան պիր պէօիւք երզընթը վուգու պուլ-
տու. ֆէվգէլատէ իւրքտիւմ վէ իւրքմէյէ հագ-
գըմ վար իտի զիրա ծնըն ալթընտա պուլունմուշօ-
լայտըմ, չիւպհէսիզ պաշգա տէֆնէ իհթիյաճըմ
օլմայաճագոր. պու սագաթլըղը թամիր իչիւն չօգ
շալըշմագլըղըմ իգթիզա իթտի: Իպթիտա տիւշէն
թօքրաղըն թէքմիլինի գալտըրմագ վէ սօնրա գուպ-
պէյի տայաթմագ լազըմ կէլիօրտը:

11 Քեանունի էվլէլ գուպպէյէ գատար պիթ-
միշ իքի տիրէք տիքտիմ քի, հէր պիր ուճունտա
խաչվարի մըխլանմըշ իքի թախթա բարչասը վար ի-
տի վէ պիւթիւն հափթա պունլարա միւշապիհ պաշ-
գա տիրէքլէր տիքմէյէ տէվամ իթտիմ քի, պու տի-
րէքլէր գուպպէմի թէմամիյլէ սաղլաթտըլար, վէ
պիր սիւթուն սափի թէշքիլ իտէրէք, էվիմի իքի
պէօիւք սալայա այըրտըլար: Սօնրա պիր գաշ կիւն
հէվալար պօզուգ կիթտի տըշարըյա չըգամայուպ
տախիլի թէսվիյէլէրիմէ տէվամ իթտիմ:

29 Քեանունի էվլէլ պիր տաղ քէչիսի վուր-
տոււմ վէ պիր տիկէրինի սագաթլայըպ իրլէ չէքէ-
րէք էվիմէ կէօթիւրտիւմ այաղընը կիւզէլճէ պաղ-
լատըմ վէ օգատար խըտմէթ իթտիմ քի, թէմա-
միյլէ էյի օլտու. նիհայէթ պանա բէք ալըշտը քի,
պուտա պանա էրզագըմ թիւքէնտիլի վագըթ մա-

յիշէթիմի թէտարիք իթմէք իւզէրէ հայվանաթը
պէյթիյէ գուլլանմագ ֆիքրինի վէլտի :

12 .

Բօպէնսօնըն էն իգթիղալը օլան շէյլէր քէշֆ
իթմէսի . — Պիր գաշ պուլտայ թանէսի թօբլա-
մասը .

Քեանուների սանի այլնտան նիսանըն օն տէօր-
տիւնէ դատար իսթիհքեամաթըմլա մէշղուլ օլ-
տում . չօգ տէֆա եաղմուր մանի օլոյօրտը լաքին
սէպաթ գուլվիլէթիյէ պու իշի պաշա չըգտրտըմ ,
վէ մէսքէնիմ պիւսպիլթիւն սագլը պիր հալ քէօպ
իթտի . պու արալըգտա հէր կիւն օրմանտա տէվ-
րիմի իճրա իտիյօրտըմ վէ խայընաֆի շէյլէր քէշֆ
իթտիմ . էզան ճիւմլէ եէնմէսի լէղիզ վէ քիւչիւք
իքէն գայանըն տէլիքլէրինէ գաշտըգլարընտան
թուլթըլմասը բէք գօլայ պիր նէվ եապանի կիւվէր-
ճին պուլտում : Տահա էքսիքլէրիմ վար ըտը մէսէլա
հիշ պիր վագըթ պիր ֆըշը իքմալ իտուպ ճալգա-
լարընը թագմաղա մուաֆագ օլումտըմ : Պիր գաշ
հաֆթա նաֆիլէ տէնէմէյէ չալըշտըմ գանտիլիմ
եօղ ըտը . պինայէն ալէյհ կիճէ օլմաղա պաշլար
պաշլամազ եանի հէման տայիմա սաաթ եէտիտէ
կիտուպ եաթմագ իճապ իաէր իտի . պունա ճիւղի
պիր չարէ պուլմագ իչիւն վուրտուղում տաղ քէ-

չիւերինն իչ եաղընը սագլայօրտըմ . քէնտիմ եա-
բուպ կիւնէշտէ գուրութմուշ օլտուղում պիր քիւ-
չիւք թօբբագ թապաղա ֆիթիլ մագամընտա պիր
օլթա իբիլլէ պու իչ եաղընտան պիր մըգտար գօ-
յարագ պիր նէվ գանտիլտէն պիր ըշըգ հասըլ ի-
տիյօրտըմ քի , հէր նէգատար բէք զայըֆ իտիյսէ-
տէ պէնի զիյատէսիլլէ մէսրուր իտիյօրտը : Թէսա-
տիւֆէն պիր կիւն մախգէնիմտէ էշեամը արաշտը-
րըրքէն , կէմիտէն կէթիրմիշ օլտուղում պուղտայըն
պիր մըգտար պագըլէսինի պուլտում լաքին ֆա-
րէլէր թարաֆընտան եէնմիշ օլտուղընտան , իշինտէ
գապուգլարլա թուզտան պաշգա պիր շէյ պուլա-
մատըմ չուվլալ լուզումըմ օլտուղընտան գայանըն
տիպինէ պօշաթմաղա կիթտիմ . պու վագաա պէօ-
յիւք եաղմուրլարտան պիր ազ էվվէլ օլտու վէ պէն
պունը օգտտար տըգգաթսըզըզլա եարմըշ ըտըմ
քի , թագըրիպէն պիր այ սօնրա օրատա պիր գաշ
ֆիլիզ կէօրտիլլիմտէ նէպատաթը մէճհուլէտէն
ատտ իթտիմ լաքին պիր ազ տահա սօնրա էվրօ-
բատա եէթիշէն ճընստան եիրմի գատար կիւզէլ
եէշիլ պաշագ կէօրիւնճէ հայլէթտէ գալտըմ : Պու
խուսուստաքի թէլէվվիւն էֆրեարըմը թարիֆ ի-
տէմէմ պու անէ գատար տին հագգընտա հիշ պիր
ճիտտի ֆիքրիմ եօղըտը . պաշըմա կէլէն շէյլէրին
հէքսինէ հէման թէսատիւֆին իճապը նազարըյլա
պագմըշ ըտըմ լաքին օրատա պէն օղըաշտըղըմ հալ-
տէ , պունա միւսաիտ զանն իթմէտիլիմ պիր իբլիմ .

տէ եէթիշէն օ պուղտայ տանէլէրինին միւշահէ-
տէսի պէնի էֆքեարըմը Ալլահա տօղրու րէֆ իթ-
մէյէ վէ հիշ պիր շէյէ եարամազ զանն իթտիյիմ օ
հուպուպաթը կիւնէշտէն մուհաֆազալը պուլու-
նաճագ սուրէթտէ թա գայանըն ալթընա տէօք-
մէք իւզէրէ էլիմի սէվգ իթտիյի իշիւն ճէնապը
հազգը թագտիս իթմէյէ մէճպուր իթտի :

Հազիրանըն սօնունա օլան վագըթ մինասի-
պինտէ քիւշիւճէք հասատըմը իճրա իթմէքտէն կէ-
րի տուրմատըմ մուրուրը զէմանլա էքմէք թէտա-
րիք իտէճէք գատար պիշէպիլմէք իւմիւտիյէ, պու-
նըն թէքմիլինի թօխումա թախսիս իթտիմ: Օթուզ
գատար բիրինճ պաշաղը տախի պուղտայըմլա գա-
րըշըգ պուլունմուշ իտի պունլարըտա այնը տըգ-
գաթլա մուհաֆազա իթտիմ վէ մուախխարէն բի-
րինճ պանա իքի սուրէթլէ նաֆի օլտու. կէրէք եէ-
մէք վէ կէրէք եէմէք սըֆաթըլա, զիրա օնու խա-
մուր հալինէ գօյմագսըզըն եէմէյինի եաբմազա
մուաֆագ օլմուշ ըտըմ:

Շիմտի ճուրնալըմա պաշլայալըմ:

13.

Հարէքէթի արզ.

17 Նիսան պիւթիւն իսթիհքեամաթըմը իքմալ
իթտիյիմ կիւնիւն էրթէսի կիւնիւ ազ գալտը թէք-

միւ իշխերիմին խարապ օլտուղընը կէօրիւյօրտըմ վէ
էօմրիւմի ֆէվթ իտիյօրտըմ զանն իթտիւմ. չատըրը-
մըն արգա թարաֆընտա մէշղուլ իտիւմ պիրտէն
պիրէ գուպպէ թօբրաղընըն երգըլմաղա պաշլա-
տըղընը կէօրտիւմ տիրէքլէրիւմ տէհէթլէ չաթըր-
տայօրտը. պէն բարմագլըգ թարաֆընա տօղրու
գաշտըմ պիր հարէքէթի արգ իտի. օգատար շիտ-
տէթլի իւշ սատէմէ վուղու պուլտը քի, գայանըն
պէնտէն պիր քիւմէթրօ մէսաֆէտէ օլան պիր թա-
րաֆը գօրգուոնճ պիր կիւրիւթի իւշ երգըլտը տէ-
նիզ պիւէ զարիպ պիր սուրէթլէ հարաքէթէ կէլ-
միշ իտի: Չատըրըմլա պիւթիւն սէրվէթիմին իւսթ-
լէրինտէ հաքիւմ պուլտուան տաղըն երգընթըլարը
ալթընտա մէտֆուոն գալմագ իւղէրէ պուլտուտըղըմը
միւշահէտէ իտէրէք, վէ խէվֆու տէհէթլէ տիւ-
չաղ օլմուշ ըտըմ. սօն սատէմէստէն սօնրա, տիրի
տիրի աէֆն օլմագ գօրգուսըլա նէ գըմըլտամաղա
վէ նէ տէ օթուրմաղա ճէսարէթ իտէմէյէրէք խայլը
վագըթ պուլմամըն օրթասընտա գալտըմ: () արա-
լըգ կէօք եիւղիւ պուլանըյօրտը վէ եարըմ սաաթ
կէչէր կէչմէղ շիտտէթլի պիր պօրա գօբտու. օտն-
տէ տէնիզ քէօբիւքտէն պէյաղ կէօրիւնէրէք տալ-
կալարըլա սահիլի գաբլայօր իտի վէ աղաճլար
պիւթիւն օլարագ եէրտէն սէօքիւլիւպ ֆէօթէյէ
պէրիյէ տիւշիւյօրտը. պօրա իւշ սաաթ սիւրտիւ
վէ օնու բէք շիտտէթլի պիր եաղմուր թէագըպ
իթտի չատըրըմա կիրմէյէ մէճպուր օլտում, լաքին

եաղմուր կիթտիքճէ արթմագտա օլտուղընտան
չօգ կէշմէտէն արթըգ օրատա մուհաֆաղա ալ-
թընտա պուլունմամաղա պաշլատըմ . իւսթիւմէ
երգըլտըղընը կէօրէճէյիմ գօրգուսըյլա էլան տիթ-
րէմէքտէ օլտուղում հալտէ մաղարայա տվտէթ
իթտիմ . նիհայէթ տէհչէթտէն պիր ազ քէնտիմի
թօբլատըմ վէ պիր գատէհ ըօմ պիւսպիւթիւն ճէ-
սարէթիմի իատէ իթտի : Եաղմուր պիւթիւն կիճէ
վէ էրթէսի կիւնիւն սապահը տէվամ իթտի չըգա-
մատըմ օ էսնատա տիւշիւնիւյօրտըմ քի ատատա
հարէքէթի արգ չօգ օլուր իսէ աչըգ պիր մահալտէ
պիր գուլիպէ եաբմագլըղըմ իգթիզա իտէր իտի :

Նիսանըն եիրմի իքիսինտէ ալէսսապահ Նիյէ-
թիմի մէվգը՝ իճրայէ գօմաղը տիւշիւնիւյօրտըմ ,
լաքին ալէաթ ճիհէթինճէ բէք կէրիտէ իտիմ քէ-
սէրլէրիմլէ պալթալարըմ սէրթ վէ տէօքիւմլի ա-
ղաճլար քէսուպ եօնութմագտան քէօրլէնմիշ իտի :
Վագաա պիր պիլէյի թաշըմ վար իտի լաքին նա-
սըլ տէօնտիւրէճէյիմի պիլմէզտիմ . պու մանիյէ
պէնի չօգ մէշղուլ իթտի . ագըպէթ պաշըմլա չէ-
վիրէճէյիմ պիր թէքէրլէք թագմաղա մուհաֆա
օլտումքի , պու սուրէթլէ իքի էլիմ սէրպէսթ գա-
լըյօրտը . պու մաքինա թամ պիր հաֆթալըգ իշլէ
մէյտանա կէլտի , լաքին բէք կիւղէլ իշլէտիյինի
կէօրմէք լէզէթինի տաթտըմ վէ պիւթիւն ալէթ-
լարըմ միւքէմմէլ սուրէթտէ պիլէնտի :

30 Նիսան պէքսիմատտան իպարէթ օլան էր-

զագրմըն խայր ազալմագտա օլտուղընը կէօրինն-
ճէ, քէմալը թէէս իւֆլէ թաայինիմի կիւնտէ եա-
լընըզ պիրէր տանէյէ էնտիրտիմ:

Մայըսըն պիրինճի կիւնիւ գըյըտա կէմինին
պազը էնգազընը պուլտոււմ հարէքէթի ալզ ծնու
սահիլէ խայր եագլաշտըմըշ օլտըղընտան տահա
պազը շէյլէր ալմաղը բէք գօլայլըգլա տէնէյէ պի-
լիրտիմ. պու ֆիքիր թէպտիլի մէսքէն հագգընտա
օլան արգոււմը պիւսպիւթիւն թէպաեիտ իթաի.
ֆիլվագը Մայըսըն իւշիւնտէն Հագիրանըն ծն պէ-
շինէ գատար հէր կիւն կիտուպ սայ վէ զահմէթ
գուվվէթիլլէ օգատար թախթալար վէ տէմիրլէր
ալտըմ քի, նասըլ կիրիշէճէյիմի պիլմիշ օլա իտիմ
պիր սանտալ եաբապիլէճէքտիմ բարշա բարշա օ-
լարագ էլլի քիլօկրամ տիւշիւրիլմիլմիշ գուրշուն
տախի կէթիրմիշ իտիմ:

16 Հագիրան տէնիզէ տօղրու կիտէրքէն ատատա
պիրինճի տէֆա օլարագ կէօրտիւլիւմ պիր գապ-
լումպաղա պուլտոււմ ալթմըշ գատար եումուրլթասը
վար իտի. չօգտան պէրի տաղ քէշիսիլլէ գուշլար-
տան պաշգա պիր շէյ եէմէտիլիմ մինասիպէթլէ,
պու եէնի եէմէք պանա բէք լէզէթլի կէօրինտի:

14.

Բօպէնսօնըն խասթալըղը. — Ճէնապը Հագգըն
իմտատընա միւրաճաաթը վէ քիթապը մուգատ-
տէսի օգումագլա ճանլանմասը.

18 վէ 19 Հազիրան հիշ տըշարըյա չըգմատըմ պիր տիթըէմէ հիսս իտիյօրտըմ . այըն եիկիրմիսին տէ պիւթիւն կիճէ հիշ ըահաթ իտէմէտիւմ , պաշ աղըըսըյլա պէրապէր սըթմամ վար իտի :

Հազիրանըն եիկիրմի պիրինտէ խասթա վէ քէնտիմի հէր նէվ իմտատը պէշէրիտէն մահրում օլարագ էօյլէ էլէմի պիր հալտէ կէօրմէքտէն բէք տէրին պիր խազնէ միւսթաղըրագ խօլըըըմ հալտէ նէ սէօյլէտիյիմի բէքտէ էյի պիւմէքսիզին ձէնապը հագգա տուա իթմէյէ պաշլատըմ : Իւշ տէօրթ կիւն միւթէմատիյէն բէք աղըր խասթա իտիւմ :

Հազիրանըն եիկիրմի պէշինտէ տէհէթլի պիր պաշ աղըըսը վէ եէտի սասթ տէվամ իտէն - բէք շիտտէթլի պիր սըթմա նէօպէթի , բէք քէսրէթլի պիր թէրլէ խիթամ պուլտուլար քի , պու թէր պէնի զիյատէսիյլէ զայըֆ տիւշիւրտի :

Հազիրանըն եիրմի ալթըսընտա էյիճէ իտիւմ թիւֆէնկիմի ալըպ , եէյէճէք պիր շէյ թէտարիք իթմէք իւզէրէ , սիւրիւնէ սիւրիւնէ օրմանա կիթտիւմ . պիր տաղ քէշիսի վուրուպ պազը բարչալարընը աթէշտէ բիշիրտիւմ պիր գըւսմընը սուտա բիշիրուպ էթ սույունու ալմաղա չօգ արզու իտիյօրտըմ լաքին թէնճիրէմ եօղըտը :

Հազիրանըն եիկիրմի եէտիսինտէ պէնի սըթմա օգատար շիտտէթլէ եագալատը քի , պիւթիւն կիւն եաթաղըմտան չըգմաղա մուգթէտիր օլամատըմ . սուսուզըգտան էօլիւյօրտըմ լաքին կիտուպ սու

աւմաղա մուգթէտիր օլամայաճագ գատար զայլճի տիւշմիւշ իտիմ. պու հալը մէյուսիյէթիմտէ վագըթ վագըթ պաղըը, յօրտըմ քի, «էյ Բապպիմ պանա մերհամէթ էթ, պէնի թէրք իթմէ» նէօպէթ կէշ տիքտէն սօնրա ույուտում. օ ույգու էսնասընտա մէխուֆ պիր բույա կէօրտիւմ ալէֆ վէ տիւմանլա գարըշըգ պիր գասըրղանըն իչինտէն բէք զարիպ հալը պիր ատէմ էնտիյինի կէօրիւյօր կիպի օլտում պու ատէմ եէրէ տէյինճէ եէր տիթրէտի օ վագըթ պիր կարկը իլէ մուսալլահ օլարագ, պանա տօղրու կէլտիյինի կէօրտիւմ վէ շու սէօղլէրի սէօյլէտիյինի իչիթ տիմ: «Պու գատար ալէամէթլէր կէօրտիւյին հալտէ իմանա կէլմէտիյին իչիւն էօլէճէքսին» պէօյլէ տէյէրէք պանա վուրմագ իւզէրէ մէհիպ կարկըսընը գալտըը, յօրտը: Պու խայալ գալպիմէ միւհասիր պիր տէհշէթ հիսսի իլգա իթտի վէ կիւնտիւզին դիյասըյլէ պէրապէր պու թէէտիր պիւթիւն օլարագ պագը գալտը. հէյհա՛թ, չօճըգլըղըմտա ալմըշ օլտըղըմ էյի թաալիճլէրի թէմամիյլէ իհմալ իթմիշ իտիմ, խայր վէ շէր հագգընտա պիւսպիւթիւն գալտսըղ պիր հալտէ եաշամըշ ըտըմ, բէտէր վէ վալիտէմէ իթաալթ իթմէմէքտէն պէտ իթմիշ վէ օ վագըթ տան պէրի պաշըմա կէլէն ֆէլաքէթլէրէ հիշ պիր վագըթ ճէնապը հագգըն պիր միւհագալթը նագարըյլա պագմամըշ ըտըմ վէ նէտէ ճէնապը հագգ պանա վէրմիշ օլտըղը թէսէլիլէրտէն տօլայը թէշէքքիւր իթմիշ իտի լաքին

էօլիւմիւ կէօրիւնճէ վիճտանըմ միւթէնէպպիւհ օլ-
տու եիւրէյիմ նէտամէթտէն բարէլէնմիշ իտի էօմ-
րիւմաէ պիրինճի տէֆա օլարադ սօրուշլա պիր
տուա իթտիմ. ճէնապը հադգըն իմտատըմա եէ-
թիշմէսինի իսթիրհամ իտիյօրտըմ:

28 Հաղիրան եաթադտան գալգա պիւտիմ վէ
էրթէսի կիւն իչիւն սէրինլիք վէրէճէք շէյլէր հա-
զըրլատըմ վիրա սըթմամ մուգաննէն օլարադ հէր
իքի կիւնտէ պիր կէլիյօրտը. պիր պէօլիւք շիշէյէ
սու տօլտուրտըմ իչինէ պիրադ ըօմ գարըշտըրտըմ
վէ եաթադըմըն եանը պաշընա գօտըմ պունը միւ-
թէագըպէն իւշ տանէ գաբլօմպաղա եոււմուրթասը
եէտիմ սօնրա կէզինմէյէ չալըշտըմ լաքին ուզաղա
կիտէմէյէճէք գատար զայըֆ իտիմ եէրէ օթուր-
տըմ տիւշիւնէ տիւշիւնէ տէնիզի սէյր իտիյօրտըմ
սօնրա ալտէթ իթտիմ վէ սըթմանըն տիթրէմէք
վէ գօրգու իլէ կէլտիյինի հիսս իթմէքտէ իքէն,
Պրագիլիալըլարըն հէր խասթալըղը թիւթիւնլէ էյի
իթտիքլէրի խաթըմա կէլտի. սանտըղլարըմըն պի-
րինտէ թիւթիւն պուլունաճաղընը պիլիրտիմ տէր-
հալ սանտըղը աշտըմ վէ հադըգաթմէն թիւթիւնլէ
պէրապէր տահա զիյատէ իշիմէ եարաեան պիր քի-
թապը մուգատտէս պուլտում: Թիւթիւնիւմի իւշ
միւթէնէվիւ վէչհ իլէ գուլլանտըմ պիր եաբրաղը-
նը աղզըմա գօտըմ բէք սէրթ օլտըղը իչիւն պու
պանա խայլը զահմէթ վէրտի. պիր աղընը եանմըշ
քէօմիւրիւն իւզէրինտէ եագըպ, պուրնոււմը միւմ

քիւն օլապիլտիյի միւտտէթ ճէ միւմքիւն տէրէ ճէտէ
թիւթսիւլէտիւմ. նիհայէթ պիր ազընը տա բօմըն իւ
չինէ պաթըրըպ մուախխարէն իչտիւմ պու իչիչ պիր-
տէն պաշըմա վուրըպ պէնի էրթէսի կիւն սաաթ
իւչէ գատար ույգույա պըրագտը տահա զիյատէ
տախի տէյէպիլիրտիւմ չիւնքի պու նէվ իլաճը իչ-
տիլիւմ կէճէ իլէ էրթէսի կիւնիւ վէ տահա էրթէսի
կիւնիւն պիր գըսմընը միւթթասըլ ույգու իլէ կէ-
չիրմիչ օլմագ ֆիքրինի զիհնիմտէն թէպաեիտ իտէ-
մէյօրտըմ հէր նէ հալ իսէ ույանտըղըմտա քէնտի-
մի խաֆիֆ պուլույօրտըմ իչթիհա կէլտի վէ կիւն-
տէն կիւնէ էյիլէշմէքտէ իտիւմ :

Կ թէմուզ քիթապը մուգատտէսի օգումաղա
պաշլատըմ սապահ ագշամ պիր գաշար տէֆա
օգումաղը ատէթ իտինտիւմ վէ չօգ կէշմէտէն պու
էյի ատէթտէն պին թէսէլլի ալըյօրտըմ. հալիւմ
հէր նէ գատար խարիճէն եինէ օ իտի իսէտէ , չօգ
տահա միւլայըմ օլմուշ իտի զիրա իքմալը սիւքիւ-
նէթլէ թէհամմիւլ իթմէսինի էյրէնմիչ իտիւմ :

Կիւնտէն կիւնէ քէսպը գուվվէթ իթմէքլէ պիր
եօլճուլըղա կիրիշմէյէ գարար վէրտիւմ. օն այ օ-
լույօրտը քի օ ատատա իտիւմ օրատան չըգմագ ի-
չիւն հիչ պիր իմքեան կէօրէմէյօրտըմ գալիյէն զանն
իտիյօրտըմ քի , էպէտի պիր մախլուգ պէշէրի օրայա
այագ պասմամըշ իտի հիչ օլմաղսա ատայը էյիճէ
էյրէնմէք վէ պիր եէնի մահսուլ քէշֆ իտէպիլիր-
միլիւմ տէյի տէնէմէք իսթէտիւմ :

Ռօպէնսօնըն աստանըն պիր գըսմընը զիյարէթ ի-
տուպ, եազըղգ պիր խանէ եարմասը:

Թէմուղըն օն պէշինտէ կէմիյէ կիտուպ կէլմէք
իչիւն իսկէլէ եերինի թուլթուլ օլան քիւշիւք դոյ-
տան պաշայարագ զիյարէթէ պէտ իթտիմ տէրէ-
նին պօյունճա կիտէրէք պիր թագըմ կիւզէլ չա-
յըրլար քէշֆ իթտիմ քի, հիսս օլունմայաճագ սու-
րէթտէ եիւքսէլտիքլէրինտէն պանա էպէտի սու
թարաֆընտան պասըլմամըշ կիպի կէօրիւնաիլէր.
էթրաֆլէրինտէքի թէրէլէրին էթէյինտէ եէշիլ
թիւթիւն, կիւզէլ սապր նէպաթաթը վէ պիր չօգ-
շէքէր գամըշը վար իտի լաքին պագըլմամագտան
նագըս գալմըշլարտը:

16 Թէմուղ էվվէլքի կիւնտէն պիր աղ զիյատէ
իլէրիլէտիմ գըր օրմանլա տահա զիյատէ մէսթուր
իտի պագը գավունլար վէ սայըր ճընս մէյվլար
էօթէտէ պէրիտէ պիթմիշ իտի. պիր թագըմ իւ-
զիւմլէր աղաճլարա ասըլը տուրույօրտը քէսիլէպի-
լէճէք գատար օլմուշ իտի պունլարը կիւնէշէ գար-
շը դոյարագ բէք կիւզէլ գուրու իւզիւմլէր հասըլ
իթտիմ պու պէնիմ իչիւն սօն պահարտան սօնրա
հէմ լէզզէթլի հէմ հասիյէթլի պիր եէմէք եերինի
թուլթուր: Պիւթիւն կիւնիւմիւ օրատա կէշիրտիմ

վէ հաթտա եալլննըդ պիր եանա չէքիլիպ տէրվի-
 շանէ եօլլու պիր էօմիւր պիրիննի տէֆա օլարագ
 օրատա եաթմաղա դարար վէրտիմ . ատայա կիր-
 տիյիմտէ քէնտիմէ սըղընաճագ պիր եէր թէտարիք
 իթտիմ եանի պիր աղաճըն իչինտէ կիճէլէրի վագըթ
 կէչիրիր իտիմ : Էրթէսի կիւն սապանչայըն զիյարէ-
 թիմէ տէվամ իթտիմ վէ տէօրթ քիւօմէթրօլըգ եօլ-
 տան սօնրա ֆէրահ պիր պայըրա եէթիչտիմ օրատա
 եէչիլիք օգատար թատչ չայըր օգատար կիւզէլ
 իտիքի , մամուր պիր պաղչէյէ պէնզէյօրտը կայէթ
 կիւզէլ պիր տէրէճիք օրթասընտան կէչիյօրտը .
 տուրտըմ վէ քէնտիմէ պիւթիւն էթրաֆըմտաքի
 չէյլէրին սահիպ վէ էմրի նազարը իլէ պագմագտան
 սահիճէն հազզ իթտիմ : Պիր չօգ գագոս , թու-
 բունճ , լիմօն , բօրթուգալ աղաճլարը պուլտում
 լաքին հէքսի եապանի իտի պունընլա պէրապէր
 թուրունճլարըն բէք կիւզէլ պիր լէզզէթի վար իտի
 վէ սուլարը ատի սու իլէ գարըշտըրըլարագ բէք
 լէզիզ պիր շուրուպ հասըլ իտիյօրտը : Պու մէյվա-
 լարտան պիր խայըր մըգտարըլա պիր չօգ իւզիւմ ,
 պունլարը եըղըն իտուպ օնլարը նագլ իտէճէք էս-
 պապլա պէրապէր օիւրաթը միւմքիւնէ իլէ ավտէթ
 իթմէք գարարը իլէ , իւչ կիւնլիւք զայաուպէթտէն
 սօնրա էվիմէ ավտէթ իթտիմ : Էրթէսի կիւն էքին
 վէ չայըր չիմէն քէսիճի ալէտթըմը պէրապէրինտէ
 իքի չուվալ ալարագ ավտէթ իթտիմ լաքին օնու
 պիւսպիւթիւն տաղընըգ պիր հալտէ պուլտում .

գըսմը քիւլլիսի եապանի հայվանլար թարաֆընտան
 եէնմիշ իտի. օ վաղըթ պաշդա պիր ուսուլ պուլ-
 տում. իւզիւմ սալգըմլարընը թօրլատըգտան սօն-
 րա, ուզուն աղաճ տալլարընա ասարագ կիւնէշտէ
 գուրումագ իւզէրէ էօյլէճէ պըրագըյօրտըմ: Օ
 կիւզէլ պալըրա աշըգ օլմուշտըմ վէ էկէր պէօյլէ
 թէբէլէրին օրթասընա գաբանմաղլա հէրնէվ գուր-
 թուլմա գըսմէթինի զայպ իտէրիմ տէյի գօրգմա-
 յայտըմ իգամէթ կեահըմը քէմալը մէֆնունիյէթիյլէ
 օրատա թէէսիս իթմէք իսթէյէճէքտիմ. հէր հալտէ
 խայլը վասի պիր տայիրէնին օրթասընտա պիր քիւ-
 չիւք չիֆթիլիք եարտըմ քի, պու տայիրէյի տէ գա-
 զըգլարլա կիւզէլճէ թագվիյէ իտիլմիշ իքի իւշ
 մէթրէ եիւքսէքլիյինտէ վէ իչէրիսի աղաճ գըրըն-
 թըլարըլա տօլտուրուլմուշ պիր չիֆթէ չիթլէ թու-
 թուպ իչինէ ալտըմ. իսթիհքեամըմտա օլտըղը կի-
 պի պուրատա տախի պիր էյրէթի մէրտիվէն կի-
 ըուպ չըգմամա եարայօրտը: Պու վէչհ իլէ իքի էվ
 սահիպի պուլուլնույօրտըմ պիրի գասապա վէ տի-
 կէրի գըր էվի (եազ մէվսիմի): Իլք սէնէսի եազ-
 լըգ էվիմին բէք տատընը չըգարամուտըմ, զիրա
 չօգ կէչմէտէն եաղմուրլար պէնի էսկի իգամէթ-
 կեահըմա ալտէթ իթմէյէ, վէ խայլը վագըթ օ-
 րատա տուրմաղա մէճպուր իթտի. օ վաղըթ թէ-
 մամը իլէ գուրու վէ ալէա օլան իւզիւմիլէրիմի օ-
 րայա նազլ իթտիմ. իքի եիւզ սալգըմտան զիյա-
 տէ իւզիւմիւմ վար իտի:

Բօպէնսօնըն թօխում թանէլէրի էքմէսի վէ սէ-
բէթլէր եարմասընա մուաֆագ օլմասը :

Եաղմուրյար Աղըսթօսըն օն պէշինտէն Թըշրի-
նի էվվէլին Նիհայէթինէ գատար տէվամ իթտի վէ
պաղը տէֆա օգատար չիտտէթլի իտի քի, պիր գաչ
կին միւթէմատիյէն տըշարը չըզ մաղա մուգ թէտիր
օլամատըմ. իչ սըգընթըսընը տէֆ' իչին մաղարամը
տահա զիյատէ պէօյիւթմէյէ օղրաչըյօրտըմ: Հա-
վանըն միւսաատէսիյէ իտէպիլտիյիմ քիւչիւք տէ-
վիրէրին պիրինտէ պիր տաղ քէշիսիյէ ճէսիմ պիր
գաբլօմպաղա վուրմաղա մուաֆագ օլուում: Իչթէ
թաամլարը նասըլ թէրթիպ իթտիմ: Սապահ գահ-
վէալթըսը իչին պիր սալղըմ իւղիւմ, էօյլէ թաա-
մընտա աթէշտէ բիշմիշ պիր բարչա տաղ քէշիսի
էթիյլէ պիր բարչա գաբլօմպաղա էթի, աղչամ
թաամըտա իբի իւչ գաբլօմպաղա հոււմուրթասըն-
տան իպարէթ իտի: Իյուլըն օթուզընճը կինիւ
պէնիմատայա մուսիպէթլի խուրուճըմա միւսա-
տըֆ իտի. պու կինի բէսի պիր ուրուճ կինի իթ-
թիշազ իթմիշ իտիմ, վէ թէմամիյէ մուամէլաթը
տինիյէյէ հասը իտիյօրտըմ: Մէվսիմլէրի պիր աղ
թանըմաղա պաչլայօրտըմ, յարին բէք աճը պիր
թէճրիւպէ իթմիշ իտիմ. եավէրիյի թալիյլէ գա-
յանըն ալթընտա պիշմիշ օլտըղըմ օն պէշ պաշագ

բերինճէ երկիրմի պաշագ պուղտայը թօխումըդ
օլարագ մուհաֆաղա իթմիշ օլտըղըմ խաթըըլար-
տա տըր. էն էյի ինթիխապ իտէպիլտիյիմ պիր բար-
չա եէրի աղաճտան պիր պէլ իլէ պէլլէմէյէ պաշ-
լատըմ. թօխումըն իսապէթ օլմուշ քի, եալընըզ
եարըսընը եքտիմ, զիրա եքին քէմալէ իրմէտիւ էք-
տիքտէն աղ միւտտէթ սօնրա գուրագըրդ մէվսիմի
կէլմէքլէ թօխում չօգ վաղըթ ֆիլիղլէհմէտի վէ
եաղմուրը մէվսիմտէ անճագ պիր թագըմ ճիլիզ
ֆիլիղլէր վէրտի քի, ծնլարտա չիւրիւտի. մուախ-
խարէն Շուպաթ այընտա պիր եէնի թէճրիւ պէ իթ-
տիմ վէ պու տէֆա թէճումը իլէ մուաֆագ օլտում
աղ լաքին բէք կիւղէլ մահսուլ ալտըմ. պու մահ-
սուլ իքի էօլէքտէն իպարէթ իտի պիրի բիրինճ,
տիկէրի պուղտայ: Միւրէքքէպիմ աղալմաղա պաշ-
լայօրտը պունըն իչին զիյատէսիյէ իտարէ իլէ
գուլլանըպ արթըգ էօմրիւմին եալընըզ պաշլըճա
էհվալինի եաղըյօրտըմ:

Թըշրինի սանի այընա տօյրու եաղմուր կէչէր
կէչմէզ եաղըզ էվիմէ տէվը իթմէյէ կիթաիմ. օ-
րատա պաղը իսլահաթ պուլտում. չիթիմի եարմագ
իչին տիքմիշ օլտըղըմ գաղըզլարըն ճիւմլէսի սէօ-
յիւտ աղաճլարընըն տալլարը կիպի ուզուն տալլար
տիւրմիւլչէրտի. պունլարը պուտայըպ միւմքին մէր-
թէպէտէ կիւղէլճէ տիւղէլթտիմ. իւչ սէնէ զար-
ֆընտա պու աղաճլար խայը պէօյիւք օլմասը իլէ
պէրապէր, ալլըմը թէմամը իլէ էօրթիւյօրտը վէ

կէօյկէլէրի օգտտար սըգ իտիքի , ալթլարընտա
պիւթիւն գուրագլըգ մէվսիմինճէ բէք ալէա իգա-
մէթ օլունա պիլիրտի: Կիւլէլ հավալար մէվսիմինի
ֆէնա հավալը մէվսիմ իշիւն գախիրէլէր թէտարիք
իթմէքլէ կէշիրտիմ. պիր եէնի մէվսիմտէ տախի մէշ-
ղուլ օլտադ խայլը շէյլէր պուլտուլմ: Պիր սէբէթ
եարմաղը չօգ արզու իտիյօրտըմ նա՞սըլ եարաճա-
ղըմը պիրաղ պիլիրտիմ: Ղիրա չօճուգ իրէն չօգ
տէֆա պիր սէբէթ ճինին եանընա էյլէնմէյէ կի-
տէրտիմ վէ հաթթա պաղը տէֆա իշինէ տախի էլ
գարըշտըրըրտըմ: Խաթըրմա կէլտիքի , չիթիմին
գաղըղլարընը վէրէն օ այնը աղաճըն պուտագլարը
պու իշէ եարայաճադ սուրէթ տէ պիւքիլէ պիլէ-
ճէքտի. հագըղ աթէն բէք ալէա իտիլէր. ծնլարտան
պիր քիւլլէյէթի մըգտար քէստիմ , գուրուլմադ
իշիւն ալլըմա կէթիրտիմ վէ մէվսիմի միւլթէաղըպ-
տէ պիր խայլը մըգտար սէբէթլէր եարտըմ քի ,
բէք ինճէ պիր իշ մահսուլը տէյիլտի իսէտէ , հէր
հալտէ բէք էյլի իտիլէր :

17.

Բօպէնսօնըն թէքրար աուայը տօլաչմասը վէ պիր
քէշի եավրուսը թուլթուպ քէնտիսինէ ալըշտըրմասը.

Հավալարըն աչըլմասը իլէ պէրապէր տտանըն
տէվրլինէ միւպաշէրէթ իտուպ , չիֆթլիյիմին էօթէ

Թարափընտան տէնիզէ դատար կիթմէյէ գարար վէրտիմ. Թիւֆէնկիմի, պիր պալթա, խայլը մըգտար գուրչուն վէ պարութ, պիր մըգտար բէքսիմատ վէ գուրու իւզիւմ ալարագ, սատըգ քէօրէյիմլէ պէրապէր եօլա կիրտիմ: Տէրէյի աթլատըգտան սօնրա, Ղարպ Թարափընտան տէնիզի քէչֆ իթտիմ վէ հաւա բէք աչըգ օլմաղլա, ատամտան պաչգա գըրգ պին մէթրէ մէսաֆէտէ պուլունան տիկէր պիր գարայը եբէյիճէ սէչէճէք սուրէթտէ կէօրտիւմ օ գարանըն Ամէրիգա, վէ լաքին վահչիլէրլէ մէսքին օյան Ամէրիգա օլաճաղընը թախմին իթաիմ պիր վէչհ իլէ քի, օրայա կէչմէք արղուսը պէնի տսլա բահաթսըղ իթմէտի: Ատանըն օ պուլունաըղըմ Թարափը, իպլմիպա եէրլէշմիշ օլտըղըմ Թարափտան պիւսպիւթին ֆարգլը, վէ օնտան եիւզ քէրրէ տահա լէթաֆէթլի իտիւ պիր չօգ բաբաղանլար կէօրտիւմ պիրինի թուլմաղա մուաֆաղ օլուպ, քէնտլիսինէ սէօյլէմէյի էօյլէթմէյի թասարլատըմ: Կինտէ իքի քիլոմէթրօտան զիյատէ իլէրիլէմէյի յօրտըմ, զիրա քէչֆ օլունաճագ հիչ պիր ֆալիտէչէյի ֆէվթ իթմէմէք իչիւն, հէր եէրտէ եիւզլէրճէ տօլաշմալար իտիյօր վէ հէր ազշամ բէք եօրղուն օլարագ եաթուղըմա եանի պիր աղաճա վասըլ օլույօրտըմ: Տէնիզ սէվահիլինէ վասըլ օլունճա օնլարը քիւլիլէթլի պիր մըգտար գարլօմպաղալէրէ մէթթուր կէօրտիւմ: պիր չօգ գուշլար սախի վար իտի. պունլարտան խայլը վուրապիլիւտիմ, լաքին

գուրչունն յարմը էսիրկէ յօրտրմ. տաղ քէ չիւէրի
տախի պու թարափտա պէնիմ թարափըմ տան տահա
քէ սրէ թի իտիւէր. մահէ զա, հէրնէ գատար պու
թարափ քէ ք յաթիփ իտի իսէտէ, ասյա օրայա նազի
վէ թան ի թմէ ք հալէ սինտէ տէ յիտիմ. օրատա պիր
եապանճը եէրտէ պու լունու յօրըմ՝ զանն իտի յօրտրմ
վէ թանըմ անճագ էսկի էվիմ իտի : Շարգ թարա-
փընտան տահա օն պին մէ թրէ իւէրիյէ կի թտիմ
վէ իշարէ թ եէրինի թու թմագ իւզէրէ պիր պէօյիւք
սըրըգ տիքտիքտէն սօնրա, մէսքէնըմա ալաէ թ ի-
տուպ, օնտան սօնրա վագը օյաճագ իւք սէյահա-
թըմտա օ պիր թարափտան պաշտոյարագ թա իշա-
րէ թիմի պու լունճայա գատար տէվրիմի իճրա իթ-
մէյէ գարար վէրտիմ : Ավտէ թիմաէ քէօբէյիմ պիր
քէ չի եալրու սը թու թտու պու պանա պիր պէօյիւք
սէվինճ իյուա ի թտի, զիրա չօգտան պէրի պիր սիւ-
րիւ թէչքիլ ի թմէյի արզու իտի յօրտրմ՝ վէ պունը
թու թմագ լըղըմ տահա պաշգալարընը թու թապիւ-
մէք իւմիւտինի վէրիյօր իտի. պունա պիր եուլար
եաբըպ՝ իալը զահմէ թրէ չիփթիլիմէ կէօթիւրտիմ
օրատան էվիմէ կի թտիմ. էսկի մէսքէնիմի թէքրար
կէօրտիւլիւմտէքի սէվինճիմ ինանրլամայաճագ տէ-
րէճէտէ օյուպ, սալընճագ եաթաղըմտա աղայը
պէտէնիմի բահաթլանտըրտրմ. պիր գաշ կին բա-
հաթ տուրտում, զիրա ուզուն սէյահաթըմ՝ պէնի
եօրմուչ իտի սօնրա քիւչիւք կէչիմին նասըլ օլտը-
ղընը կէօրմէյէ կի թտիմ. իշ սըգըն թըսը իւէ աճըգ

քէնտիսինի ալ գատար եռմուշադ վէ մի թիւ իթ-
միշ իտիքի, զահմէթսիղճէ արգամ սըրա տիւշտի,
վէ ֆի մապատ էվտէ քէօրէյիմ կիպի արգամտան
այրըմատը. քէնտիսինէ պիր գաֆէս եաբմաղա մու-
աֆագ օլտըղըմ, բաբաղանըմ տախի պէնի բէք ա-
լէա թանըմաղա պաշլայօրտը:

18.

Բօպէնսօնըն իքինճի տէֆա օլարագ էքին պիչմէսի .

Սօն պահարըն եաղմուր մէվսիմինտէ պուլու-
նույօրտըմ վէ տտայա չըգմաղլըղըմըն իքինճի սէ-
նէսի իթիմամընա թէգարուպ իտիյօրտը, յարին
պու իւչինճիւ սէնէյէ բէք տահա զիյատէ թէսէլ-
լիպախշ պիր սուրէթէ պաշլայօրտըմ. թալիիմէ օլ-
տուգճա գանաաթ իթմէյէ ալըշմըշտըմ վէ պիւս-
պիւթիւն եալընըղ տէյիւտիմ, չիւնքի արթըգ սը-
գընթը զէմանըմտա ձէնապը հագգա միւրաճաաթ
իթմէյի պիլիյօրտըմ. մէշղուլիյէթլէրիմի հիշ պիր
վագըթ իշսիղ գալմայաճագ սուրէթտէ թանգիմ
իթմիշ իտիմ. պիւթիւն կիւնիւն սաաթլարը ձէնապը
հագգա այիտ օլան վէզայըֆըմա, թիւֆէնք էլտէ
ատանըն իւզէրինտէ տօլաշմալարըմա եէմէյիմի
հազըրլամագ վէ զախիւրէլէրիմի թէտարիք իթմէք
իչիւն իգթիզա իտէն էմէքլէրէ վէ նիհայէթ իշ սա-
աթլարըմա միւնգասըմ իտիւ Քեանուճի էվվէլին

էվախիրինէ տողրու, էքին թօխումարամ պէնէնին
իքինճի էքին պիչիճիլսի օլմագ իւզէրէ քէմա-
լէ էրմիշ պուլունույօրտը. պու իքինճի տէֆա
էքին պիչմէմիգ պիրինճիսինտէն խայլը. տահա զի-
յատէ պէրէքէթլի օլմասը լազըմ կէլիտի. օնու
պիչմէք իգթիզա իտիյօրտը տա թըրբանըմ եօլըտը.
քիմիտէ պուլմուշ օլտըզըմ իրի պըչագլարտան պիր
թըրբան եաբտըմ. էքինի պիչտիքաէն սօնրա, իքի
ավուճըմըն արասընտա օվալայարագ. թանէլէրինի
այըրտըմ, վէ եարըմ գութու թօխումըն պանա իւշ
չէնիք վէ եախօտ օնա եագըն պիր մըգտար մահ-
սուլ վէրմիշ օլտըզընը կէօրէրէք մէմնուն օլտում:
Պու հիւսնիւ մուաֆագըյէթմէն զիյատէսիլլէ ճէ-
սարէթ ալտըմ վէ մահսուլըմը մէվսիմի ւթիտէ
թէքմիլինի եէնիտէն էքմէք, վէ պու վէճհ իլէ հէմ
թօխումա վէ հէմաէ էրզագըմա քիֆայէթ իտէճէք
մըգտարէ մալիք օլմագլըզըմ միլէսէր օլմագ իւ-
զէրէ թէմամըլլա մուհաֆազա իթտիմ. պունըն ի-
չիւն տահա պէօյիւք պիր արագի գըթասը էլտէ
իթմէքլէ մէշղուլ օլույօրտըմ. պանա պէլ վէ հաթ-
թա սաբան եէրինի տախի թութան թախթա քիւ-
րէյիմէ թարլամը իշլէմէքտէ ինանըլմայաճագ սու-
րէթտէ զահմէթ չէքտիմ. թօխումըն էքտիքտէն սօն-
րա. պիր գաշ ուղուն աղաճ տալը ալըպ սիւրկիւ
եէրինի թութագ իւզէրէ, թօբրաղըն իւզէրինէ
սիւրիւքլէտիմ վէ թէքմիլ արագիյի պիր չիթլէ ի-
հաթա իթմէյէ մուաֆագ օլտում, պու միլթէնէ-

վիւ իշէր, եաղմուրլարն միւսաատէ իթտիյի տէ-
րէճէտէ միւտավէմէթի իւշ պլլըգ կայրէթիմէ հու-
տուլէ կէլէպիլտի: Մէսքէնիմին իշինտէ տայիմա
պին տիւրլիւ մէշղուլիյէթիմ վարիտի վէ զլաթէն
բարաղանըմա սէօլլէմէյի էօյրէթիյօրտըմ. ատանըն
իւսթիւնտէ աղղըմտան չըգմագսըզըն իշիթտիյիմ
իլք սէօլլէր պու հայվանճըղըմըն սէօլլէրի օլտու.
իւմի մինի մինի բարաղան օլտպ, պուըն բէք
կիւզէլ թէլաֆֆուզ իտիյօրտը:

19.

Բօպէնսօնըն թօբրագ չանագլար եարմասը. —
էնվայի իճատլարը.

Չօգտան պէրի, թօբրագտան պաղը գապլար
եարմագ իշիւն նէյէ թէշէպպիւս իտէճէյիմի արա-
յօրտըմ. օ ատատա կիւնէշ օգատար սըճագ իտիքի,
մաթլուպէ մէվաֆըգ պալլըգ պուլտըղըմ հալտէ,
բէք գօլպլըղլա գուրութմաղա մէվաֆըգ օլապի-
լէճէյիմի տիւշիւնիւյօրտըմ. պու պալլըգ իւմուրը-
նը եօղուրմագ իշիւն իթտիյիմ կայրէթլէրի վէ պիր-
պիրլէրինտէն չիւքին վէ զարիպ օլարագ մամուլա-
թըմա վէրտիյիմ պինլէրճէ էշքեալը նաղլ իթսէմ
հէրքէսի քէնտիմէ կիւլտիւրիւրիմ. նիճէլէրի խա-
մուրլարը լուզումը տէրէճէտէ սըգը օլմամագտան
տաղըլտըլար. նիճէլէրի բէք էրքէն կիւնէշ վաղ

օլունմագտան չաթլատըլար. նիճէլէրի եերլէրինտէն
օյնատըլըրքէն գըրըլտըլար պիր վէշհէ քի, իքի այ-
լըգ իշին նիհայէթինտէ ճէման իքի թանէ կէնիշ
վէ ֆագտթ բէքչիրքին, գապա մալիք իտիմ: Պուն-
լարըն իքիտի է յի բիշմիշ վէ կիւնէշտէ գուրումուշ
օլտըգըլարընտան գըրըլմասընլար տէյի պէօյի.ք սագ
սէբէթլէրէ վագ իտէրէք, գապլարլա սէբէթլէրին
ալասընտաքի պօշլուշը բիրինճ վէ պուղտայ սամա-
նըյըլա տօլտուրտում: Նիհայէթ տահա քիւչիւք
պիր խայլը գապլարա լաթիֆճէ պիր շէթլ վէրմէյէ
մուաֆագ օլտում, լաքին պունյարըն հէքսի տախի
մայիյաթ ալապիլէճէք վէ աթէշէ կիրէպիլէճէք պիր
գապա օյան տըղումա թէգապիլ իթմէյօրտը. պիր
կիւն աթէշին եանընտա օթուրուրքէն, գապլարը-
մըն պիր բարչասընը կէօրտիւմ քի, թաշ կիպի գա-
թը վէ քիրէմիտ կիպի գըրմըղը օլմուշ իտի. պու-
քէշֆտէն զիյտտէսիլլէ մէմնուն օլարագ, պէօյիւք
տէսթիլէրիմին իւչիւ իլէ թէնճիրէլէրիմին իւշ տա-
նէսինտէն պիր իսթիֆ եարըպ ալէթլէրինէ պիր
եըղըն կիւլ գօտում, սօնրա էթրաֆլարընա պիր
կիւզէլ աթէշ եագտըմ: Պու աթէշ օգատար կիւ-
զէլ ալէվ չըգայօրտը քի, ազ վաղըթտա գապլա-
րըմըն հիշ պիրի չաթլամագսըղըն գըպղըրմըղը օլ-
տու գլարընը կէօրտիւմ. պունյարըն հէրարէթին օ
տէրէճէսինտէ պէշ ալթը սաաթ պըրագտըմ թաքի
իչլէրինտէն պիրի էրիյուպ ագմաղա պաշլատը, զիրա
պալըղըն իշինտէ պուլունան չագմագ թաշը գը-

ըրնթըլարը ամէշին շիտէթինտէն մայի հայինէ կի-
րկօրաւ վէ տէվամ իթմիշ օլայըտըմ ճամա թէհա-
վիւք խաէճէքտի . պունըն իշիւն ամէշի թէտրիճէն
թատիլ խաէրէք պիրտէն պիրէ սէճմէսին գօրգու-
սըյըլա պի թիւն կիճէ այագտա տուրտում սապահ
աշըլտըղընտա — կիւզէլ տէյէմէմ, լաքին էյի իւշ
տէսթի իլէ թէմամը իլէ բիշմիշ իւշ թօրադ թէն-
ճիրէյէ մալիք խտիմ, հաթթա պունյարըն պիրի
չագմագ թաշը գըրընթըլարընէն էրիմէսինտէն բէք
լաթիֆ պիր սըր տախի ալբը խտի . օ վագրթտան
իթիպարէն քէնտիմի պիր խըտմէթիմէ եարայապի-
լէճէք հիշ պիր գապտան մահրում պըրագ մատը-
ղըմը սէօյլէմէյէ հաճէթ եօգ տըր . Նիհայէթ պիր
թէնճիրէյէ մալիք օլտըղըմիա տիւշիւնէրէք օ գա-
տար սէվինկօրտըմ քի, գապարըմըն սօուտըղընը
պիլէ պէքլէմէյէրէք, պիրինի սու իլէ տօլտըրըպ
իշինէ պիր բարչա տաղ քէշիտի էթի գօմաղա միւ-
սարաթ իթտիմ Ֆէվգ էլատէ կիւզէլ պիր խաշ-
լամա օյտու : Պունտան սօնրա էն վլյատէ էհէմմի-
յէթ վէրտիյիմ շէյ — պուղտայըմըն էօյի թմէք իշիւն
գուլտանճաղըմ — պիր թաշա մալիք օլմագ մատ-
տէսի խտի (շիւնքի իտաաալարըմ տէյիրմէնէ գա-
տար չըգըմսյօր խտի) պիր գաշ կիւն մի թէմատի-
յէն էօյիւլէպիլէճէք գատար իրի պիր թաշ արա-
տըմսատա նաֆիլէ . զաթէն պունա կէօրէ ալէթէրէ
տէ մալիք տէյիլտիմ վէ պու ճընս իլէ ապլա մէյ-
լիմ եօղուտու . պինայէն ալէյհ բէք սէրթ աղաճ-

առն. պիր իրի քիւթիւքլէ գանաաթ իթ տիմ. պունը
խարիճէն պալթամլա Եօնուտուպ եու վարլաթ տըմ,
սօնրա գայըդլարընը պու վէչհ իլէ ույան վաճիլէ-
րին ուսուլինճէ աթէչի իսթիմալ իսէրէք իչինի օյ-
տըմ միւ թէազըպէն թէմէր հինտի տէնիլէն աղաճ
առն իրի վէ սպըր պիր տէսթէ Եաբտըմ: Պու միւշ-
քիւլաթա տախի զալիպ կէլտիքտէն սօնրա ունըմը
գապու դլարըլլա քէրէլինտէն պըրըպ հաղըրլա-
մադ իւզէրէ պիր էլէք Եաբմադ իչի գալըլօրտը.
կէմիտէն գապա ճանֆէստէն իքի պօյունպաղը կէ-
թիրմիշ օլտըղըմ խաթըրմա կէլտի. պունլարտան
միւրատ իթ տիյիմ իշէ խալըր էլվէրիչլի պիր գաչ
քէրէ Եաբտըմ: Սօնրա էքմէքծիլիք մատտէսի կէ-
լիլօրտը քի, պունըն իչլէրիտէ պիր թարաֆտան էք-
մէյի Եօղուրմադ վէ պիր թարաֆտան տախի ֆու-
ըընտա բիչիրմէք ճիհէթինէ այիտ իտի. էքմէյի բի-
չիրմէք իսթէտիյիմտէ թօղլա իլէ տէօչէլի օլան օ-
ճաղըմտա պիր պէօյիւք աթէչ Եաղտարադ տան իշէ
պաշլայօրտըմ. աթէչիմ քէօղ հալինէ կիրտիյինտէ
օնու օճաղ տան թէ պալիտ իտէրէք, օճաղը թէմիլճէ
սիւբիւրիւր վէ իւզէրինէ խամուրըմը գօյարադ կէ-
նիշ վէ ազ տէրին պիր թօբրադ գաբաղլա էօրթէր
վէ հէրարէթի օրայա մէրքէզլէնտիլմէք իչին օնըն
էթրաֆընա գօմաղլա կիւլէրի թօրպարտըմ: Պու
վէչհլէ էքմէրլէրիմի տիւնեանըն էն էյի ֆուրընըն-
տա օլապիլէճէք գատար էյի բիչիլիլօրտըմ էքմէք-
ծիլիք իթ մէքլէ իքթիֆա իթ մէյուպ, խամուր աչա-

րագ քէնտիմէ՝ պիր չօգ պէօրէքլէր տախի եաբտըմ՝
պունտան մաատա բիրինճտէնտէ պիր խայլը պու-
տինկալար եաբտըմ քի, բիրինճ վէ գուրու իւզիւմ-
տէն եաբլլըր պիր թաթլը աբը: Շիմտի, քի մահ-
սուլաթըմ՝ արթըր, օրտը թէքմիլ հուպուպաթըմը
եէրլէշտիրմէք իչիւն հադըգաթէն ամպարըմը կէ-
նիչլէթմէ, յէ միւհթմաճ իտիմ: Վիրա էն սօնրա էք-
տիյիմ թօխուսյար պանա թագրիպէն եիչիրմի էօլ-
չէք պուղտայ իլէ հիչ օլմաղսա տահա օգատար բի-
րինճ մահսուլը վէրսիշ իտի: Պիր սէնէ իչիւն պանա
նէ մըգտար հուպուպաթ եէթիշէ պիլէճէյինի հի-
սապ իթմէք իթթտիմ, վէ իսթիհլագ իտէպիլէճէ-
յիմ մըգտարըն պէշ գանթարտան իպարէթ օլտը-
ղընը աղնատըմ: պու մըգտար իչիւն լաղըմ օլան
թօխուսյա զաթէն մալիք իտիմ:

20 .

Բօպէնսօնըն պիր սանտալ եաբըպտա գուլլա-
նամամպար:

Ատանըն թա գարշըսընտա կէօրմիւշ օլտըղըմ
գարայա տ«գրու բէք չօգ տէֆալար իրճա՛ը էֆ-
քեար իթմիշ օլտըղըմա գօլայ ինանըլա պիլիր: աիւ-
չար օլտճաղըմթէ հիլքէլէրի վէ հաթթա մէրտմէխ-
վարլարըն էլլէրինէ աիւշմէք մուխաթարասընը պիլէ
տէրխաթըր իթմէքսիզին օրայա կէշմէյէ մուաֆագ

օլաղըլմ թագտիրտէ պուլընտըղըմ սէփալէթտէն
ըէհայապ օլմագ էսպապընը պուլա պիլէճէյիմի
թէսավվուր իտիյօրտըմ. մէրտմէսվարլարըն էլինէ
տիւշմէք մուխաթարասը բէք միւհթէմիլ իտի, զիրա
հիսապըմա կէօրէ Գարայըպլար մէմլէքէթինին սէ-
վահիլինտէն բէք ուզագ օլմամագլըղըմ լաղըմ կէ-
լիյօրտը: կէմինին սահիլէ աթըլմըչ օլան սանաալը-
նը թամիրէ միւքթէտիր օլապիլէճէյիմ զանն իտէ-
րէք, թէքմիլ իւշ հաֆիթայը պու սանտալը տօղրու-
լաթմագ. իչին, պէյհուտէ վաղըթ սարֆ իթտիմ
նիհայէթ նիյէթիմտէն վաղ կէշմէյէ մէճպուր օլ-
տում, լաքին արղում էվլէլքինտէն զիյատէ չիտ-
տէթիլ իտի. խաթըրմա կէլտի քի, բէնտի պաշըմա
վէ մինասիպ ալէթէրիմ օլմատըղը հալտէ պիր ա-
ղաճ քիւթիւյինտէն վահչիլէրտէն չիարտըղլարընա
միւշապիհ պիր սանտալ հաթմագ պէնճէ զօլայ օ-
լաճագտը. պունըն իւղէրինէ իճրասընըն հէր պիր
միւշքիւլաթընտա նէ եաբաճաղըմը շոշըրարագ
պու կայըր մագուլ իչէ պաշլատըմ: իպթիտա պիր
ճէսիմ արղէ աղաճընը քէստիմ քի, պունըն քէպի-
սինի պէլքի ճէպէլը իպնան գուտա շէրիֆին պէյթ
մուգ աատէսի իչին էպէտի վէրէմէղ, քի թիւյիւնէ
եաղըն գաթարը պիր մէթրէ իլէ թօղ սան սանթի-
մէթրէ օլուպ, օրատան եէտի մէթրէլիք պիր իրթի-
ֆաա գատար պիր մէթրէ իլէ էլլի սանթիմէթրէյէ
թէնէղպիւլ իտիյօր, վէ սօնրա տալլէրէ վարընճայա
գատար կիթտիքճէ աղալըյօրտը. պունըն տէվրիլ-

մէսի ճէսիմ պիր իշ իտի . եէրէ տիւշիւրմէք վէ ալ-
թընը եօնութմագ իշիւն երկիրմի կիւն , տալլէրինի
այրուպ իւսթ թարաֆընը քէսմէք իշիւն տէ օն պէշ
կիւն սարֆ իթ տիմ . պու խուսուս տա մալիք օլտը-
ղըմ գուվլէթէ իլաւլէթէն պալթա վէ քէսէր վէ
տօղրամաճըլըղըմըն պանա կէօսթէրտիյի էն գուվ-
վէթլի վէսայիթի իսթիմալ իթ տիմ . սօնրա պունը
տիւզէլթուպ կէմինին սըրթընա միւմասիլ պիր շէյ
հասըլ իտէճէք սուրէթ տէ եօնըթմագ իշիւն տէ պիր
այ չայըշմագլըղըմ իյթիշտ իթ տի . պունտան պիր
սանտալ եարաճագ սուրէթ տէ իշինի օյմագ իշիւն
տէ իւշ այ եօրըլտըմ պունըն միւքէմմէլ օլտըղը
մուհագգագ իտի հալ պու քի իմալի իշիւն - հիշ պիր
շէյին կէվշէթէմէտիյի - պիր տէվամլէ պէրապէք
քէսէր վէ թաշճը գալէմինտէն պաշգա պիր ալէթ
գուլանմամըշտըմ . նիհայէթ քէնտիմի -հիկիրմի
ալթը քիշի ալմաղտ էլվէրիշի վէ պու վէշէն պանա
վէ համուլէմէ մա զիյատէթէն քեաֆի - բէք կիւ վէլ
պիր սանտալա մալիք կէօրտիւմ . Պու էսէրմի կէօր-
տիյիւմտէ ֆէվգ էլատէ մէսրուր օլտում . արթըգ
եայընըգ տէնիղէ էնտիրիլմէսի գալմըշտը . պունը
եարմաշ իշիւն քէնտիմէ շայանը թէաճիւպ պիր
գահմէթ վէրտիմ . մէվգըլը տէնիղէ գատար թէս-
վիյէ իթ տիմ , լաքին նաֆիյէ եօրուլտըմ սանտալը
օյնաթմագ նասըլ միւմրիւնսիլ օլմուշտըյսատա
պունը թահրիգ իթմէքտէ էօյլէճէ մուհալ օլտու .
Սօնրա մատամ քի պունը տէնիղէ գատար կէօթիւ-

րէմէյօրտըմ պիր ճէտվէլ գազըպ տէնիցի գայը-
ղըմա գատար կէթիրմէք իսթէտիմ, լաքին պու իշի
պաշա չըգարմագ իշիւն հիշ օլմաղսա, ծն ծն իրի սէ-
նէլիք սայէ միւհլմաճ օլտըղըմը հիսապ իտէրէք,
մէվգըյը իճրայէ գօմաղա պաշամըշ օլտըղըմ պու
թէրթիսպտէն տէ սարֆը նազար իթտիմ: պու պէ-
նիմ իշիւն պիր պէօյիւք քէտէր օլտը: Պիւ արալըգ-
տա ատատա իգամէթիմիմին պէշինճի սէնէսինէ
պաօրյօրտըմ իթիրաֆ իթմէլի յիմ քի, պիր միւտ-
տէթտէն պէրի քէնտիմտէ պիւթիւն քէտէրլէրիմի
պիր սուրէթը զարիպէտէ թախֆիֆ իտէն պիր թէ-
վէքրիւլի տիյանէթ քեարանէ հիսս իտիյօրտըմ:
հաթթա պէննա միւսթահագա պիւթիւն զահմէթ-
լէրիմին արասընտա օգատար վասիթալար վէ օգա-
տար թէսէլլիէր իհսան իտէն ճէնապը հագգա
կայը իսթիյարը օլարագ համտ ու սէնա իտէրտիմ:

21.

Բօպէնսօնըն թէրգիլիք սէնատթընը իճրտ իթ-
մէսի. — Յտայը տէվը իթմէյէ հագըրլանմասը.

Կէմիտէն կէթիրմիշ օլտըղըմ շէլլէրին պիւս-
պիւթիւն էսկիմէք իւզէրէ իտի. մէսէյա, միւրէք-
քէպ թիւքէնմէյէ հագլաշմըշ ըտը. տահա զիյատէ
միւտտէթ տէվամ իթտիւմէք իշիւն սու գաթըրլա
գաթըրլա արթըգ հագը պէլլի օլմայօրտը. էլպիտէմ
կիւնտէն կիւնէ ֆէնալաշըյօրտը. պիր գաշ կէօմ-
լէքտէն պաշգա պիր շէյիմ գալմայօրտը. պուընլարը

բէք պէօյիւք տըգգաթլա մուհաֆազա իտիյօրտըմ,
զիրա չօգ տէֆա սըճագլոր օգատար շիտտէթլի
իտի.րի, կէօմլէքտէն պաշգա հիշ պիր էսվապ թէ-
համիւլ օլունամաղսը. պու սըճագ պէնի տըշա-
րըյա չըգարքէն պաշըմը էօրթիւլիւ պուլընտըլմա-
զա մէճպուր իտիյօրտը. ագսի թագտիրինտէ շիտ-
տէթլի պաշ աղըսը չէքէրտիմ: Պու հալ մալիք
օլտըլըմ բաշաթլաթարըն իսթիմալինի տիւշինմէք-
լիյիմի մուճուպ օլտու. պաթան կէմիտէն գուրթար-
մըշ օլտըլըմ գալըն եաղմուրըգլարլա սայըր պու
կիպի չէյլէրտէն քէնտիմէ պիր նէվ էլպիտէ եաբ-
տըմ. պու վէճհ իլէ թէրպի վէ տահա տօղըսը եա-
մանը օլտում վէ շալլը զահմէթլէրտէն սօնրա,
իքի սէթլի իլէ իքի բանթալօն եաբմաղա մուհաֆագ
օլտում, լարին հէքսի բէք տճընաճագ պիր հալտէ
իշլէնմիշ իտի: Վուրմուշ օլտըլըմ տէօրթ ալագլը
հայվանդարըն հէքսինին տէրիլէրինի սագլամըշ ը-
տըմ. պունլարտան թիւլլէրի տըշտըրըյա չէվիրէրէք
իպթիտա պիր պէօյիւք քիւլահ վէ մուաթիարէն
թէքթիլ պիր գաթ էսվապ, եանի պիր կէնիշ ճա-
քէթլէ պիր բանթալօն եաբտըմ. միւքէմէլ պիր
հալտէ իտիմ. պէօյլէ կիյինմիշ օլտըլըմ հալտէ,
եաղմուրտան բէք էյի մուհաֆազատէ պուլունուր-
տըմ: Պունտան սօնրա քէնտիմէ - պէնի եաղմուր-
տան կիւնէշտէն մուհաֆազա էթտիյի իշիւն, իսթէր
կիւնէշլիք իսթէր եաղմուրըգ տիք - պիր չէմսիյէ
եաբտըմ. պիր գաշ տէֆա պունը եաբմաղա չալըշ-

տըմ, լաքին իսթէտիյիմ՝ կիպի եաբմաղա մուաֆագ-
օլամատըմ. շէմսիյէմ՝ բէք ալէա աշըլըյօրտը, լաքին
գաբանամայօրտը քի, պու հալ իլէ գուլլանըլմասը
բէք զօր իտի. սէպաթ սալէսինտէ իսթէտիյիմ՝ կի-
պի աշըլըպ գաբանաճագ պիր թանէսինի հաբմաղա
մուաֆագ օլտում. Պէշ սէնէ միւթէմատիյէն աուր
պիր էօմիր սիւրիւպ, շայանը էհէմիլյէթ հիշ պիր
շէյէ թէսատիւֆ իթմէտիմ. պու միւտտէթ զար-
ֆընտա էն պէօյիւք մէշղուլիյէթիմ — պիրինճիսին-
տէն չօգ տահա քիւչիւք — պիր տիկէր գայըք եաբ-
մագ իշի իտի. պու գայըգ տէնիլտէն պիր քիւ-
մէթօլըգ մէսաֆէտէ եաբըլմըշըտը. իքի մէթըէ
տէրին վէ պիր մէթրօ կէնիշ պիր ճէտվէլ գազա-
րագ, սույու օրայա գատար կէօթիւրմէք իշիւն իքի
սէնէ չալըշմագլըղըմ՝ իգթիղա իթմիշ իտի. չիմտի
պու գայըգ — միւնթէհասը վէթանըմ օլաճագ —
պիր պէօյիւք եօլճուլըպ կիրիշիլէճէք գատար
պէօյիւք տէյիլ իտի. եալընըղ ատանըն տէվրիյէ
գաւնաթ էթմէյէ գարար վէրտիմ. պու տէվր ի-
շիւն գայըղըմ միւմքին մէրթէպէտէ տօնաթտըմ,
պիր տիրէքլէ պիր եէլքէն ույտուրտում, սօնրա
իքի ուճունտա զախիրէլէրիմլէ սիլահլարըմը գուրու
պիր մահալտէ պուլունտըրմագ իշիւն տօյապլար
եաբտըմ. կէմինին գըշրնա պիր շէմսիյէ տիքտիմ.
վագըթ վագըթ թէճրիւպէ իշիւն պագը քիւչիւք
տէվրէր էտիյօրտըմ. կէմիմ բէք ալէա կիթտիյի
իշիւն արթըգ զախիրէմլէ մէշղուլ օլտում. իքի տու-

զինա արբա էքմէյի բիրինճէ տօլու պիր թօբրագ-
թէնծիրէ պիր քիւչիւք շիչէ լօմ պիր եարլմ օղ-
լագ պարութ, սաչմա, վէ նիհայէթ պիրինին իւս-
թիւնէ եաթմագ վէ տիկէրիյլէ էօրթիւնմէք իւզէ-
րէ իքի գալըն եաղմուլըգ ալտըմ:

22.

Բօպէնսօնըն տիւչար օլտըղը մուխաթարա. —
Կէրի տէօնմէսի.

Սալթանաթըմըն վէ եա էսարէթիմին ալթընճը
սէնէսի Թըչըրինի սանիսինին ալթընճը կիւնիւ իտի
քի, պու եօլճուլըղը էթմէք իւզէրէ գայըղա պին-
տիմ. ատա զաթէն բէք տար օլտըղը հալտէ Շարգ-
թարաֆընտան տէնիզին իչինտէ խայլը իլէրիյէ գա-
տար ուղանան պիր թագըմ գայալարա մուհաթ ի-
տի. տէնիզ սաքին իտի, լաքին տահա իլք գայա-
նըն ուճունա վասլ օլմատան բէք տէրին պիր սու-
յըն վէ պիր տէյիրմէն ավլաղը գատար սէրի պիր
ազընթընըն իւզէրինտէ պուլունտըղըմ գայըղըմը
գըյըեա եազըն թուլթմաղա պիր վէճհլէ մուղթէ-
տիր օլամատըմ. ազընթը օնը հըզլա ալըպ կէօ-
թիւրիւյօրտը վէ պէնիմ պիւթիւն մանօվրալարըմ
պիր նէթիճէ վէրէմէյօրտը. չիւպհէսիզ մահվ օլա-
ճաղընա լինանտըմ, զիրա էնկինէ աթըլտըղըմ հալ-
տէ, պիր ուզուն եօլճուլըգ իթմէմէքսիզին, հիչ

պիր դարայա լաւթ կելեմէյէճէյիմտէն աճըզտան
էօլէճէյիմ. ահ, օ վազըթ տտամ պանա նա՛սըլ
ճէնէյթ ասա պիր մահալ կէօրիւնիւյօրտը . ատա-
տան սէքիզ քիլօմէթրէ աչըլմըշրտըմ վէ հէրնէ
գատար արթըզ իւմիւտիւմ գալմամըշըտը իսէտէ ,
եինէ ֆէվզէլատէ շապալայտրազ մանօլլապար իճ-
րասընտա տէվամ էտիյօրտըմ, լարին պու մանօվ-
րայար կիթտիքճէ ուզազլաշմագլըղըմա մանի օլա-
մայօրտը . նիհայէթ էօյլէ վազթընա տօղրու լիւզ-
կեսար պանա բէք միւսայիտ օլաճագ պիր սուրէթլէ
էսմէյէ պաշլատը . օ վազըթ օգատար ուզազ ի-
տիւմքի , ատամը անճագ սէչէպիլիյօրտըմ . պու-
նընլա պէրապէր ճէսարէթիւմ թաղէլէնտի եէլքէնի
աչտըմ թալիիմին մուալլէնէթիյլէ ատամա տօղրու
սէվգ իտէն տիկէր պիր սըղընթըյա լաւթ կէլտիւմ
վէ պիր սաաթ զարֆընտա թէքրար սահիլէ եա-
նաշտըմ . քէնտիմի էմիլիյէթ տէ կէօրիւնճէ , թարիֆի
մուհալ պիր սէվինճ հիսս էթտիւմ . տէրունի գալպ-
տէն ճէնապը հագգա թէչէքքիւր էտիյօրտըմ . գա-
յըղըմը եագընտա պուլունտն պիր քիւչիւք գօյա
չէքէրէք սէյֆիյէմէ տօղրու եօլա կիրտիւմ . չիթտէն
աթլայարագ , կէօլկէտէ եաթմըպ ույուտում , զիրա
եօրկունըզտան պիթմիշ իաիւմ . ույանտըղըմտա պիր
սէտանըն թէքրար թէքրար Վօպէնսօն , Ռօպէնսօն
Գըրօզուէ նէրէտէ իտինիզ . Վէվալլը Ռօպէնսօն Գը-
րօզուէ» տէյու պաղըրտըղընը իշիտինճէ , ֆէվզ
էլատէ միլթէհայըր օլտում . իպթիտա շաշա գալ-

տըմ, լաքին տերագապ օրայա սանքի պէնիմ ավ-
տէթիմի թէպրիք իչիւն կէլմիշ օլան - բարաղանըն
չիթին իւզէրինտէ տուրտուղընը կէօրտիւմ:

23.

Բօպէնսօնըն պիր քէչի սիւրիւսիւ իլէ պիր սիւտ
քեարխանէսի թէշ քիլ իթմէսի .

Արթըգ թէճրիւպէլէրլէ տէվր վէ եօճրլըգ-
տան պըգմիշ ըտըմ. պիր սէնէտէն զիյատէ թէմա-
միյլէ բահաթ տուրտըմ պու միւտտէթ զարփընտա
ֆէննի միխանիրիյէ միւթէալիք սէնաաթ լարտա
բէք չօգ թէրագ գը էթտիմ. չանագ լարըմս կիթ-
տիքճէ տահա հարաշըգլը սուրէթլէր վէբէրէք,
միւքէմմէլ պիր չէօմէքճի օլտում. պիր չօգ չու-
պուգ հարմագ եօլունու պուլտում վէ տիւննտտա
հիշ պիր շէ. պանա պէօյլէ պիր սէվինն վէ պու
գատար պէօյիւք պիր թէֆէխիսիւր վէլմէմիշ տիր:
Սէբէթ ճիլքտէ տախի չօգ թէրագ գը էթտիմ: Գէն-
տիմէ կէնիշ վէ տէրին սէրէթլէր հարմիշ ըտըմ քի,
քէչի վէ եա թէքէ էթլէրինի նազլ իթմէյէ, դաբ-
լումպաղա հումուր թալարընը գօմաղա վէ հու պու-
պաթըմը սագլամաղա հարայօրլարտը: Պարու թըմ
աղալմաղա պաշլայօրտը վէ ծնսըզ նաօրլ էրղագ
թէտարիք իտէ պիլիրտիմ. սէքիլ սէնէտէն պէրի
պիր սիւրիւ թէշ քիլ էթմէք իւմիւտիյլէ քէչիմի պէս-

լէյօրտրմ, յաքին հէնուզ պաշգալարընը թուժմա-
ղա մուտփադ օյմամըշ ըտըմ, իպթիտա ազլար դուր-
տում յաքին բէք կէվչէք օլտուզլարընտան օնլարը
գօրարլւրիշ վէ եա եէնմիշ պուլույօրտրմ, տու-
զազլարը թէնըիւպէ էթտիմ քէչիլէրտէն ալէլմիւ-
թաա օթլատըգլարը մահալլէրտէ պիր չօգ չու-
գուրլար գաղալմ պու չուգուրլարը չալը իլէ էօր-
թիւպ իւսթլէրինի թօրպազլա սէթը էթտիմ վէ իւ-
գէրլէրինէ պիր թագըմ պուղտոյ վէ բիրինն պա-
շազլարը սէրքտիմ, իպթիտա քէչիլէր պաշազլարը
եէմէ, յէ կէլիյօր վէ հաթթա պիր ազտա պաթըյօր-
լարաիլտէ, գուրթըլուպ գաշմագ եօլունը պու-
լույօրլարտը, նիհայէթինտէ տուգազլարըմը օղա-
տար իրմալ էթտիմ քի, պիր սապահ պիրինտէ
ֆէվգ էլատէ պիր պէօյիւքլիքտէ պիր թէքէ վէ տի-
կէրինտէ պիրի էրքէք վէ տիկէր իքիտի տիշի իւշ օղ-
լագ պուլտում, իթթիյար թէքէյի սալը վէրտիմ,
լարին իւշ օղլագլարը պաղլայըպ խայլը զահմէթլէ
էվիմէ կէօթիւրտիմ, իպթիտա պիր շէյ եէմէք իս-
թէմէտիկէր լաքին պիր վազըթ աճ գալտըգտան
սօնրա, օ կիւզէլ հուպուպաթա տաշանմայըպ ա-
լըշմաղա պաշլատըլար: Սօնրա պունլարը չիթլէ ի-
հաթա օլունմուշ պիր մահալէ գաբամաղը տիւշիւն-
մէք իգթիդա էթտի թաքի գաշմասընլար վէ եա-
պանի քէչիլէր կէլիպ գարըշմասընլար, եալընըզ
պիր ատէմէ կէօրէ պու պէօյիւք պիր իշ իտի, լա-
քին մութլագա լաղըմ ըտը, մանտըրամըն թէէսիտի

իջին, իբի իւշ քիւչիւք ագար սույը պուլունան պիր
պէօյիւք օրմանլարլա մահտուտ օլան պիր օթլագ
օվայը ինթիխապ էթտիմ. պունա եիւզ էլլի մէթրէ
թուլ վէ իւշ եիւզ արզ պըրագտըմ չօգ կայրէթլէ
չալըչըյօրտըմ. օ էսնատա օղլագլարլըմ գաչմասըն-
լար գօրգուսըյըլա այագլարլնտա բայէպէնտ օլ-
տըզը հալտէ, եանըմտա օթլարլարտը. պիրէր ա-
վուճ արբա վէ բիրինճ տախի վէրիրտիմ քի, լավու-
ճըմաա եէմէյէ կէլիրլէրտի. պիր պըչըգ սէնէ զար-
ֆընտա թէքէ, քէչի վէ օղլագ օլարագ օն իքի հայ-
վանտան իպարէթ պիր սիրիւմ օլտու վէ իքի սէնէ
սօնրա պիր խայլըսընը եէմէք իւզէրէ քէսմիշ օլ-
տըզըմ հալտէ, տահա դըրգ իւշ պաչըմ վարրտը,
Քէչիլէրիմին սիւտիւնտէն իսթիֆատէ էթմէյի ան-
հագ սօնրատան տիւչիւնտիմ. պու միւլահազատան
զիյատէսիյէ մէսրուր օլտում. տէրհալ պիր սիւտ
քերախանէսի գուրտում. քէչիլէրիմ էքսէրեա կիւն-
տէ սէրիլ օն լիթրէ սիւտ վէրիյօրլարտը ծնարը
սաղմաղա, եաղ չըգարմաղա, քէյնիր եաբմաղա
պաչլատըմ վէ նիհայէթ օլտուգճա մուաֆտագ օլ-
տում. Ահ Այլահըն լուծֆը նէ՞ գատար պալիսի
հայրէթտի. ծէնապը հագ էն հիւզին էհվալի նա՞-
սըլ պինլէրճէ թաթլըլըզլարլա թաատիլ իտէ պի-
լէյօր:

24.

Բօպէնսօնըն այիլէսի օրթասընտաքի հալի. —
Էչեասընըն զարիպլիյի.

Թէվապիյիմին նազարը էօնիւնտէ հայաթ վէ

մէմաթլարը միւսթաղըէն պէնիմ հէտը իրթիյա-
րըմտա օլան թէպաամ էթրաֆըմը արմըշ օլաղը
հալտէ : Եէմէք հէտիյիմի կէօրիւպտէ էյլէնիլէր
իտի . Խալընըզ բարաղանըմ էն զիյատէ նաղարըմ
տա օլմագ սըֆաթը յըյա հուղուրըմտա սէօղ սէօյ-
լէմէք իմթիյաղընը հալիզ իտի . քէօրէյիմ արթըզ
իթիթիյարլամը վէ պիրաղտա նէշէսիզ օլտըղընտան
տալիմա սող թարաֆըմտա օթուրմուշ պուլունու-
յօրտը . իրի քէտիլէրիմ հէր պիրի սուֆրանըն պիր
ուճունտա սուրուպ պիր լութիքը մախուս օլմագ
իւղէրէ , քէնտիլէրինէ պիրէր բարչաճրզ շէյ վէր-
տիյիմի պէրլէրլէրտի : Պիր կիւն տտանըն ուճունա
պիր եօճըլըզ էտիպ եէնիտէն սահիլլէրի կէօրմէյի
շիտտէթլէ արղու էթտիմ . էօյլէ պիր թագըմ թէճ-
հիզաթլա եօլա կիրտիմ քի , Սվլթօրանըն պիր գա-
սապասընտա էօյլէ պիր շէյլէր կէօրիւնսէ շիւպհէ-
սիզ հէր քէսի կիւտիւրէճէք եախօտ հալլէթի մու-
ճիպ օլաճագտը : Քէշի տէրիսինտէն եարլւմըզ դօր-
գունճ օլաճագ տէրէճէտէ ուղուն վէ չիրլին պիր
չարզամ վարըտըքի , արզա թարաֆընտ էքսէմի
եաղմուր վէ կիւնէշտէն մուհաֆաղա էթմէք իւ-
ղէրէ պիր թէքէ տէրիսինտէն եարլսընը թագմը
ըտըմ : Պիր իթիթիյար թէքէ տէրիսինտէն մամուլ
օլան բանթալօնըմըն իսթիւնտէ ինէ քէշի տէրի-
սինտէն եարըլմըզ վէ տիղիմէ գատար էնէր պիր
նէվ գըսա բալթօ կիւմիշ իտիմ . ալագ գապը օլա-
րագ պիրաղ բօթինէ պէնղէր , լաքին զըյաֆէթի-

մին սայրը թարափարը կիպի, եապանի վէ զարիպ
պիր շէրլլտէ պիր չիֆթ պիլմէմ նէ ետքմը ըտըմ:
Եինէ էսվապըմըն գումաշը ճընսընտան օյան պիր
գայրշա պիր գըլըմ վէ պիր մէշ եէրինէ պիր տէս-
թէրէ իլէ պիր պալթա ասըլը տուրոյօրտը. էվ-
վէլքինտէն աղ կէնիշ տիկէր պիր գայըղըմ վար
ըտը քի, պօյըմա ասըլը օլուպ, սօլ գօլումըն ալ-
թընտան կէշիյօրտը. պունընյա իքի թօրպա պաղ-
լանմը ըտը պիրի պարուլթ վէ տիկէրի սաշմա ի-
չին. արգամտա պիր քիֆէմ, օմուղըմաա պիր
թիւֆէնք վէ պաշըմըն իւսթիւնտէ էն գապա վէ էն
կիւլտիւրէճէք տէրէճէտէ օլմագ իւղէրէ պիր շէմ-
սիյէմ վար ըտը: Քէնտի շախսըմա կէլինճէ, օ տա
օլտուգճա զարիպ պիր հալտէ իտի. իւսթ տուտագ-
լարըն իւղէրինտէ սագալըմը պիր սուրէթլէ ուղաթ-
մը ըտըմ քի, հագըգաթէն տէվլէրէ շայան ուղուն-
ճա պիր պըյըղըմ օլմուշ բտը: Ատանըն պիր ու-
ճընա վասլ օլունճա, տէնիյի թէմամիյլէ ստքին
կէօրիւպ, պէնի օգատար թէհլիքէյէ իլգա էթմիշ
օլան օ մահուտ աղընթըտան հիշ պիր էսէր կէօր-
մէմէքտէն բէք միլթէաճիւպ օլտում. պիր չօգ
թէտղըգաթտան սօնրա, պունը տէնիզին մէսու
ճէգրինէ համլ էթմէք իղթիզա էթտիյինի, վէ պի-
նայէն ալէյհ էլիճէ վաղըթ գօվաշայարագ գայը-
ղըմը էվիմին եանընա կէթիրէպիլէճէ յիմի ալնա-
տըմ, լաքին պաշըմա կէլմիշ օլան մուխաթարա
խաթըրմա կէլտի. արա սըրա սահլիլին թա գուր-

պինտէ վէ նիհայէթ իքի թաշ աթըմը ուզաղա գատար կիտէրէք, պաղը քիչիւք կէղինթիլէր էթմէյէ գանաութ էթտիմ:

25.

Բօպէնոօնըն պիր ինսան իղի կէօրմէսի. — Գօրգուսը իլէ թէտարիքտէ պուլունմասը.

Պիր կիւն գայըղըմա կիտէրքէն գումըն իւղէրինտէ բէք էյի Փարգ օլունա պիլէճէք սուրէթտէ պիրատէմ իղի կէօրտիւմ. եըլտըրըմ իսապէթ իթմիշ վէ հա պիր խայալ կէօրմիւշ կիպի, աէրհալ տուրտուլմ էթրաֆըմա պադտըմ գուլագ վէրիպ տիյնէտիւմ, լաքին նէ պիր շէյ կէօրտիւմ նէ պիր շէյ իշիթտիւմ. սահիլէ կիթտիւմ պաշգա հիշ պիր ինսան էսէրի կէօրմէտիւմ. Պունտան նէ նէթիճէ չըղ արաճաղըմը պիլմէյէրէք, շաշգըն շաշգըն իգամէթկեահըմա տէօնտիւմ. հէր պիր ատըմ աթտըգճա տըղումա պաղըյօրտըմ վէ հէր չալըյը պիրատէմ վանն էտիյօրտըմ. գուվվէյի զիհնիմ պուլանմըշ օլմաղլա քեաֆֆէյի մէվատէ ինսան շէքլինի վէրիյօրտըմ. Գէնտիմի իսթիհքեամըմա տար աթտըմ պիթիւն կէճէ կէօլ գաբայամատըմ. պաղըտէֆա շէյթան օլտըղընը թէսավիւր էտիյօրտըմ, լաքին տէրագապ պու ահմագճա գօրգու տիկէր տահա հաղըղըսընա թէհավիւլ էտիյօրտը. կէօ

զիւմին էօնիւնտէ պիր թաղըմ վահչի տտէմէր
թէճէսսիւմ էսիյօրտը քի, մա խալիֆ իւզկեարլար
թարաֆընտան ատայա սէվզ օլունարոդ, գայըղը-
մը պուլմաղա պունտան ատանըն մէսքին օլտը-
ղընը ալնատըգտան սօնրա, տահա քիւլլէյէթլի
պիր մըգտար տա կէլիպ պիւթին միւէսսիսաթըմը
եաղմա վէ խարապ էտէճէքլէրտի. քէնտիմի ծնւա-
րըն էլինէ տիւշմիւշ պօղաղլանմիւշ վէ ծնլարըն զը-
տարանէ զիյաֆէթլէրինէ թաամ օլմուշ կէօրիյօր-
տըմ: Պու էֆքեարը մէյուսանէնին օրթասընտանէ
եարաճաղըմը պիւմէյօրտըմ. պիր մախլուգ պէշէ-
րինին կէօկէսի սատէ պիր իզի պանա էն միւհլիք
գօրղուլարը վէրիյօրտը, հալ պու քի պիր գաշ կիւն
էվվէլ հէր ճէմիյէթտէն այրը տիւշտիւյիմէ օյա-
տար աճըյարադ թէէսսիւֆ էտիյօրտըմ, վէ պիր
ատէմին զուհուրի պանա եէնիտէն հայաթ պուը
մագ կիպի կէօրիւնէճէքտի. մահէղա եաւաշ քէս-
պը սիւքիւնէթ էթտիմ վէ պիրտէն պիրէ գիհնիմէ
կէլտի քի, պէլ քի օ եօլտան պէն քէնտիմ կէշմիւշ
խտիմ վէ պէնի իւրքիւտէն օ իղ բէնտի իզիմ օլա-
պիլիտի. պունըն իւղէրինէ ճէսարէթ ալտըմ իզ-
լէթկի ահլմտան չըգմաղա գարար վէրտիմ, զիրա
իւշ կիւնտէն պէրի օրատան այրըլմամըշ ըտըմ. սու-
յում գարմամըշ ըտը վէ քէշիյէրիմին սաղըլմաղա
զիյատէսիյէ իհթիյաճլարը օլաճաղընը տա տիւշիւ-
նիւյօրտըմ: Հագըղաթէն զէվալը հայվանլար չօգ
զահմէթ չէքմիշէրտի: Օրատան թիթրէյէրէք մա-

հուտ մահալէ սօղորու եօլա կիրտիմ, լաքին իզի
պէնիմ այաղըմօտան պէօյիւք պուլաոււմ վէ պու վէճհ
իլէ հէր վաղըլթտան զիյատէ իւրքմիւշ օլաղըլմ
հալտէ վէ սըլթմայա օգրամիւշ կիպի լաշէնաղ օլա-
րաղ իգամէթկեահըմա ավտէթ էթտիմ . քէնտի
քէնտիմէ տէյօրալմ քի , վահշիլէր պուրատան քէք
սէյրէք կէչտէլէր կէրէք տիր , չիւնքի օն պէշ սէնէ-
տէն պէրի հիշ կէօրմէմիւշ իտիմ աաա կիւղէլ վէ
մահսուլտար ալըր . զիյարէթ իտիմէսի շայանը իւ-
թիղլրապ տէյիլ տիր . իսթիհքեամլարըմա աահա
պիր տէրէճէ գուվվէթ վէրալիլմ հալտէ իգամէթ-
կեահըմ օղատար մախֆի տիր քի , պէլլքի լահաթ
տուրապիլիտիմ . իսթիհքեամլմտան պիւրաղ իլէրի-
տէ գաղըզ տան պիր իքի պէօլմէ ետըրպ թօրրադ-
լա պէօլէրէք , իւշ մէթրէ իլէ էլլի սանթիմէթ-
րէտէն զիյատէ գալընյաշտըրալմ . գօլ կէչէճէք
գաաար կէնիւշ պէշ տէլիք աշըպ , թօր եէրինէ պիր
նէվ գունտաղլարըն իւզէրինէ պէշ թմնէ չագալօս
թիւֆէնկի եէրլէշտիրտիմ պիր վէճհ իլէ քի , իքի
թաքիքէ զարֆընտա պիւթիւն պաթարեամտան ա-
թէշ իտէ պիլիտիմ . աահա իլէրիտէ իալլը կէնիւշ
պիր մահալտէ սաղա պէնղէր պիր նէվ աղաճ ֆի-
տանլարը տիրտիմ . պու նէվ աղաճ քէք չարրգ եէ-
թիշտիլինտէն ալթը սէնէ զարֆընտա իշինտէն կէ-
չիլմէսի մահալ պիր սըգ օրման թէշ քիլ էթտի վէ
հիշ պիր գիրուհ պու օրմանըն օրթաաղնտա պիր մախ-
լուղը պէշէրինին իգամէթկեահը պուլունտալիլէճէ-

յինէ ինանամաղտը : Պու էսնոտա սիւրիւմի հէր
թէարիւզտէն մասուն պիր հալէ գօմազա չաղալա-
յօրտում . պունըն հուսուլի իչին բէք սըգ օրմանըն
իչինտէ պիրպիրինտէն ուզադ իքի իւչ մանտրա եա-
բըպ, հէր պիրինէ պէշ ալթը քէշի գօտում քի, շա-
յէտ պու մանտրալտըն պիրի քէշֆ օլունաճադ օլ-
սա եինէ էլիմտէ պիր շէյ գալսըն : Տուայէ քէմալը
խահիշլա միւսարաաթ էտիյօրտում , լաքին աղնա-
տում քի պիլի էօլիւմ եաթաղընա տիւշիւրէն խաա-
թալըդ պիր թէօպէլի սահիհէյէ կայրը միւսաիտ
պիր հալտէ պըրադտըղը կիպի , մէրաղլա թէլաշ
տախի պիզի չօդ տէֆա լայըգըյլա տուա էթմէյէ
միւգթէալը օլամայաճադ պիր հալէ գօր :

26 .

Բօպէնսօնըն ինսան էթլինտէն եաբըլմըշ պիր զի-
յաֆէթին պազըյէսինի պուլմասը .

Եալընըղ պիր ինսան ալաղընըն իզի պէնի օ
գատար պէօյիւք պիր իշէ մէճպուր էթմիշ իտի . ի-
քի սէնէտէն պէրի պիր խէֆու էնաիշէ իչինտէ եա-
շամադ տա իքէն , պիր կիւն կէզինտիմի միւթատըն-
տան պիրաղ տահա իլէրիյէ սահիլին պիր տահա
կիթմէտիյիւմ պիր թարաֆընա տօղրու թէմտիտ
էթտիյիւմ հալտէ : Եէրտէ տաղընըդ պիր թաղըմ
գաֆա, էլ, ալադ վէ սայըր ինսան ազուլէրի քէ-

միքլէրինի կէօրինճէ, թարիֆի մուհալ պիր տէհ-
չէթէ տիւշար օլտում. ծնւարըն եանլնտա պիր ա-
թէչին վէ եէրտէ գաղըլմըշ տալիրէ շէքլինտէ պիր սէ-
տին ասարը պագըլէսի տուրույօրտը քի, օ վահչիլէր
իւրքմիւշ օլտուգլարընտան զիյաֆէթլէրինի եէմէք
իչիւն շիւպհէսիզ օ տալիրէնին էթրաֆընա թօրլան-
մըշլարտը. անիտէ օրատան չէքիլտիմ, սօնրա պիր-
տէն պիրէ տուրտըմ. գանըմ տամարլարըմըն իչին-
տէ տօնմուշ ըտը. պիրազ քէնտիմէ կէլտիլիմտէ,
պէնի ատանըն պու թարաֆընա սէվզ էթմէյուպ
տէ օպիր թարաֆընա սէվզ էթմիշ օլտըզը իչիւն,
ձէնապը հագգա տէրուըն տիլտէն թէչէքքիւր էթ-
տիմ. պիրազ տահա սաքին օլարադ իգամէթ կեա-
հըմա ավտէթ էթտիմ, զիրա աղնատըմ քի օմէրտ-
մէխվար վահչիլէր պէնիմ էմլագըմը զապթ էթմէք
իչիւն կիւլմէյիպ, եալընըզ զիյաֆէթլէրինի իճրա
էթմէք իչիւն կէլիրլէրմիշ. օրատա ծն սէքիզ սէնէ
կէչիրմիշ օլտըզըմ հալտէ, պէնի քէչֆ իտէմէմիշ օլ-
տուգլարընտան պու այնը սատտէթի մէմուլ էտէ-
պիրլիրտիմ: Մահէզա, օմէխուֆ թէսատիւֆ պէնի
պէօյիւք պիր հիւզնէ տալտըրտը. եէնիտէն միւթատ
օլան սուրէթ թէայիւլըմա ավտէթ էթմէք իչիւն
չօգ զահմէթ չէքտիմ: Այթըզ թիւֆէնք պօշաթմա-
ղա ճէսարէթ իտէմէյօրտըմ վէ անճագ պէօյիւք
պիր էնտիչէ աթէշ եագմաղա ճիւրաթ էտէպիրի-
լիյօրտըմ: Տիւմանըն պէնի էլէ վէրմէսինտէն գօր-
գույօրտըմ. պինայէն ալէյհ իլէրիտէ էքմէք ըիչի-

ընճէյիմ վէ եա սայըր հէմէքլէրիմի հազըրոյայոճա-
ղըմ վազըթ օտունըն տիւմանընտան գուրթու-
մագ իչիւն քէօմիւր եարմաղա պաշլատըմ:

27.

Բօպէնսօնըն չպիր եէնի մաղարա քէշֆ էթմէսի .

Պիր կիւն քէօմիւր եարմագ իչիւն օրմանլարըն
իչինտէքի իգամէթկեհհրմտա պէօյիւք աղաճ տալ-
լարը քէսէրքէն, պիր պէօյիւք գայանըն արգասըն-
տա պիր մաղարայա կիրմէսինի կէօրտիւմ. մէրագ
թարաֆընտան սէվգ օլունարագ իչէրիյէ կիրտիմ,
լաքին իթիրաֆ էտէրիմ քի թէսավլուր օլունա պի-
լէճէք տէրէճէտէ պիր թէհալիքէ չըդտըմ, զիրա
գարանլըղըն իչինտէ բարլար իքի կէօզ կէօրմիւչի-
տիմ. պունընլա պէրապէր քէնտի գօրգագլըղըմ-
տան ութանտըմ վէ պիր ալէֆլի օտուն եազալա-
յարագ տէրագապ թէրրար ինին իչինէ կիրտիմ,
իւչ ատըմ աթար աթմաղ տէհչէթիմ իքի դաթ օլ-
տու պիր հըզլը հըչզըրըգ վէ սօնրա եարը սէսլէ
թէլաֆֆուղ սէօզլէրէ միւմասիլ պիր թագըմ սէ-
տալար վէ ծնլարըն արգասը սըրա տահա տէհչէթլի
պիր հըչզըրըգ իչիթտիմ. պիր սօուգ թէր աննըմը
գաբլատը պաշլմըն գրլարը էօրբէրտի. մահէղա
ճէնապը հագ տիկէր ոյու գատար թէսատիւֆլէր-
տէ մուհաֆազա էթմիչ օլտըղը կիպի, եինէ մու-
հաֆազա իտէ պիլիր ֆիքրիյլէ քէսպի ճէսարէթ

էթաիմ՝ վէ պիրադ տահա իլէրիլէ, յէրէք ֆէվզ էլ-
ատէ ճէսիմ պիր իիթիյար քէչի քէչֆ էթաիմ քի
եէրէ հաթմըշ օլտըղը հալտէ , իիթիյարըղ տան
էօլմէք իւզէրէ իտի . օ վազըթ թէմամը յըլա քէս-
պը սիւքիւնէթ էթաիմ վէ մաղարանըն տահա միւ-
քէմմէլ պիր թէֆթիշինի էրթէսի կիւնէ պրրադ-
տըմ . ֆիլվազը չազմադ թաշլարընը վէ քէչի իշ եա-
ղընտան եարլմըշ մուլյարը համիլէն օրույա սէօն-
տիւմ . օ մաղարանըն իշինտէ տիկէր պիր աշըղըզ
վարուր , յաթին միտիսալի օգատար աշազը տըր քի
իպթիտա թաղրիպէն օն իքի մէթրէլիք մէսաֆէլի
եէրէ սիւրիւնէրէք գաթ էթմէքլիյիմ իյ թիզա էթ-
տի . սօնրա բէք աշըզ պիր մահալտէ եէսի մէթրէ
եիւքսէք պիր գուպպէնին աթընտա պուլունտում .
օրատա հազմըշ օլտըղըմ իքի մօմըն զիյասը էթ-
րաֆտաքի տուվարլարտան պին սուրէթլէ ազս է-
տիյօրտը պու մօմլարը օգատար բարլատան շէին
նէ օլտըղընը վէ էլմամը եա տիկէր զիգըյմէթ
թաշլարըմը եօգսա աթոռնմը պուլունտըղընը պի-
լէմէյօրտըմ : Պու մաղարա ֆէվզ էլատէ կիւզէլ ի-
տի . աթմը տիւզ վէ գուրու օլուպ , պիր ինճէ վէ
սէրթ գուսլա մէսթուրըտը . տուվարլարին իւզէ-
րինտէ հիշ պիր պուխար հիշ պիր յութուպէթ
պէլլի օլմայօր հիշ պիր գէհիրլի հոյվան էսէրի կէ-
րիւնմէյօրտը . ֆէնա ճիհէթի եալընըզ կիրմէնին
կիւճիլի իտի , յաթին պուտա էմնիյէթիւնի մուճիպ
իտի . պու եէնի քէշֆտէն ֆէվզ էլատէ մէմուռն օ-
լարադ , էն գըյմէթլի շէլէրին հէքսինի վէ ալէլ-

խուսուս ինթիյաթ էրզագըմլա սիւահլարըմը օրայա
նազլ էթտիմ:

28.

Վահշիւէրին պիր զիյաֆէթ էթմէք իւզէրէ ա-
տայա եանաշմալարը:

Օ վագըթ ատատա իգամէթիմին եիկիրմի իւ-
չիւնճի սէնէսինտէ իտիմ վէ օ ճընս թէայեիւշըմա
էօլէ ալըշմըշըտըմ քի, պանա լագըմ վէ նաֆի վէ
պէլքի տէ լաթիֆ վէ լէզիզ օլան շէյլէրին քեաֆ-
ֆէսինէ մալիք օլուպ, էօմրիւմիւն պագըյէսինի կէ-
չիրմէք իչիւն տահա էյիսինի իսթէմէյօրտըմ, զիրա
քէօրէյիմլէ բարաղանըմըն ըէֆագաթընտա պիր
նէվ լէզզէթ պուլույօրտըմ, վէ նիհայէթ մաղարա-
նըն իչինտէ էօլմէյէ քէմալը թէվէքքիւլլէ ըիզա
վէրմիշ իտիմ. պախթիյար ըտըմ էլվէրիր քի վահ-
շիւէր կէլիպ ըահաթըմը պօղմասընլար, լաքին ֆէ-
լէք պաչգա տիւրլիւ գարար վէրմիշ իտի: Քեանու-
նի էվվէլին պիր կիւնիւնտէքի, ալէլ միւթատ է-
քինլէրին պիշիլէճէք մէվսիմի իտի. կիւնէշին թուլուի
իլէ պէրապէր, պէնտէն իքի քիլօմէթըլէք մէսա-
ֆէտէ սահիլին իւզէրինտէ պիր պէօյիւք ըշըգ կէօր-
մէքտէն ֆէվզ էլատէ միւթէհայըր օլտում. բէք
պէօյիւք պիր քէտէրլէ կէօրտիւմ քի, վահշիւէր պէ-
նիմ թարաֆըմա եանաշմըշլարտը, տէրհալ հիսա-
ըմա գարանըպ պիւթիւն պաթարեամը սօլտու-

րարագ միտաֆայա հազըրյանը յօրտըմ . իբի
սաաթ պէքլէտիմ, լաքին նիհայէթ պու ըզթըրապ
վէ թէրէտտիւտ հալինի արթըգ թէհամմիւլ իտէ-
մէյիպ, պիր գայանըն թէրէսինէ չըգտըմ քի, օրա-
տան եիւզիւ գօյուն եաթարագ տիւրպիւնիւմ վա-
սիթասըյլա պիր քիւչիւք աթէչին էթրաֆընա տի-
զիլմիշ տօգուզ վահչի ատէմ կէօրտիւմ քի, ավտէթ
էթմէք իչիւն ճէզրի պէքլէյօր կիպի կէօրիւնիւյօր-
լարտը, գիրա օ անտէ պիր հօրա թէքտիքտէն սօն-
րա գայըգլարընա պինիպ կէօրտիւքլէրինէ սարըլ-
տըլար : Օ վագըթ սիւահլարըմը ալըպ սահէլէ կիթ-
տիմ քի, օրատա վահչիլիքլէրինին ասարը էվվէլքի
տէֆաքի կիպի պագը գամըշ ըտը . օգատար ֆէնա
օլտու քի, արթըգ խարապ վէ գաթիլտէն պաչգա
պիր շէյ խայալիմէ կիրմէյօրտը, լաքին օ մէրտ մէլա-
վարլարըն ճիւզի պիր էսէրինի կէօրմէքսիլին օն
պէշ այ կէչտի :

29 .

Ատանըն եագընընտա պիր իսքանեօլ կէմիսինին
պաթմասը .

Մայըս այընըն պիթմէսինէ տօղրու, կէճէլէյին
պիր գօրգուճ Ֆուրթունա գօրտու . տէնիզտէ պօ-
չանան պիր թօըլն սէսինի իչիտիր կիպի օլտում .
տէրհալ գայանըն իւսթիւնէ չըգտըմ . օ անտէ պիր
զիյա կէօրտիւմ սօնրա տիկէր պիր թօք սէսի գու-

լաղըմա կէտի . թէհլիքէտէ պուլունուր պիր կէմի
օլաճաղընա հիւքմ էտէրէք , պիր թէքէնին իւղէ-
րինտէ պիր պէօյիւք աթէշ եագտըմ . պիր իւչիւնճի
թօք սէտապը վէ սօնրա տահա պիր չօղլարը իչի-
տիլտի քի , ճիւմէսի այնը նօգթատան կէլիյօրտը .
պիւթիւն կէճէ աթէշիմի սէօնտիւրմէտիմ . շա-
ֆագլա պէրապէր օ թարաֆա տօղրու զօշտում ,
վէ թէհսսիւֆլէ պիր կէմինին թէքնէսինի կէօրտիւմ
քի կէճէլէյին գայալարա չարքարագ գըրըմըշըտը .
պիր ատէմին օլսուն դուրթուլմըշ օլմասընը նէ տէ-
րէճէլէրտէ արղու էթտիյիմի թարիֆ միւմքին տէ-
յիլ տիր . թէնհալըգ պանա հիշ պիր վագըթ օ գա-
տար քէտէրլի կէօրիւնմէմիշ իտի . Պիր գաշ կիւն
սօնրա տէնիզ պիր կէնճ մուշօնըն ճիսմինի գըլըյա
աթը վէրտի . պունը հայաթա իատէ էթմէք իչիւն
հէր ֆէտաքեարլըղը էտէրտիմ : Տէնիզ քէսպը սիւ-
քիւնէթ էթմիշ իտի . կէմիյի զիյարէթ էթմէք ար-
ղուսընտան էօլիւյօրտըմ . մէտու ճէղը հագգընտա
օլան իւք միւթալամտան սօնրա էթմիշ օլտըղըմ
միւթալաւարտան քէսպը ճէոարէթ էտէրէք , հէր-
չիպտտապատ տէյէրէք , գայըղա պինտիմ վէ իքի
սաաթ էօլմէտէն կէմիյէ վասըլ օլտում : Բէք
հիւլն պիր մէնզարէ իտի . Իսբանեօլ եարըսընա
պէնղէյէն օ կէմի իքի գայանըն արասընտա մըխ-
լանմըշ կիպի գալմըշ վէ գըսմը քիւլլիի գըրըմըշ
ըտը . կէմիին իչինտէ իքի պօղուլմուշ ատէմ պիր
պիրինէ սալըմըշ տուրույօրլարտը հայաթտա հիշ

պիր շէյ եօղուտը. եալընըղ աճըգտան էօլիւմ հալինէ կէլիշ վէ քիւչիւք քէօրէք քի, ծնու եանըմա ալտըմ. գայըղըմըն իշինէ պիր չօգ սանտըգլարլա եիկիրմի գատար չանաղը հալի պիր քիւչիւք ֆըշը, պիր հայլը թիւֆէնքլէր պիր պէօյիւք պարուլթըգ պիր քէօրիւք, պիր գաչ մաշա, պիր գազան պիր չօգօլաթա եըպըղըղ գօյտոււմ, վէ տէնիզլին մէտինտէն սէվգ օլունարագ ատամա ալտէթ էթտիւմ. պու եէնի մալը զանիյմէթի մաղարամա կէօթիւրտիւմ. սանտըգլարըն իշինտէ պիր գաչ գաթ էլպիսէ չամաշըր վէ էրէյի պիր մէպլաղ ագճէ վարըտը:

30.

Բօպէնսօնըն ճոււմայը պուլմասը.

Թէքրար միւթատ օլան թէպիւշըմա պաշլատըմ, լաքին միւթթասըլ ատատան գուրթուլմագ վէ եա հիշ օլմաղսա պիր արգատաշ պուլմագ վէսալիթինի տիւշիւնիւյօրտըմ. պու արղոււմ օգատար քէսպը շիտտէթ էթտի.քի, հէր թէհլիքէյի կէօղէ սլարագ պիր վահշի աոէմ թուլմաղա գարար վէրտիւմ. հէր կիւն եօգլամայա կիտիյօրտըմ վէ պիր վագըթ նէ գատար գօրգույօրտըյսէմ, շիմօի մէրտմէխվարլարա րասթ կէլմէյի օգատար շիտտէթլէ արղու էտիյօրտըմ: Օն սէքիզ այտան պիրի հիշ պիր շէյ կէօրմէմիշ իքէն, պիր սապահ գըյը.

տա ալթը գայըգ կէօրտիւմ քի, իշէրինտէն վահ-
շիւէր գարայա չըգմըշլարտը. պու ատէթ պիւթիւն
թէտապիրիմի պօզտը, չիւնքի ալէլմիւթատ հէր
գայըգտա պէշ ալթը քիշի պուլունույօրտը. պիր ա-
տէմին օթուզ գատար քիշիյէ գարչը տուրմասը
նա՛սըլ միւմքին օլապիլիր: Պունընլա պէրապէր պիր
գաշ թաքիքէլիք թէրէտտիւտտէն սօնրա, մուհա-
րէպէ իշիւն հէր շէյի հազըրլատըմ վէ գայանըն
թէրէսինտէ եէրլէշիպ պաշըմ մէրտիվէնին ուճու-
նու կէշմէյէճէք սուրէթտէ տուրտում: Ագալլի
օթուզ քիշի օլուպ՝ պիր պէօյիւք ալթէշին էթրա-
ֆընտա պին թիւրլիւ գարիպ հարէքէթլէրլէ խօրա
թէրիյօրլարտը: Պիր թաքիքէ սօնրա, գայըղըն պի-
րինտէն իքի զէվալլը ատէմ չըգարտըլար: Պիրին-
ճիսի տէրհալ վուրուլըպ եէրէ տիւշտի. ճէլատ-
լարընըն իքի իւչիւ իւզէլինէ գօշուպ պէտէնինի վէ
բարչալարընը ճէհէննէմի մաթպախլարը իշիւն հա-
զըրլատըլար. օ արալըգտա օ պիր զէվալլը պիրազ
տահա սէրպէսթ պուլունարադ գուրթուլմադ է-
մէլինէ տիւշտիւ վէ պէնիմ իգամէթկեահըմա միւն-
թէհի օլան սահիլէ տօղրու թէսավվուր օլունապի-
լէճէք պիր սիւրաթլա գօշմաղա պաշլատը: Իպթի-
տա քէմալը տէհշէթլէ իւրքտիւմ, լաքին տէրա-
գապ եալընըզ իւշ քիշի թարաֆընտան թէազըպ
իտիլմէքտէ վէ ծնլարը կիթտիքճէ կէրիտէ պըրադ-
մագտա օլտուղունու կէօրտիւմ. ծնընլա իգամէթ-
կեահըմըն արասընտա պիր քիւչիւք գույու պու-

լունույօրաւ . հիշ զահմէթ չէքմէտի վէ հէրնէ գա-
տար քի տէնիզ բէք եիւքսէք իտի իսէտէ, նիհայէթ
օթուզ տէֆա գատար հարէքէթ էթմէքլէ օ պիր
գըյըյա վասլ օլտու վէ եինէ օ հըզլա գօշմաղա
պաշլատը . տիւշմանլարը իսէ պիլագս տուրտուլար
պիրիսի պիւսպիւթիւն կէրի տէօնտի վէ էօթէքի ի-
քիսի օ սույու աթլամագ իչիւն էսիրին սարֆ էթ-
միշ օլտըզը միւտտէթին իքի միսլինի սարֆ էթաի-
լէր : Օ վագըթ թէմամիյլէ լահաթ օլտում քի գա-
տէր պէնի օ զէվալլընըն էօմրիւնի գուրթարմաղա
տավէթ էտլիօրաւ . քէմայը թէհալիքլէ գայատան
էնտիմ, թիւֆէնքլէրիմի ալտըմ վէ գօվալայանլար-
լա գօվալայաննըն արասընա կիրէրէք, պոնիա նի-
տալար վէ իշարէթլէրլէ տուրմասընը աղնաթմաղա
չալըչըյօրտըմ, ֆագաթ գանն էտէրիմ քի իպթիտա
պէնտէն տախի օնլարտան գօրգտուղու գատար
գօրգտու, լաքին պէն պիրտէն պիրէ գօվալայան-
լարըն էօնիւնտէ պուլանանը իւղէրինէ հիւճիւմ է-
տիպ պիր տիպճիք վուրմամլա եէրէ տիւշիւրտիմ .
իքինճիսի պիրտէն պիրէ տուրտու պիր օգլա միւ-
սէլլահ օլուպ, օնու գուրմաղլա մէշղուլ իտի, լա-
քին իւղէրինէ թիւֆէնկիմլէ նիչան ալտըմ վէ տէր-
հալ եէրէ էօլիւ տիւշտիւ . զէվալլը ֆիրարը հէրնէ
գատար քի իքի տիւշմանընը սաֆ հարպտան իա-
րիճ կէօրտիւ իսէտէ, թիւֆէնկին աթէշ վէ սէտա-
սընտան էօյլէ իւրքմիւշ իտի քի, եէրինտէն հարէ-
քէթ էտէմէյօրաւ վէ օ իւրքէք հալի եանաշմագ-

տան իսէ գաշմաղա տէվամ էթմէսինի տահա զի-
յատէ արզու էթտիյինի կէօսթէրիյօրտը . քէնտի-
սինէ պին թիւրլիւ միւլաթըֆաթը իշարէթէր է-
տիյօրտըմ . նիհայէթ պիր չօգ թէրէտտիւտտէն սօն-
րա կէլմէյէ ճէսարէթ էտէրէք , հէր օն օն իքի ա-
տըմտա միննէթտարըղընը իպրազ իշիւն տիզ չէօ-
քիւյօրտը . եանըմա կէլտիյինտէ պաղլարըմա գա-
րանտը եէրի էօրտիւ . սօնրա ալաղլարըմն պիրինի
թուլթարադ շիւպհէսիզ պանա դուլ սըֆաթըյըլա
արզը ինգընտտ էտիպ , իպրազը սատագաթ էթ-
մէք իշիւն քէնտի պաշը իւզէրինէ գօտու . քէնտի-
սինի գալտըրուպ ճէսարէթ վէրմէք իշիւն օխշատըմ
լաքին իշ տահա պիթմէմիշ իտի . շիւնքի վաշիւլէրին
պիրինճիսի անճագ սէրսէմ օլմուշ ըտը . պուրասը-
նը քէօլէմէ կէօսթէրտիմ . պունըն իւզէրինէ պիթ
թագըմ սէօղլէր թէլաֆֆուզ էթտի քի , հէր նէ
գատար մանալարընը աշնամատըմնատա , եիկիրմի
պէշ սէնէտէն պէրի գուլաղըմա կէլէն իւք ին-
սան սէտասը սըֆաթըյըլա , պէնի ֆէվգէլատէ
միւթէլէզիզ էթմէքտէն կէրի գալմատըլար . քէն-
տիսինէ գըլըճը վէրմէքլիյիմի իշարէթ էթտի վէ
պիր վուրուշա տիւլմանըն պաշընը քէստի : Պու սէ-
ֆէրտէն սօնրա քէնտի զըզասընը սայմագ իշիւն չօգ
սըչըրայարագ վէ կիւլէրէք պանա տօղրու կէլտի :
Սօնրա քէնտիսինի պէնիմլէ պէրուպէր մաղարամա
կէօթիւրտիւմ . օրատա քէնտիսինէ էքմէք , պիր
սալգըմ իւզիւմ վէ ալէլիսուսուս սու վէրտիւմ . զիրա

ուզուն վէ սէրի՝ օլան գօշմասընտան հասըլ օլան
 եօրկունլըգ. քէնտիսինի սուսաթմըշըտը. քէնտի-
 մէ տախի չօգ տէֆա եաթագ եէրինի թուլթան պիր
 եըղըն բիրինն սամանըյըլա պիր եօրկան կէօսլէ-
 րէրէք քէնտիսինէ կիտուպ ույումասընը իշարէթ
 էթտիմ:

34.

Ճումանըն թէրպիյէսի.

Եէնի արգատաշըմ թագրիպէն եիկիրմի պէշ
 եաշընտա թէմամիյլէ թէնտէրիսթ պիր կէնն իրիսի
 իտի, ազասը գուվլէթ վէ մէհարէթէ տէլալէթ է-
 տիյօրտը. թավըը էրքէքճէ օլուպ, վահշիլիքլէ մախ-
 լուլթ տէյիլտի. թէպէսսիւմի թաթըլը վէ լաթիֆ
 իտի. սաշարը ուզուն վէ սիյահ, աննը եիւքսէք,
 կէօղլէրի ըարլագ վէ բիւր աթէշ, աղղը բէք կիւ-
 զէլ, տիշլէրի թէմամիյլէ միւնթազամ վէ ֆիլ տիշի
 կիպի պէյազ ըտը: Եարըմ սաաթ ույուտուգտան
 սօնրա, պէնի պուլմագ իշին մաղարատան չըգտը
 չիւնքի օ արալըգտա օրայա բէք եազըն պուլունան
 քէշիլէրիմի սաղմաղա կիթմիշ իտիմ. իլք մէրասի-
 միմի թէքրար էթտի, վէ խաթրու խայալէ կէլէպի-
 լէճէք հէր նէվ իշարէթլէրլէ տայիմի սուրէթտէ
 պէնիմ իթաաթըմ ալթընտա պուլունմագ արզու-
 սընը աղնաթտը. պէնտէ քէնտի թարաֆըմտան
 քէնտիսինտէն մէմնուն օլտըղըմը աղնաթմագ իշին

էլիմտէն կէլտիյի սուրէթտէ չալըշտըմ: պիր թօր-
րագ չանաղըն իչինէ էքմէք տօղրատըգտան սօնրա,
սիւտ գօյարագ քէնտիսինէ վէրտիմ . պունը բէք
պէյէնտիյինի իշարէթլէ աղնաթտը: Չօգ կէչմէտէն
քէնտիսինէ լագըրտը սէօյլէմէյէ պաշլայօրտըմ:
Էվվէլա քէնտիսինէ ատը ճումաա օլտըղընը էօյ-
րէթտիմ քի, պու պէնիմ հիւքմիւմ ալթընա կիր-
տիյի կիւնիւ անտըրմագ իւզէրէ քէնտիսինէ վէրտի-
յիմ իսիմ տիր. պանա «էֆէնտիմ» տէմէյի վէ ի-
ճապընա կէօրէ «էվէթ» եախօտ «խայըր» տէմէյի
բէք չարըգ էօյրէնտի: Քէնտիսինէ էլպիսէ վէրմէք
իւզէրէ վագը օլան վատըմտան բէք սէվինմիշ կիպի
կէօրիւնտի, զիրա պիւսպիւթիւն չըպլագ իտի. իքի
վաշիյի տէֆն էթմիշ օլտըղըմըգ եէրտէն կէչէրէն
օնլարը թօբրագտան չըգարըպ եէմէքլիյիմիզ լագըմ
կէլտիյինի իշարէթլէ պանա աղնաթտը. պունըն իւ-
զէրինէ բէք հիտտէթլի պիր ատէմ թավընը ալ-
տըմ. գուսաճագ կիպի օլտոււմ պիր լահզէ չէքիւ-
մէսինի էմը էթտիմ քի, պու էմրի պէօյիւք պիր ի-
թաաթլա իճրա էթտի: Սօնրա զիյաֆէթին իճրա է-
տիլմիշ օլտըղը մահալէ էնտիք. եէր քէմիքլէրլէ վէ
եարը եէնմիշ էթլէրլէ վէ նիհայէթ պիր մուզաֆէ-
րիյէթ զիյաֆէթինին քեաֆֆէյի ասարը միւտհիշէ-
սիյլէ մէսթուրըտը. պիր տէհէթ պէնի վապթ էթ-
միշ իտի. ճումաա պանա իշարէթլէրիյլէ աղնաթտը
քի, օնլար իւշ էսիր եէմիշլէրտի վէ քէնտիսի տէօր-
տիւնճիւսի օլաճագտը վէ օնլարլա քէնտիսինին միւ-

թէպէվիւ օլան հիւքիւմտար արասընտա պէօյիւք
 մուհարէպէ վուգու պուլմուշըար վէ իքի թարաֆ-
 տան տախի չոգ ատէմէրէ տիր տիւչիւպ, ճիւմէսի
 բարչալարընը կէօրտիւյիւմ ատէմէրին հալինէ օղ-
 րատըլաճագտը: Ս պագըլէլէրին ճիւմէսինի թօր-
 լայըպ օնլարը քիւլէ թահվիլ էտէճէք պիր պէօյիւք
 աթէշ եագմասընը ճումապա սէօյլէտիմ աղնատըմ
 քի միյտէսի օ էթէ բէք իսթէքի իտի, լաքին էօյլէ
 կայրը թապիի պիր իշթիհայա գարչը օգատարնէ-
 ֆէր կէօսթէրտիմ քի, օնը մէյտանա չըգարմաղա
 ճէսարէթ էտէմէտի, Հիսարըմա տվտէթիմտէ ճու-
 մանըն էսվապը իլէ մէշղուլ օլտուլմ, քէնտիսինէ
 պէզտէն պիր բանթալօն քէչի տէրիտինտէն պիր չա-
 քէթ վէ խայըլ մէհարէթլէ եաբտըղըմ թէքէ տէ-
 րիտինտէն պիր քիւլահ վէրտիմ, քէնտինի հէման
 էֆէնտիսի գատարէյի տօնանմըշ կէօրմէքտէն բէք
 մէսըուր օլտու վէ գըյաֆէթինէ ալըշմագ իչիւն չօգ-
 վագըլթա միւհթաճ օլմատը: Իւշ տէօրթ կիւն պիր-
 լիքտէ եաշատըգտան սօնրա, քէնտիսինէ էթ եէ-
 տիրէրէք մէրտմէխվարըգ լէզզէթինտէն իսթիքրահ
 էթտիրմէք իսթէտի, քէնտիսինի մանտրամա կէօ-
 թիւրիւպ օղլագլարըմըն պիրի իւզէրինէ աթէշ էթ-
 տիմ, զէվալըլ ճումաա, քի պէնիմ տիւշմանլարըմ-
 տան պիրինի ուզագտան եէրէ տէվիրտիյիմի կէօ-
 րիւպտէ պուշըն նաճըլ օլտըղընը աղնամամըշըտը
 պու եէնի քէրամէթին իւզէրինէ պիր եաբրագ կի-
 պի թիթրէյօրտը վէ քէնտիսիտէ մէճըուճ օլմատը-

ղընա բահալթ վէ արամ իւղէրէ օլմագ իչիւն չարու-
ճածըդ չաքէթինի աշտը. սօնրա կէլիպ պէնիմ ա-
յաղլարըմա գաբանարագ պիր ուզուն նութդ իյ-
րատ էտիյօրտը, քի պունտան պիր չէյ աղնայամա-
տըմ եալընըլ քէնտիսինի էօլտիւրմէյէյիմ տէյի
ըէճա էթտիյինի հիսս էթտիմ քէնտիսինի թէէմին
էթտիմ վէ օղլաղը գալտըրմաղա կէճնտէրտիմ. օ
արալըգտա թիւֆէնկիմի տօլտըրըպ պիր բաբաղանա
նիչան ալտըմ պիր սուրէթլէ քի պէնիմ վահչի թիւ-
ֆէնկիմին իչինէ պիր չէյ գօտըղըմը կէօրմէմիչ օլ-
տըղընտան թիւֆէնկիմէ թիւֆէնմէզ պիր թախրիպ
մէնպար նազարըյըլա պաղըյօրտը վէ զանն էտէ-
րիմ քի, քէնտիսինի պըրագմըչ օլայտըմ պանա տա
թիւֆէնկիմէ տէ իպատէթ էտէճէքտի. 0 ախը ագ-
չամ օղլաղը եիւղիւպ բարչա բարչա քէստիմ վէ պիր
գըսմընը խաշլատըմ. պու խաշլամա էթին պիր բար-
չասընը ճումաայա վէրտիմ վէ քէնտիսի պունը չօգ
պէյէնտի. էրթէսի կիւն քէնտիսինէ պիր թապագ
քէպապլա զիյտֆէթ վէրտիմ. Պունը եաբմագ իչիւն
օղլաղըն պիր բարչասընը պիր իրլէ պաղլայըպ ա-
թէյին էճնիւնտէ չէվիրտիմ. ճումաա պունըն տա-
տընը ալըր ալմաղ ֆէվգ էլատէ պէյէնտիյինի վէ
արթըգ ինսան էթի եէմէյէճէյինի պանա աղնաթ-
մագ իչիւն պին թիւրլիւ իշարէթլէր էթտի: Արթըգ
պէսլէյէճէք իքի աղղըմ օլտըղընտան տահա կէնիչ
պիր թարլա ինթիսապ էթտիմ վէ պանա կայրէթը
միւմքինէ իլէ եարտըմ էտէն ճումաա իլէ պերապեր

ծնու չիթլէ իհաթա էթմէյէ պաշլատըմ. պու էս նատա քէնտիսինէ լագըրտը սէօյլէմէյի էօյրէթմէյէ չալըջըյօրտըմ տիւնեանըն էն էյի շայրտի իտի. պիր պիրիմիզէ աղնաթմաղա մուաֆագ օլտըղըմը շէյլէրտէն օգատար մէմնուն վէ պախթիյար կէօրիւնիւյօրտը, քի միւքեալէմէլէրիմիզտէն նիհայէթ տէրէճէտէ հազզ էտիյօրտըմ. պէնիմ հագգըմտա միւմքին օլապիլէճէք տէրէճէտէ շէֆգաթը վարըտը վէ պէնտէ քէնտիսինի ալէագա իթմիշճէսինէ սէվիյօրտըմ :

32.

Իօպէնսօնըն ճումաանըն միւքեալէմէլէրի.

Պիր կիւն քէնտիսինին վէթանընը կէօրէճէյի կէլիպ կէլմէտիյինի պիլմէք իսթէտիմ վէ արթըգ քէնտիսի պանա ճէվապ վէրէպիլէճէք հալտէ պուլունմաղա պաշլատըղընտան գալմը մուհարէպէլէրտէ հիչ զալիպ օլո՛ւրմը տէյի սօրտըմ. քէնտիսի կիւլիւմէմէյէ պաշլայարագ, էվէթ տէտի, պիզ տայիմա էյի մուհարէպէ եարար :

Պէն. — Եա նա՛սըլ օլտը տա էսիր տիւշտիւն :

Ճումաա. — Պէնիմ գալմ չօգ մուհարէպէ եարար իչիւն :

Պէն. — Եա նա՛սըլ թուլթըտըն :

Ճումաա. — Օնլար չօգ զիյատէ պէնիմ գալմ տան քի օրատա պէն վար, ծնլար թուլթար, պիր,

իքի, իւշ վէ պէն, պէնիմ գալմ պօզար ծնարը պաշ-
գա եհրտէքի օրատա պէն եօգ . օրատա պէնիմ
գալմ թութար պիր, իքի, չօգ, պին:

Պէն. — Նիշիւն սէնինքիւէր սէնի տիւշման-
լարտան գուրթարմատըլար:

Ճումաա. — Օնլար կէօթիւրիւր պիր, իքի, իւշ
վէ պէն գայըգտա պէնիմ գալմ եօգ օ վազըթ հիշ
գայըգ:

Պէն. — Բէք էյի, Ճումաա, սէնին գալմըն օ
էսիրլէրի նէ՞ եարըյօր եէ՞յօրմը:

Ճումաա. — Էվէթ, պէնիմ գալմ տախի եէր
ատէմ, պիւսպիւթիւն եէր:

Պէն. — Նէրէյէ կէօթիւրիւրլէր:

Ճումաա. — Կէօթիւրիւր հէր եէր նէրէտէ
էյի պուլուր:

Պէն. — Պուրայատա կէթիրիրլէրմի պազը տէֆա

Ճումաա. — Էվէթ, պուրատա վէ պաշգա չօգ
եէրտէ:

Պէն. — Սիզ պուրայա կէլտինիզմի հիշ:

Ճումաա, — Էվէթ, պէն պուրատա կէլիր տէ-
յէրէք բարմաղըյըլա ատանըն Ղարպի Շիմալի թա-
րաֆընը կէօթէրտի:

Պիր վազըթ սօնրա, քէնտիսիյէ պէրապէր օ
թարաֆա կիթտիյիմիլտէ վազըթըյըլա պիր պէօ-
յիւք զիյաֆէթ էթմէյէ կէլմիշ օլտուգլարը մահալը
թանըտը վէ պանա տէտիքի, քէնտիսի երկիրմի էր-
քէքլէ իքի գատըն վէ պիր չօճըը եէմէյէ եարտըմ
էթմիշտի. երկիրմիյէ գատար սայմաղը պիլմէ-

յօրտը, լաքին գաւմըն իւզէրինէ օգատար թաշ գօ-
տու վէ սայմագլըղըմը բէճա էթտի: Քէնտիսինէ
գարայա, սէվահիլէ, տէնիղէ, գօմչու ազվամէ տա-
յըր պին սիւալլար իյրատ էթտիմ վէրէպիլտիյի հէր
մալիւմաթը վէրիյօրտը: Նունըտա սէօյլէտի քի, բէք
ուզագտա այըն էօթէսինտէ այըն պաթտըղը թա-
րաֆա տօղրու, եանի եանի մէմլէքէթին Ղարպ թա-
րաֆընտա պէնիմ կիպի պէյազ վէ սագալլը ատէմ-
լէր վար ըտը: Պունըն իւզէրինէ քէնտիսինէ սօրտըմ
քի, օ պէյազ ատէմլէրի կիտիպ պուլմագ իչիւն նէ
եաբապիլիւրտիմ: քէնտիսի պէնի թէէմին էթտի քի
պու իշ իբի գայըղլա, եանի իքի գայըղ. գատար
պէօյիւք պիր գայըղլա բէք ալէա միւմքին օլապի-
լիւրտի: Հէպ պու շէյլէր պանա պիր պէօյիւք իւ-
միւտ վէրտի վէ պիր կիւն սատըղ ճումաամըն եար-
տըմըյըլա ատամտան չըգա պիլէճէյիմի տիւշիւն-
տիւրաի: Միւքեալէմէմիզտէ քէնտիսինին գալպինէ
վահտանիյնինին մէպատիսինի իլգա էթմէյի իհմալ
էթմէյօրտըմ: պիր կիւն քէնտիսիլիէ կէօյիւ եէրի
վէ տէնիղի քիմ եաբտը տէյի սօրտըմ: ճէվապ
վէրտի քի, պունլարը եաբան Պունագօնօգ իսմինտէ
բէք եաշլը պիր իիթիյար տըր վէ պիւթիւն մախ-
լիւգաթ օնա «օ» տէյի իիթապ էտիպ, էօլտիւք-
տէն սօնրա տա օնըն եանընա կիտիլլի: Պունտան
ֆուրսաթ ալարագ, հէր շէյլին խալիքի օլան Ալահ
հագըղըյը պիլմէք խուսըսընտա քէնտիսինէ տէրս
վէրտիմ: պէնի տըղգաթլա տիյնէյօր վէ ճէնապը

հազգա տուա էթմէք ուսուլինէ տայըը վերտիյիմ
մալիւմաթը բէք հազղ էտէրէք գապուլ էտէր կի-
պի կէօրիւնիւյօրտը: Պանա պիր կիւն տէտի քի, ահ
մատամքի սիզին կիւնէչաէն տահա եօգարը պու-
լունան Ալլահընըզ քէնտիսինէ հէր սէօյլէտիյինիզի
իչիտիյօր, էլպէթէ իգամէթ էթտիյի տաղըն իւզէ-
րինէ կիտիպ սէօյլէմէտիքճէ սէօզիւմիւզի իչիտէ-
մէյէն պիզիւքինտէն պէօյիւք տիր, եավաշ եավաշ
գալպի տինին հազայըզը մուգատտէսէսի էօնիւն-
տէ սչըլտը: քէնտիսինի էյիճէ թաալիմ էթմէք ի-
չիւն հէր նօգսանըմը իքմալ իտէճէյիմէ ծէնապը
հազգա եէմին էթտիմ, զիրա օ վաղըթա գատար
քէնտիմ տախի պու շէյլէլլէ ազ օզրաշմըշ ըտըմ:

33.

Եօլնուլըզ նիյէթլէրի.

Պու սուրէթլէ իւշ սէնէյի պու տինեատա
միւմքին օլապիլէճէք գատար պալթիյարըզլա կէ-
չիրտիմ, սէվկիլի վահչիմ արթըզ պէնիմլէ գօնու-
շապիլէճէք հալտէ իտի. քէնտիսինէ սէրկիւզէյթմի
վէ ատատա նաճըլ եաշամըշ օլտըղըմը նազլ էթ-
տիմ. իսլահայը նարիյէնին սէրինի քէնտիսինէ քէշֆ
էթտիմ. պիւթիւն էօմրիւմիւն էհվալինէ հէսսէտար
էթտիմ: Կէմի սանտալընըն էնգազը իւղէրինէ տըզ-
գաթընը ճէլպ էթմիշ իտիմ. օնու մուսյէնէ էթ-
տիքտէն սօնրա պանա տէտի քի, պէն կէօրմիւշ

պունըն կիպի պէնիմ գալմտա, սօնրա բարմագ-
լարըլըլա սայարագ պանա աղնաթտը քի, օն եէտի
պէյաղ ատէմ ֆուրթունա թարաֆընտան քէնտի-
լէրինն սահիլլէրինէ աթըլմըչտը, վէ տէօրթ սէ-
նէտէն պէրի օրատա եաշամագտա իտիլէր. պէն
միւթէաճիւպ կէօրիւնտիյիմտէն եէնմէմիշ օլտուգ-
լարընը տա իլավէ էթտի. ա՛հ խայըր տէտի. օնլար
պիզիմէ գարտաշ պիզ ատէմ եէմէզ, եալընըչ նէ
վագըթ մուհարէպէ վուրըչտըրըր. Խայըր վագըթ
սօնրա պիր կիւն հավա թէմամիլլէ աչըգ օլմաղլա,
Ճումաա թէքէնին ուճընտան Աֆրիգա թօբրաղընը
կէօրաիւ. սըչըրայարագ, թէբիշէրէք, վար գուվ-
վէթիլլէ պաղըրմաղա պաշատը քի, նէ սէվինճ, նէ
հազղ, օրատա պէնիմ մէմլէքէթ կէօրիւր, օրատա
պէնիմ գալմ կէօրիւր. պու պէօյիւք սէվինճի պէ-
նի գօրգուլթտը. պէնի թէրք էթմէք իսթէմէսին
տէյի գօրգուլթտըմ, պաշընը սալլայարագ ճէվապ
վէրտի քի, ա՛հ խայըր, Ճումաա օնլարա աղնատըր
էյի եաշամագ, Ալլահա տուա էթմէք, պուղտայ
էքմէյի, սիւտ, հայվան էթի եէմէք, ինսան էթի
եէմէմէք, լաքին էկէր սիզտէ պէնիմլէ պէրապէր օ
վագըթ մէմնուն տէյիլ. Ճումաա օրատա տա էֆէն-
տի եօգ օրատա: Պու պապտէքի ֆիքրի հագղընտա
քէսպը իթիմատ էթմէք իչիւն քէնտիսինն սահիհտէն
եալընըղ օլարագ մէմլէքէթինէ կէօնտէրմէք իսթէ-
յօր կիպի օլտում, լաքին քէնտիսի մէյուս օլտու,
վէ պիր պալթա ալըպ պանա ուզատտրագ, սիզ ա-

լըր, սիզ ձուժաայը էօլտիւրիւր, տէյիլ ձուժաայը
դաւմընա կէօնտէրիւր տէտի. կէօզլէրի եաշլա աօ-
լույըտը վէ պու սէօզլէրի օգաոտար միւէսսիւր պիւր
թաւլըլա սէօյլէյօրտը քի, օ վազըթ պէնիւմ հադ-
զըմտա օլան մուհապպէթ ինէ թէմամիյէ իթիմատ
էթտիւմ. քէնտի իրաոէթի օլմադսըզըն հիշ պիւր վա-
զըթ քէնտիսինի գօվմայաճազըմը վատ էթտիւմ :
Գարայա կէշմէք թէհիքէսինի կէօզէ ալըպ, սա-
դալլը աոէմէր կէօրմէք իւզէրէ դարար վէրմէյի
թասարլայօրտըմ. օրաոան վէթանըմա ալտէթ էթ-
մէք չարէսինի պուլմազը իւմիւտ էտիյօրտըմ. պու-
նըն իւզէրինէ պէնիւմէ ձուժաա իշէ պաշլատըգ .
ձուժաա գայըղը օյմագ իւզէրէ, պանա եարտըմ
էթմէքտէ բէք պէօյիւք մէհարէթ կէօսթէրտի. պիւր
այլըգ զահմէթ ի իշտէն սօնրա գայըղըմըգ իքմալ
օլունմըշըտը. սօնրա պունը պազը իւսթիւվանէլէր
վասիթասըյըլա պիւրէր բարմագ եիւրիւտէրէք,
սույա էնտիրմէք իշիւն տէ օն պէշ կիւն իգթիզա
էթտի : Պունա պիւր տիրէք իւշ քէօշէլի պիւր եէլքէն
քի, ինկիլթէրատա գօյուն օմաւզու թէսմիյէ էտէ-
րիգ. պիւր տէմիւր վէ պիւր հաշաթ իւսվէ էթմէքտէ
մուաֆագ օլսոււմ. պիւր տիւմէն տաիի թագտըմ
քի, պու պանա գայըղըն թէքմիլի գաոտար զահ-
մէթ վէրտի :

Ճուժմանըն քէնտի բէտէրինի գուրթարմասը .

Հէժան իւչ տյ բայարայ եէլքէն տիրէք տիւ-
մէն վէ սայիրէ թէհիյէսիյէ մէշղուլ օլտուժ՝ Ճու-
ժաայա գուլլանմասընը էօյրէթսիմ՝ վէ ազ վազըթ-
տա պիր մահիր կէմիճի օլտուլ . սաֆրամըլ իչիւն
հէր շէյ մէհեա իքէն , պիր սապահ Ճուժմանըն
տէհէթէ տիւշար օլտուլը հալտէ , եէթիշտիյինի
կէօրտիւմ . այազլարը եէրէ տէյմէյօրմըլ կիպի
խարիճի չիթին իւթիւնտէն ուշտը վէ պաղըրմաղա
պաշլատը քի , ա՛հ էֆէնտի , նէ քէտէր , նէ ֆէնա ,
օրատա աշաղըտա պիր , իքի , իւչ գայըգ : Զէվալը
չօճուգ հայաթ վէ մէմաթ արասընտա պիր հալտէ
իտի . զանն էտիյօրտը քի վահշիլէր մախսուս քէն-
տիսինի բարալայըպ եէմէյէ կէլմիշլէրտի . քէնտի-
սինի ճէսարէթէնտիրմէյէ չապալատըմ՝ վէ քէն-
տիսի տախի պանա պուճըն միսլինի վատ վէ էմ-
րիմէ թէմամիյէ իմթիսալ էտէրսէ , էօմրիւնիւ
գուրթարմագ իչիւն քէնտի էօմրիւմիւ թէհիլքէյէ
գօյմաղը վատ էթտիւմ . ճէվապէն տէտի քի , պէն
էօլիւր նէ վագըթ էֆէնտի էմր էտէր . պուճըն իւ-
զէրինէ գալպինի թագվիյէ իչիւն քէնտիսինէ պիր
պարտագ բօմ իչիրտիւմ . իսլահայը նարիյէմիղի ի-
քիմիղէ թագտիւմ էթտիւմ . եանըմա դընսըլ օլտ-

րագ պէօիւք գըլըճըմը յօտում ձուճաւ տա պալ-
թասընը ալտը: Պու վէճհ իյէ հազըրլանմըչ օլտու-
ղըմըզ հալտէ, թէքէնին իսիմիւնէ չըգտըզ .րի , օ-
րատան եիկիրմի իւչ քիչիտէն իպարէթ օլուպ, մա-
յէթլէրինտէ իւչ էսիրլէրի օլան տիւշմանլարը կէօր-
տիւք: Պէնիմ քիւչիւք զօյըմա բէք եագըն պիրմա-
հալէ չըգմըչլարտը . օնլարլա պիղիմ արամըղտա
վաղը պիր սըգ օրման , օնլար պիղի կէօրմէքսիղին
գուրչուն մէնղիլինէ գատար եանաշմագլըղըմըզա
միւսայիտ ըտը . քէմալը սիւրիւնէթլէ իլէրիլէյէրէք
քէնիտիլէրինի աթէչին էթրաֆընտա էսիրլէրինտէն
պիրինին էթլինի եէմէքտէ օլտուգլարը հալտէ , է-
բէյիճէ Ֆարգ էտէպիլէճէք գատար եագլաշտըզ .
օրատան պիր դաչ ատըմըզ մէսաֆէտէ տիկէր պիր
էսիր պաղլը վէ գումըն իւղէրինէ սէրիլիշ օլտըղը
հալտէ , արգատաշըմըն հալինէ տիւշար օլմագ իւ-
ղէրէ իտի . պու պիր պէյաղ ատէմ ձուճաանըն
տէտիյի կիպի սագալը պիր ատէմ , քէնտինի օն-
լարըն մէմլէքէթինէ աթմըչ օլանլարըն պիրի իտի ,
Կէօրտիւմ քի զայպ էտիլէճէք պիր թաքիքէ եօղ
ըտը . օ վահչիլէրին իքիսի , օ վահչիլէրին իքիսի , ●
զէվալը ատէմի պիթիրմէք իչիւն արգատաշարըն-
տան այըլմըչ , վէ այադլարընը պիլէ չէօզմէյէ
պաշամըչար ըտը . օ անտէ պէն ձուճաայա հայտի
չիմտի պէն նէ եարարսամ սէնտէ օնը եար տէ-
տիմ . սոնրա թիւֆէնկլէրիմիղի ալըպ , պիրտէն ա-
թէչ էթտիք . ձուճա օ գատար էյի նիշան ալը-

վէրտի քի, ծնւարն իբիսինի էօտիւրտի, վէ իւ-
չիւնիւ եարալատը. պէնտէ պիրինի էօտիւրիւպ ի-
քիսինի եարալատըմ. էօթէրիէրին ճիւմէսի նէ
թարաֆա սօղրու կիտէճէքլէրինի շաշըրարագ, բէք
տէհէթլի պիր հալը մէյուսիյէթտէ ֆըրլայըպ ա-
յաղա գալգալար. օ անտէ հէր իքիմիզտէ թիւ-
ֆէնկլէրիմիզի պօշաթտըգ. եալընըլ իքիսի տիւչ-
տիւ. լաքին պիր խայլըսը եարալանտըլար. օ վա-
գըթ օրմանտան չըգարագ պէն պօղաղանմասընա
աղ գալմըլ օլան առէմէ սօղրու գօշտոււմ. Ճումաա
իսէ, պիր իքի վահչիին գաշմըլ օլտուգլարը գա-
յըգլարըն պիրինէ սօղրու կիտիյօրտը: Զէվալըլ է-
սիրին պաղլարընը չէօղտիւմ վէ քիմ օլտըղընը սօր-
տոււմ. «խրիսթիյան» տէյի ճէվապ վէրտի. եարը
էօլմիւլ կիպի կէօրիւնիւյօրտը. պիրաղ րօմլա քէն-
տինէ կէօթիւրտիւմ սօնրա իսքաննիօլ օլտըղընը աղ-
նայարագ: Սիննօր, տէտիմ, պիրաղ գուվլէթինիզ
գալմըլ իսէ, չու թապանճա իլէ չու գըլըճը ալըն
տա էյի գուլլանըն. պու սիւահլար քէնտիսինէ
պիւթիւն ֆգուվլէթլէրինի իառէ էտէր կիպի կէօ-
րիւնտիւ: Տիւլմանլարը իւզէրինէ շիտտէթլէ հիւ-
ճիւմ էտիպ, գըլըճ իլէ վուրմագլա պիր գաշընը
հէլլագ էթտի. Ճումաա տիկէրլէրինի պալթա իլէ
օգատար էյի ֆօլալայօրտը քի, եիկիրմի իւչ քիչի-
տէն եալընըլ տէօրտիւ գայըգլարընա եէթիչիպ
գուրթուլա պիլտիլէր. պիղտէն ուղագլաշմագ ի-
չիւն քիւրէքլէրինէ տայանը յօրլարտը. իւզէրլէրինէ

եիւրիւմէք իսթիյօրտըդ, լարին գայըզլարընտան
պիրինէ կիրտիյիմօնէ, իշինտէ իսթաննօյ կիպի
պաղլը պիրի չիւնծիւ էսիր կէօրիւննէ միւթէհայըր
օլտում. պունտա աննադ պիր սօն նէֆէս գալ-
մըշլտը. պաղլարընը չէօղմէյէ պաշլտըմ, լարին
քէնտիսինի էօլտիւրէնէյիմ զանն էտէրէք, անը-
նաճադ սուրէթտէ պաղլըրյօրտը. ճումապը պիր
գատէհ րօմլա քէնտիսինէ կէօնտէրտիմ. ճումաա
պունը կէօրիւր կէօրմէզ քէնտիսինի գուճադլա-
մաղա, աղլամաղա, կիւլմէյէ, սըչըրամաղա պաշ-
լտը. բէտէրի օլտուընը թանըմշլտը. պունը
պանա սէօլէմէյէ գօշտու սօնրա աճէլէ իլէ կէրի
տէօնտիւ. բէտէրինի ճէլլատլարընըն էլինտէն
գուրթուլմուշ կէօրտիւյիւնտէ, կէօսթէրտիյի օ
գատար չէֆգաթամիզ զարիպ հաշէքէթլէրինի
թաալիր էթմէք մուհալ տըր. պիր գայըզըն իշի-
նէ կիրէր պիր չըգըյօրլտը. սօնրա թէքրար կի-
րիպ բէտէրինին եանընա օթուըրյօրլտը. քէն-
տիսինի ըսըթմադ իշիւն պաշընը եարմըշար սաաթ
քէնտի կէօքսիւ իւզէրինէ սըզըպ թութըյօրտը.
սօնրա բէք գուվլէթլէ պաղլանմըշ օլմադտան ու-
յուշմուշ օլան էլլէրինի վէ ալաղլարընը թութուպ
օլարադ եումուշաթմաղա չալըշըյօրտը. թէազըպ
էթմէք իսթէտիյիմիզ գայըզլարա կէլիննէ, օնյար
արթըդ կէօղտէն զայպ օլմուշլարտը. հաշէքէթլէ-
րինտէն իրի սաաթ սօնրա, չիտտէթլի պիր րիւզ-
կեար գալգմըշլտը քի, պէլքի սահլլէրինէ ավ-

տէթլէրինէ տէ միւսաիտ էթմէտի: Հալէա բէտէ-
րինին հանրնտա օլան ճուճապը չաղըրըպ պու դէ-
վալը իխթիյար իչին, արբա ունընտան պիր չէօ-
րէրլէ պիր ալուճ գուրու իւղիւմ վէրտիմ: Իս-
բաննօլա տա օգատար վէրտիմ վէ պունըն պալ-
տըրլարընը ճուճապա օվտըրտըմ: ճուճաա պու
խըտմէթի քէմալը իաճիչլէ իճրա էտիյօրտը, լա-
քին արա սըրա բէտէրինին թարափընա տէնիւպ
տալլիմ օրատա պուլունտըղընը վէ նաճըլ օլտու-
ղընա քէպը իթիմաա վէ գալպը ըապթ էթմէք
իսթէյօր կիպի կէօրիւնիյօր ըտը:

35.

Եէնի էհալինին օթուրաճագ եէրի:

Եէնի արգատաշլարըմը էվիմէ կէօթիւրմէք
իզթիզա էտիյօր ըտը: ճուճաա նէ գատար չէվիք
իտիյէ, օգատարտա պուվլէթի օլտուղընտան
իարաննօլը օմուղլարը իւղէրինէ եիւքլէնէրէք գա-
յըղըն իչինտէ բէտէրինին եանընա գօտու: սօնրա
գալըղը սոյա էնաիւրէրէք գօյուճա կէթիւրտի:
Քէնտիլէրինի պու գալըգտան չըգարմագ գօլայ
տէյիլ իտի, չիւնքի նէ պիրիտի նէ աիկէրի եիւ-
րիւյէ պիլիյօրտը: պունա մախսուս պիր նէվ թէթ-
կէրէ հարըպ, քէնաիլէրինի օնըն իւղէրինէ եէր-
լէշտիլտիք: լաքին իսթիհքեամ խարիճիմիղէ վա-

սըլ օյտուղըմըգտա պիր եէնի միւշ քիւլաթ չըգտը.
իւթիւնտէն նա՞սըլ աթլաթմայլ: Սիւրաթը միւմ
քինէ իլէ քէնտիլէրինէ - աղաճ պուտազլարը իլէ
վէ էսկի եէլքէն պէղլէրիլէ էօրթիւլիւ - պիր քիւ-
շիւք չատըր գուրմադ թարաֆընը իլթիղտմ էթ-
տիմ. պուենըն իշինտէ պիր զաշ չուվալ սամանտան
վէ պիրէր կիւզէլ եօրկանտան իպարէթ իքի եա-
թադ տա եաբաըմ: Միսաֆիրլէրիմ իսքեան օլուն-
տուղլարը կիպի, պիր կիւզէլ եէմէքլէ գուվլէթ-
լէրինի իատէ էթմէյի տիւշիւնտիւմ. պիր եաշըն-
տա պիր օղլադ քէստիմ բէք կիւզէլ պիր խաշ-
լամա եաբաըմ վէ արբա վէ բիրինճլէ բիշլիշ բէք
կիւզէլ պիր էթ էէմէք տէ բիշիրտիմ: Միսաֆիր-
լէրիմ պու վէճճլէ գարնլարընը տօյուրտըղտան
սօնրա սէօհպէթէ կիրիշլէյէ պաշլատըգ. ճումա-
անըն բէտէրի պէնի թէէմին էտիյօրաը քի, մէմ-
լէքէթինտէ հիւանիւ գապուլէ մազհար օլաճադ-
աըմ. տիկէր թարաֆտան իսրանեօլ - պիր վաշի
մէմէքլէթտէ գալըպ, հէր շէյտէն մահրուլ օլան
- օն սէքիղ արգատաշլարընտան պահս էտէրէք,
քէնտիլէրիմի ասայա կէթիւմէք իսթէյիպ իսթէ-
մէտիյիմի սօրույօրտը, վէ օ վազըթ քէսրէթլի օ-
լաճաղըմըգտան պիպի պիր մէմէքլէթ միւթմէտի-
նէյէ կէօթիւրէպիլէճէք ճէսամէթտէ պիր կէմի
ինշա էտէճէյիմիպի սէօյլէյօրտը բաղի օլտուլմ. չու-
շարթլա քի, պէնիմ թաանին էտէճէյիմ պիր մէմ-
լէրէթէ վարընճայա գատտըր պէնի բէյիս թանը-

յաճագլարընը ճիւղէսինէ վատ էթտիրէճէքտի .
պունընլա պէրապէր պիր պէօյիւք թէրթիպին իճ-
րասընը պէշ ալթը այ կէրի պըրագտըմ վէ պու-
զէմանը զախիրէլէրիմիզի արթըրմագ հօլունա սարֆ
էթմէյէ գարար վէրտիմ, չիւնքի մէվճուտ զախի-
րէմիզ եիրմի քիչիյէ եէթիշէմէզտի . պունըն իւզէ-
րինէ տէրտիմիզ տախի - լուզումը գատար արբա
վէ բիրինճ էքմէյէ քհոֆի օլապիլէճէք պէօյիւք-
լիքտէ - պիր արագիյի աշմազա պաշլատըգ : Սօնրա
ճոււմաա իլէ բէտէրինի Իսրանեօլըն թաճթը նա-
զարէթիւնտէ օլարագ տօղրամաճըլըգտա գուլլան-
տըմ . քէնտիլէրի պանա - թագրիպէն ալթմըշ սան-
թիմէթրէ կէնիշ օն մէթրէ ուզուն վէ սէրիզ օն
սանթիմէթրէ գալըն - օն իքի գատար կիւզէլ մէ-
շէ թաճթասը եարտըլար . պիր կէմինին ինշասը ի-
չիւն պունլար բէք ալէա քէրէսթէ իտի : Օ հսնատա
սիւրիւլէրիմի չօղալթմաղը տա աիւչիւնիյօրտըմ .
եիկիրմի իքի տաղ քէչիսի եաւլուսը թութմազա
մուաֆագ օլտուգ . պունտան պաշգա պիր պէօ-
յիւք մըգտար իւզիւմոէ գուրութտում : Պէքլէտի-
յիմիզ եէնի միսաֆիրլէրի պէսլէյէճէք գատար էյի
օլտու : Պիւթիւն թէտարիքեաթըրիզ հաղըր օլուն-
ճա , պիզիմ Իսրանեօլ ճոււմանըն բէտէրիյէ պէ-
րապէր քէնտիլէրինի եէնմէք իւզէրէ ատայա կէ-
թիրմիշ օլան օ այնը գայըղա պինտիլէր . քէնտիլէ-
րինէ հէր նէ լազըմ օլապիլէճէքսէ վէրտիմ , վէ
պիզէ կէրի տէօնմէլէրինի աղնաթմագ իչիւն , էտէ-

ճէքլէրի իշարէթի գարարւաշտըրտըգ : Լաքին կէօ-
րիւլէճէք տիր քի, պիր վուգուաթ կայրը միւթէ-
րէգզըպէ քէնտիլէրինի պէքլէմէքլիյիմիզէ մանի
օլտու :

36 .

Իսեան էթմիշ պազը թոյֆալարն ատայա չը-
գըպ գարտանլարնը օրայա պըրագմագ իսթէմէ-
լէրի . — Բօպէնսօնըն գաբտանըն պունլարը թէս-
քին էթմէսինէ եարտըմը .

Քէնտիլէրի հարէքէթ իտէլի սէքիզ կիւն օլ-
մուշ ըտը քի, պիր սապահ ճումաա կէլիպ, էֆէն-
տի, կէլտիլէր տէյի պազըրտադ պէնի ույան-
տըրտը : Չարըգ տիւրպիւնիւմի ալըպ գայանըն
իւսթիւնէ չըգտըմ . Շիմալի Ղարպի ճիհէթնտէ օն
քիլօմէթրօլըգ մէսաֆէտէ տէմիր աթմըշ պիր կէ-
միյի էյիճէ սէչտիլիմաէ միւթէհայըր օլտում . սու-
րէթ ինշասընտան կէրէք կէմինին վէ կէրէք պիր
միւսաթիտ հաւլա թարաֆընտան իթիլէրէք, սահիլէ
եանաշմագտա օլան սանտալըն ինկիլիզ օլտուղընը
ֆարգ էթտիմ, իթիգատընտա ըտըմ . Պու բույէ-
թին խէյալիսանէմէ վէրտիյի թէհսիրի թարիֆ ի-
տէմէմ . պիւսպիւթիւն շաշըրմըշ ըտըմ . պիր ինկի-
լիզ կէմիսինի օ թարաֆա սէվգ էտէճէք սէպէպլն
նէ օլապիլէճէյինի ազնայամայօրտըմ . հէր նէ հալ
իսէ, չօգ կէչմէտէն սանտալ պէնտէն պիր քիլօ-

մէթրէիք մէստփէյէ կէլտի: Գարայա չըգտըղա-
ընտա քէնտիլէրինին օն պիր քիչի օլուպ, իւշիւնն
սիրահարը վէ էսիր կիպի պաղը օլտուգարընը
կէօրտում. պունլարըն պիրի պիր հալը մէյուսի-
յէթտէ կէօրիւնիւյօրաը. թայֆալար ատանըն ի-
չինտէ տօլաշըպ Եօղլամայա պաշլատըլար. օ էս-
նատա իւշ էսիրլէր Եէրէ օթուրտըլար. քէտէրլի
հիյէթտէ տուրուշարը, վաղթըլըլա օ սահլիլէ Եա-
նաշաղղըմտա պէնիմ քէնտում տիւշար օլուշ օլ-
տուղըմ հալի խաթրըմա կէթիրտի. օ զէվալը ա-
տէմլէրի դուրթարմաղը ֆէվգէլատէ արլու էտի-
յօրտըմ. հէր նէվ թէհաֆաղա բաայէթ էտէրէք,
ճոււմաա իլէ պէրապէր մուհարէպէյէ հաղըրլան-
տըմ. Կիւնտիւղին օրթալարընտա հավա բէք սը-
ճագ օլմագ հասէպլիյէ թայֆալար կէօլիէ արա-
մագ իւպէրէ օրմանըն իչինէ սօդուլտըլար. իւշ է-
սիրլէր պանա Եագըն վէ տիկէրլէրին նաղարընտան
ուղագ պիր պէօլիւք աղաճըն կէօլիէսի ալթընտա
ուղանմըլարտը. զօրը կիլինմիշ զուշանմըլ օլտու-
ղըմ հալտէ, պունլարա տօղլու իլէրիլէտում: Իպ-
թիտա բէք իւրքտիւլէր լարին տէրագապ սէօղլէ-
րիմտէն քէսպը էմնիլէթ էտէրէք, իչլէրինտէն պի-
րի կէմինին գաբտանը օլտուղընը վէ պու աաէմ-
լէրին քէնտիսի ալէյհինէ իստան էտէրէք, քէնտի-
սինի վէ իքինճի գաբտանըլա պիր Եօլճույու օ ին-
սիգ Եէրտէ թէրք էթմէք իսթէտիքլէրինի պանա
սէօլլէտի. օ վաղըթ կէմլի իսթիւրտատ էթտիլի-

միւլ թագ տիրտէ պէնի քէօլէմէ պէրապէր ինկիւ-
թէրա, նագլ էթմէյի թէահլատ էթմէք իսթէրտէ
թալսլիսի իշլան հէր թէհլիքէյի կէօղէ ալտըրա-
ճաղըմը վատ էթտիմ. քէմալը խահլիլէ վատ էթ-
տի. քէնտիսինէ իւշ չաղալօղլա գուրչուն վէ պա-
րու թ վէրտիմ, վէ քէնտիսի իքի արդատաշը իլէ
պէրապէր պիր սիւրաթլա ասըլարա տօղրու իլէ-
րիլէտի. իպթիտա էն սէրքէշլէրինտէն իրիսինի
էօրաւրաւ տիկէրլէրի պիլի գուվլէթլի վէ կիւ-
ղէլ իսլահա իլէ միւսէլլահ կէօրիւնճէ, աման տի-
լէտիլէր. կէմլիյի իսթիրտաւտէ հարտըմ էթմէք շար-
թըլըլա քէնտիլէրինէ էման վէրիլտի. օ վաղըթա
միւնթաղըր օլմագ իւղէրէ, ճիւմէսի պաղլանտը:
Օ վաղըթ գաբտանէ սէրկիւղէշթի նագլ էթմէյէ
վաղըթ պուլտում. հայրէթ տէրէճէսինէ գատար
վարան պիր տըզգաթլա տիյնէտի. քէնտիսինի հի-
սալըմա կէթիրտիմ պիւթիւն սէրվէթլէրիմի պիրէր
պիրէր կէօսթէրտիմ. պատէհու քէնտիսի պիր աղ-
շէյ եէտիքտէն սօնրա, կէմլինն սահլպլէրի օլմագ
իշլան նէ կիպի թէտապիլէ թէշէպպիւս էտէճէյի-
միլի տիւշլիւնտիւք. կէմլինն իւսթիւնտէ տահա հի-
կիրմի ալթը քիշի վարըտը. պուշլարըն իւղէրինէ
նա՞սըլ հիւճիւմ էթմէյի վէ եա հիշ օլմազսա պիլի
ըզրարէ կէլմէլէրինէ նա՞սըլ մանի օլմալը. իպթիտա
սանտալը սուլուն ալթընա պաթըրտըզ քի, գուլ-
լանա մասընլար. Պիրինճի սանտալըն ետնաշմիշ օլ-
տուլը մահալէ պիր իքինճի սանտալ կէլիպ, իշլինտէ

օն միւսեւեւաճ ատէմ՝ պուլնտըղընը կէօրտիւք. սան-
 տայը դօմուշ օլտուղըմըղ հալտէ, պուլմադ տան բէք
 միւթէհաճիւպ օլտուլար. արդատաշարընը չաղըրա-
 րագ բէք չօդ պաղըրտըլարուստա, նափիւէ պէրիքի
 լէր եա իշիթմէտիւէր վէ հալտ օն վապ վէրմէյէ
 ճէսարէթ էտէմէտիւէր, Էհնի կէլէնիւէրին իւշիւ սան-
 տալըն իշինտէ գալտըլար տիկէր եէտիսի հօղյամայա
 կիթմէք իւզէրէ գարայա չըղտըլար. պիրպիրլէրին-
 տէն այրըլմայարագ եիւրիւյօրլարտը վէ տահա ի-
 լէրիյէ կիթմէք թէհլիքէսինէ կիրմէյէ ճէսարէթ է-
 տէմէյէրէք արդատաշարըն իշիթսինլէր տէյի պիր
 տահա սէսլէրի եէթտիյի գատար պաղըրտըլար.
 սօնրա պիր ճէվապ ալմայընճա, տէնիզէ տօզրու կէ-
 րի տէօնտիլէր. գարտան պունլարըն պէօյլէ գուր-
 թուլարգլարընը կէօրմէքտէն մէյուսիյէթ հալինտէ
 իտի, լարին պէն պիր մանօլրա տիւշիւնիւյօրտըմ.
 Ճումաա իլէ իրինճի գարտան քիւշիւք գօյըն Վարպ
 թարափընա կիտիպ եէրլէշտիլէր վէ օրատա եիւք-
 սէք սէսլէ պաղըրտըլար. ծնար տէրհալ սանտալ-
 լարընը օ թարափա սէվլգ՝ էթտիլէր իրիսի օրատա
 գալտը վէ տիկէրլէրի սէսի իշիթտիքլէյի թարափա
 տօզրու կիթտիլէր. Ճումաա քէնտիլէրինի սէսիյլէ
 ճէլպ էտէրէք, թէքէտէն թէրէյէ սիւրիւ կէլմէքտէ
 տէվամ էթտի. թա օրմանըն - կէճէտէն օլ սան-
 տալա եէթիշէմէյէ ճէքլէրի տէրէճէտէ ուզագ պու-
 լունան պիր սըղ մահալինէ կէօթիւրիւնճէյէ գա-
 տար պու էսնատա պիղ օրատա գալընջ օլան իքի

քիչի, յի էլէ կէչիրտիք սօնրա պիւսպիւթիւն գարան-
լըգ օլուպ՝ էօթէքիլէր սանտալա տէօնտիւքլէրինտէ
իւսթլէրինէ հիւճիւմ էթտիք. կէճէ քէնտիլէրինն
ատէթիսիդի ֆարգ էթմէլէրինէ մանի օլտու զընտան
էման տիլէտիլէր. պանա ըէյիս սըֆաթը իլէ պիր
սուրէթը ըէսմիյէտէ տանըշտըլար. պու կէօսթէ-
րիլէ տահա զիյատէ թէէսիրի մուճիպ օլմապ իչիւն
պիր ազ վազըթ սագլը տուրտում, չիւնրի պէնի
էլի քիչիիք պիր գուվլէյի մուհաֆաղայա մալիք
զանն էսիյօրլարտը: Հէբսի պաղլանտը, էն սէրքէշ-
լէրի պէնիւմ մաղարամա կէօթիւրիւտի վէ պիր նէ-
տամէթը խալիսէ կէօսթէրէնլէրին մուավէնէթիլէ
կէմիյի իսթիրտատ էթմէյէ գարար վէրտիք. պու
թէշէպպիւս իչիւն ճէման օն իքի քիչի վարըտը քի,
գարտան քէնտիլէրինի պիր պէօյիւք մէհարէթլէ
սէվգ էթտի. հարը գուվլէթ հարը հիլէ իլէ պիւ-
թիւն ասըլարը զապթ էթմէյէ մուաֆազ օլտու:
Եէսի բարէ թօք իչիթտիւմ պու գարարլաշտըրմըշ
օլտուզըմը իշարէթը տը. միւթէագըպէն գարտա-
նըն կէլտիլինի կէօրտիւմ. քէնտիսի պիր սէտայը
միւնզաֆէրիյէթլէ պաղըրարագ: Պէնի թախլիս է-
տէն սէվկիլի տօսթըմ, իշթէ կէմինիզ տէտի. կէմի
տախի պիզիւմ վէ հէր մալիք օլտուզըմըշ շէյ կիպի,
սիզին միւլքիւնիզ տիր:

Րօպէնսօնըն պիր չօգ թայֆալարը ատատա իւ-
քեան էթմէսի.

Կէօղէրիմի տէնիլէ տօղրու չէվիրտիմ, կէմիյի
սահիլտէն թազրիպէն պիր քիլօմէթըէլիք մէսաֆէ-
տէ տէմիր աթաղըընը կէօրտիւմ. արթըգ խէյա-
սըմ շիւ պհէսիզ իտի. պու նիյմէթ կայրը միւթէ-
րէզըպէտէն օգատար միւթէէսիր օլտում քի, գաը-
տան թու թմամըշ օլայըտը եէրէ եըգըլաճագտըմ.
խայլը վագըթ լագըրտը սէօյլէմէյէ մուզթէտիր օ-
լամատըմ. նիհայէթ պիր չօգ աղլայարագ, քէնտի-
մէ կէտիմ քէմալը մուհապպէթլէ պիր պիրիմիլէ
սայըլըըգ վէ պիրպիրիմիլէ գուրթարըճը նաղարը
իլէ պագտըգ. սօնրա գաբտան պանա խօշըմա կի-
տէճէյինի աղնատըղը հէր շէյի վէ հզ ճիւմլէ պաշ-
տան այաղա գատար միւքէմմէլ պիր գաթ էլպիսէ
վէրտի. զահմէթսիզճէ թէսավվուր օլունա պիլիր
քի, իպթիտալարընտա պունտան պիր աղ սըգըլը-
յօրտըմ: Սօնրա պիր աղըը մէշրէպլէ ասը թայֆա-
լարը հուզուրըմա գապուլ էթտիմ: Ճիւմլէսինին
պէօյիւք սէրէնէ ասըլմաղա միւսթահագ օլտուգ-
լարընը, վէ անճագ ույկուն օլան պիր իշէ եանի,
ատատա գալմագ խուսուսընա մուաֆադաթ էթ-
մէք իսթէտիքլէրի հալտէ էօմիւրլէրինի պաղըշա-
մագ նիյէթինտէ պուլունտուղըմը սէօյլէտիմ. պու

Թէրիփտէն տօյայը պանա թէչէքքիւր էթտիյեր .
պունըն իւզէրինէ օրատա րահաթ եաշաեա պիլմէք
իչիւն հէր նէվ թալիմաթ վէ մալիւմաթը վէրտիմ .
էքմէք եարմագ, թարլայը էքմէք, իւզիւմէրի գու-
րուժմագ իշլէրինտէքի ուսուլըմը աղնաթտըմ . կէ-
լէճէք օյան օն սէքիզ իսրանեօլտան քէնտիլէրինէ
պահո էթտիմ . օնլար իչիւն քէնտիլէրինէ պիր մէք-
թուպ պըրագտըմ վէ քէնտիլէրիլէ տօսթանէ եա-
շայաճագլարը հագգընտա վտտլարընը ալտըմ . Սի-
լահլարըմը քէնտիլէրինէ պըրագտըմ . քէչի թէրպի-
յէ էթմէք , օնլարը սէմիրթմէք , եազ վէ բէյնիր
եարմագ, իշլէրինտէքի ուսուլըմը տա քէնտիլէրինէ
թտալիմ էթտիմ , վէ գարտանըն կէմիտէն չըգար-
մաղա միւսաատէ էթտիյի պիր խայը մըգտար պա-
րու թ միւհիմմաթընը տա քէնտիլէրինէ թէսլիմ էթ-
տիմ :

Բօպէնսօնըն կէմիյէ պինիպ վէթանընա կիթմէսի .

Էրթէսի կիւն սէվկիլի վէ սատըգ ճումամը
ալարագ կէմիյէ պինտիմ . տտամտան կիտէրքէն ,
եատիկեար օլարագ եանըմա քէչի տէրիսինտէն օ-
լան պէօյիւք քիւլահըմը շէմսիյէմի վէ բարաղանը-
մը ալտըմ . օ գատար վագըթ հիչ պիր իշիմէ եա-
րամամըչ օլան ագճէմիտէ ալտըմ . Իշթէ պու վէճհ

իլէ 1686 սէնէսի Բեանունի էվվէլինին 19 ընտա
ատայը թէրք էթտիմ. օրատա երկիրմի սէքիզ սէ-
նէ իքի այ վէ օն պիր կիւն իգամէթ էթմիշ իտիմ.
եօլճուլըղմ բէք կիւզէլ իտի, օթուղ պէշ սէնէ
վէթանըմըն խարիճինտէ եաշատըգտան սօնրա,
1687 սէնէսի Հաղիրանըն օն պիրինտէ Ինկիլթերայա
եօլճուլըգ էթտիմ: Այիլէմաէն արթըգ քիմնէ պու-
լամատըմ, բէտէքիմլէ վալիտէմ չօգտան էօլմիւշ-
լէրաի. էվլէնտիմ չիմաի իքի էրքէք չօճուլըմլա
պիր գըղըմ վար տըր, վէ ճէմիյէթլէ եաշամանըն
պիւթիւն սաատէթինի, սէօհպէթին լէզզէթինի -
հայաթըմըղը ճանլանտըրըպ կիւզէլլէշտիրէն օխըտ-
մէթլէր թէաթիի միւթէվալիսինէ մէրպուլթ պու-
լունան, վէ քէնտի գապահաթըմլա քէնտիմի պու-
գատար վագըթ մահրում պըրագմըշ օլտուղըմ -
օ խալիս սէֆալարը տաթըլօրըմ:

ՀԻՔԵԱՅԵՆԻՆ ՍՕՆՈՒ

